

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
“ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Φοιτητής: Ευάγγελος Χαρίτος

Επιβλέπων Καθηγητής: Μιχάλης Ζουμπουλάκης

ΒΟΛΟΣ 2021

Υπεύθυνη δήλωση

Ο Χαρίτος Ευάγγελος βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας με θέμα “Φοροαπαλλαγές στις χώρες της ΕΕ: Μελέτη περιπτώσεων” και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος, Ιανουάριος 2021.

Χαρίτος Ευάγγελος

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Ζουμπουλάκη Μιχάλη για την υποστήριξη της διπλωματικής μου εργασίας, καθώς και τον αδερφό μου για την αμέριστη βοήθεια, σε κάθε προσπάθεια κατά την διάρκεια της εκπόνησης αυτής.

Περιεχόμενα

Υπεύθυνη δήλωση	2
Ευχαριστίες	3
Περιεχόμενα.....	4
Κατάλογος Εικόνων και Πινάκων	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT.....	10
Πίνακας Συντομογραφιών	12
Εισαγωγή	13
1ο Κεφάλαιο: Ορισμός φόρου και ιστορική αναδρομή φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα.....	17
1.1 Η έννοια του φόρου	17
1.2 Η έννοια του φορολογικού συστήματος.....	18
1.3 Φορολογία κατά την Επανάσταση 1821-1828	19
1.4 Φορολογία μετά την Επανάσταση	20
1.5 Η φορολογική μεταρρύθμιση 1919-1950	24
1.6 Φορολογία μετά το 1950.....	25
Συμπέρασμα	28
2° Κεφάλαιο: Το Ελληνικό φορολογικό σύστημα και το θέμα των Φορολογικών Δαπανών-Απαλλαγών σήμερα.	29
2.1 Το σύστημα φορολογίας εισοδήματος.....	29
2.2 Οι φορολογικές τροποποιήσεις των νόμων 4714 / 20 και Ν.4712 / 20	36
2.2.1 Φόρος προσωπικού εισοδήματος για ιδιώτες	36
2.2.1.1 Εισαγωγή διατάξεων για τα κέρδη μετοχών εσωτερικού για τις χρήσεις από 1.1.2020	38
2.2.1.2 Εισαγωγή νέας φορολογικής μεταχείρισης για τα αποθέματα μετοχών με ισχύ για εισόδημα που κερδίζεται από 1.1.2020.....	38
2.2.1.3 Άλλες διατάξεις	39
2.2.1.4 Φορολογικά κίνητρα για επενδυτές «αγγέλους»	39
2.2.2 Φόρος δωρεών.....	40

2.3 Η υπερ-φορολόγηση και η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	41
2.4 Παραοικονομία- Φοροδιαφυγή- Φόρο-αποφυγή	43
2.4.1 Ορισμός παραοικονομίας.....	43
2.4.2 Ορισμός φοροδιαφυγής.....	44
2.4.3 Ορισμός Φόρο-αποφυγής.....	44
2.4.4 Σύγκριση φοροδιαφυγής και φόρο-αποφυγής.	44
3° Κεφάλαιο. Το πλαίσιο φορολογίας της ΕΕ- Φορολογικά Συστήματα και Φορολογικές Απαλλαγές .	46
3.1 Εισαγωγή	46
3.2 Ατζέντα φορολογικής μεταρρύθμισης.....	47
3.3 Φορολογικές μεταρρυθμίσεις από την ένταξη του ευρώ έως τις αρχές της κρίσης	48
3.4 Φορολογία στη διάρκεια των κρίσεων.....	61
3.5 Παράγοντες φορολογικών μεταβολών.....	62
Συμπέρασμα.....	66
4° Κεφάλαιο. Συγκριτική μελέτη	67
4.1 Κατ' αποκοπή φόρος	67
4.2 Φορολογικοί συντελεστές στις Ευρωπαϊκές χώρες	69
4.3 Φορολογικά Έσοδα ως Μέρος του ΑΕΠ.....	71
4.4 Ποιότητα Υπηρεσιών και Συστημάτων των χωρών της ΕΕ	85
4.5 Φοροδιαφυγή και έλεγχος στις χώρες της ΕΕ.....	87
4.6 Φόροι εισοδήματος στο εξωτερικό	89
4.6.1 Διπλή κατοικία	89
4.6.2 Εργαζόμενοι / άτομα που αναζητούν εργασία	89
4.6.3 Πλασματική φορολογική κατοικία.....	90
4.6.4 Ίση μεταχείριση.....	90
Συμπέρασμα.....	91
5° Συμπεράσματα.....	92
5.1 Συμπεράσματα	92

5.2 Προτάσεις	96
Βιβλιογραφία	101
Ξενόγλωσση.....	101
Ελληνική	109

Κατάλογος Εικόνων και Πινάκων

Εικόνα 1. Σύγκριση μέσων φορολογικών επιβαρύνσεων, ΕΕ-27	49
Εικόνα 2. Σύγκριση των μέσων κορυφαίων οριακών εσόδων και των εταιρικών φορολογικών συντελεστών, ΕU-27	50
Εικόνα 3. Σύγκριση των μέσων εταιρικών συντελεστών φόρου, Δυτική Ευρώπη έναντι Κεντρικής / Ανατολικής Ευρώπης.....	61
Εικόνα 4. Σύνολο φορολογικών εσόδων, & κοινωνικών εισφορών στην ΕΕ, σε % του ΑΕΠ(2018-2019)	75
Εικόνα 5. Συνολικά έσοδα από φόρους και κοινωνικές εισφορές, ΕU-27 και ΕΑ-19,% του ΑΕΠ, 1995-2019	76
Εικόνα 6. Εξέλιξη φορολογικών εσόδων στην ΕΕ-27 και ΕΑ-19, δισεκατομμύρια ευρώ, 1995-2019	78
Εικόνα 7. Εξέλιξη των κύριων συνιστωσών των φορολογικών εσόδων στην ΕΕ-27,% του ΑΕΠ, 1995-2019	79
Εικόνα 8. Κατανομή των φορολογικών εσόδων ανά χώρα και κατά κύριες φορολογικές κατηγορίες το 2019 (ποσοστό του ΑΕΠ)	82
Εικόνα 9. Κατανομή των φορολογικών εσόδων ανά επίπεδο κυβέρνησης το 2019 (ποσοστό του συνόλου)	84
Πίνακας 1: Εισοδήματα από Επιχειρηματική Δραστηριότητα	31
Πίνακας 2: Κλίμακα φορολογίας εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα(ισχύς 1-1-2020) .	31
Πίνακας 3: Μειώσεις Φόρου Εισοδήματος (ισχύς από 1/1/2020)	32
Πίνακας 4: Εισόδημα από Ακίνητη Περιουσία	32
Πίνακας 5: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ	34
Πίνακας 6: Κλίμακα Εισφοράς Αλληλεγγύης (ισχύς από 1/1/2020)	36
Πίνακας 7: Ανώτεροι Νόμιμοι Συντελεστές Φόρου Εισοδήματος Εταιρειών (2016-2020).....	51
Πίνακας 8: Ανώτεροι Συντελεστές Φόρου Εισοδήματος χωρών ΕΕ (2013-2020).....	53
Πίνακας 9: Υιοθέτηση του κατά αποκοπή φόρου στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης	68
Πίνακας 10: Φορολογικοί Συντελεστές χωρών της ΕΕ.	69
Πίνακας 11: Φορολογικά έσοδα ως % του ΑΕΠ στις χώρες της ΕΕ (2019).	72
Πίνακας 12: Έσοδα από βασικούς φόρους σε % του ΑΕΠ της Ελλάδας, συγκριτικά με ΕΕ-28 (2018)	73

Φοροαπαλλαγές στις χώρες της ΕΕ. Μελέτη περιπτώσεων.

Επιβλέπων Καθηγητής: Ζουμπουλάκης Μιχάλης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ιστορικό χάσμα για την δημιουργία ενός δίκαιου και αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος αποτέλεσε αφορμή για την χάραξη πολιτικών σε πολλά κράτη της Ευρώπης για μια πιο ουδέτερη πολιτική, όπου ο φορολογικός ανταγωνισμός που είναι έντονος, θα μείωνε το φορολογικό χάσμα. Το γεγονός αυτό και η μεγάλη απόκλιση των φορολογικών συντελεστών μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών συνέβαλε στην αύξηση της παραοικονομίας, της φοροδιαφυγής, φόρο-αποφυγής, και στην μείωση των κρατικών εσόδων.

Ο νέος φορολογικός ν. 4172/2013 στην Ελλάδα δημιούργησε τις προϋποθέσεις για μειωμένους φορολογικούς συντελεστές σε φυσικά νομικά πρόσωπα, είσπραξη των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότηση των δαπανών, και δίκαιη μεταχείριση των φορολογούμενων πολιτών επί των φορολογικών βαρών. Απεναντίας παρατηρήθηκε ότι ήταν αναποτελεσματικός, άδικος, και πολύπλοκος, με μεγάλα ποσοστά φοροδιαφυγής.

Η μελέτη αυτή έχει θέμα «Φοροαπαλλαγές στις χώρες της ΕΕ. Μελέτη περιπτώσεων» και αποσκοπεί στην παρουσίαση των φορολογικών συστημάτων των χωρών της ΕΕ, τις φοροαπαλλαγές των αναπτυγμένων βόρειων χωρών της Ευρώπης, την ανάλυση φορολογικών συντελεστών φυσικών και νομικών προσώπων, και το νομικό πλαίσιο που διέπει τα φορολογικά συστήματα των χωρών αυτών, σε σύγκριση με το φορολογικό καθεστώς που επικρατεί στην Ελλάδα. Εντοπίζει προβλήματα και δυσχέρειες που υπάρχουν και κάνει προτάσεις για την βελτίωση της δημοσιονομικής φορολογικής πολιτικής της χώρας μας, προκειμένου να πετύχει αύξηση των εσόδων, και προσέλκυση επενδύσεων.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε βασίστηκε στην βιβλιογραφική ανασκόπηση άλλων μελετών, σε βασικές νομοθετικές διατάξεις που ισχύουν, καθώς και σε ειδικές φορολογικές τροποποιήσεις του Ελληνικού φορολογικού συστήματος (γενικές αρχές φορολογίας). Παρουσιάζονται τα κύρια χαρακτηριστικά των φορολογικών συστημάτων της Γαλλίας, Σουηδίας, Δανίας, Ελβετίας, συγκριτικά με το φορολογικά συστήματα των νότιων χωρών και

ειδικότερα της Ελλάδας. Ακολουθεί μια συγκεντρωτική λίστα διάφορων χωρών της ΕΕ, που με την βοήθεια πινάκων, και ειδικών διαγραμμάτων, μας παρουσιάζονται τα φορολογικά έσοδα, τα ποσοστά φορολογικών συντελεστών ανά κατηγορία, και ο μέσος όρος του ποσοστού ΑΕΠ των Ευρωπαϊκών χωρών. Μελετάται επίσης η φορολογική πολιτική της Ελλάδας σε σύγκριση με τα φορολογικά συστήματα που διέπουν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τον εντοπισμό βασικών θεσμικών αλλαγών τόσο στο θέμα της προσέλκυσης επενδύσεων, όσο και είσπραξη περισσότερων φορολογικών εσόδων.

Από την μελέτη προκύπτουν συμπεράσματα για την αναποτελεσματικότητα του Ελληνικού φορολογικού συστήματος, οι λόγοι που δημιουργούν αυτήν την παραοικονομία, καθώς και για την μεγάλη φοροδιαφυγή. Ολοκληρώνοντας την βιβλιογραφική ανασκόπηση, κατατίθενται προτάσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας, στην βελτίωση της φοροεισπρακτικής ικανότητας, και στην προσέλκυση επενδύσεων στον Ελληνικό χώρο.

Λέξεις κλειδιά: Φοροδιαφυγή, φόρο-αποφυγή, φορολογικά έσοδα, ΕΕ

TAX EVASION IN EU COUNTRIES. CASE STUDY.

Supervisor: Zoumboulakis Michalis

ABSTRACT

The historic gap in creating a fair and efficient tax system has given rise to policies in many European countries for a more neutral policy, where intense tax competition would reduce the tax gap. This fact and the large variation in tax rates between European countries have contributed to the growth of the informal economy, tax evasion, tax avoidance, and the reduction of government revenues.

The new tax law 4172/2013 in Greece created the conditions for reduced tax rates on natural legal entities, collection of the necessary resources to finance expenses, and fair treatment of taxpayers on tax burdens. On the contrary, it was observed to be inefficient, unjust, and complex, with high rates of tax evasion.

This study is entitled "Tax exemptions in EU countries. Case study" and aims to present the tax systems of EU countries, tax exemptions in the developed northern countries of Europe, the analysis of tax rates of natural and legal persons, and the legal framework governs the tax systems of these countries, compared to the tax regime prevailing in Greece. It identifies problems and difficulties that exist and makes proposals for the improvement of the fiscal tax policy of our country, in order to achieve an increase in revenues, and to attract investments.

The methodology used was based on the bibliographic review of other studies, on basic legal provisions in force, as well as on special tax amendments of the Greek tax system (general principles of taxation). The main features of the tax systems of France, Sweden, Denmark, Switzerland are presented, compared to the tax systems of the southern countries and especially of Greece. The following is a summary of various EU countries, which, with the help of tables and special charts, presents tax revenues, tax rates by category, and the average GDP of European countries. The tax policy of Greece is also studied in comparison with the tax systems that govern the countries of the European Union, in order to identify basic institutional changes both in the issue of attracting investments, as well as the collection of more tax revenues.

The study draws conclusions about the inefficiency of the Greek tax system, the reasons that create this informal economy, as well as the great tax evasion. Concluding the bibliographic review, proposals are submitted that contribute to the development of the economy, to the improvement of the tax collection capacity, and to the attraction of investments in the Greek space.

Keywords: Tax evasion, tax avoidance, tax revenue, EU

Πίνακας Συντομογραφιών

A.E.Π. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΕΝ.Φ.Ι.Α Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων

ΕΖΕΣ Ευρωπαϊκή ζώνη ελεύθερων συναλλαγών

ΟΟΣΑ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Φ.Π.Α Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

DKK Κορώνες Δανίας

ΕΣΑ Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΕΑ-19 Χώρες της ΕΕ με κοινό νόμισμα

ΕU-27 Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κτ Κορώνες Σουηδίας

TAXISNET Φορολογικό Πληροφοριακό Σύστημα

SESAMANALYSIS Πληροφοριακό Σύστημα Λουξεμβούργου

CDU Χριστιανοδημοκρατική Ένωση Γερμανίας

SPD Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα Γερμανίας

FDP Φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα

Εισαγωγή

Γνωρίζουμε ότι η φορολογία είναι η υποχρεωτική επιβολή φόρων από το κράτος. Επίσης η σημαντικότερη πηγή των δημόσιων εσόδων προέρχονται από την φορολογική επιβάρυνση φυσικών και νομικών προσώπων. Κάθε κράτος ακολουθεί μια δημοσιονομική πολιτική που στόχο έχει την χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, την προσέλκυση επενδύσεων, και την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, μέσω αύξησης και ανακατανομής του πλούτου. Η φορολογική πολιτική στηρίζεται σε πόρους, καθώς είναι πηγή για δαπάνες του κράτους για την υγεία, την παιδεία, και άλλες κοινωνικές παροχές.

Η φορολογική απαλλαγή είναι η μείωση ή η κατάργηση μιας υποχρέωσης για πληρωμή που διαφορετικά θα επιβαλλόταν από μια ισχύουσα εξουσία, σε πρόσωπα, περιουσία, εισόδημα ή συναλλαγές. Η κατάσταση της απαλλαγής από τον φόρο μπορεί να παρέχει, πλήρη απαλλαγή από φόρους, μειωμένους συντελεστές ή φόρο μόνο σε ένα μέρος των αντικειμένων. Παραδείγματα εμφανίζονται σε εξαιρέσεις φιλανθρωπικών οργανισμών και ιδρυμάτων, από φόρους περιουσίας, και φόρους εισοδήματος.

Η φορολογική απαλλαγή αναφέρεται γενικά σε νόμιμη εξαίρεση από έναν γενικό κανόνα, και όχι στην απλή απουσία φορολογίας, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, αλλιώς γνωστή ως αποκλεισμός.

Στην Εβραϊκή Βίβλο Σαμουήλ 1, 17:25, ο Βασιλιάς Σαούλ καθιερώνει την απαλλαγή από τον φόρο, ως μία από τις ανταμοιβές που προσφέρονται σε όποιον προσφέρεται να νικήσει τον Φιλισταίο γίγαντα Γολιάθ.

Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, οι φορολογικές ελαφρύνσεις για τους απογόνους του Μωάμεθ ενθάρρυναν πολλούς ανθρώπους να αγοράσουν πιστοποιητικά καταγωγής με ψευδείς ισχυρισμούς ευγενούς καταγωγής. Τον 17ο αιώνα, ένας Οθωμανός γραφειοκράτης υπολόγισε ότι υπήρχαν 300.000 απατεώνες. Στην Ανατολία του 18ου αιώνα, σχεδόν όλοι οι αστοί άνθρωποι ανώτερης κατηγορίας ισχυρίστηκαν την καταγωγή από τον Μωάμεθ (Canbakal, 2009). Ο αριθμός των ατόμων που ισχυρίστηκαν τέτοια καταγωγή - που τους απαλλάσσει από τους φόρους - έγινε τόσο μεγάλος που η είσπραξη φόρων ήταν πολύ δύσκολη (Acun, 2002).

Ορισμένες διατάξεις επιτρέπουν μια συγκεκριμένη νομισματική μείωση της φορολογικής βάσης, η οποία μπορεί να αναφέρεται ως εξαίρεση και συναντάται στα αμερικανικά

ομοσπονδιακά φορολογικά συστήματα ως "προσωπικές εξαιρέσεις", ή ως "προσωπικά επιδόματα"(26 USC 151).

Πολλές χώρες όπως η Ελβετία, οι Η.Π.Α, και η Αυστραλία, έχουν υποδιαιρέσεις ή επικουρικές δικαιοδοσίες που επιβάλλουν επίσης φόρο. Αυτό το χαρακτηριστικό δεν είναι μοναδικό στα ομοσπονδιακά συστήματα, αλλά είναι κοινό χαρακτηριστικό των εθνικών συστημάτων. Το σύστημα ανώτερης βαθμίδας μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς, τόσο στην ικανότητα του συστήματος κατώτερης βαθμίδας να επιβάλλει φόρους, όσο και στον τρόπο λειτουργίας ορισμένων πτυχών αυτού του συστήματος κατώτερου επιπέδου, συμπεριλαμβανομένου και της χορήγησης φορολογικών απαλλαγών. Οι περιορισμοί μπορούν να επιβληθούν, απευθείας στην εξουσία της κατώτερης δικαιοδοσίας να επιβάλλει φόρο, ή έμμεσα ρυθμίζοντας τις φορολογικές επιπτώσεις της απαλλαγής στο ανώτερο επίπεδο.

Το Ηνωμένο Βασίλειο, απαλλάσσει γενικά τις δημόσιες φιλανθρωπικές οργανώσεις από επιχειρηματικούς συντελεστές, φόρους εταιρειών, φόρο εισοδήματος και ορισμένους άλλους φόρους και παρέχει μια απαλλαγή από τους συντελεστές (φόροι ιδιοκτησίας), για οντότητες που διέπονται από το φιλανθρωπικό καθεστώς. Τέτοιες οργανώσεις μπορεί να περιλαμβάνουν θρησκευτικές οργανώσεις (ναούς, τζαμιά, εκκλησίες κ.λπ.), αδελφικές οργανώσεις (συμπεριλαμβανομένων κοινωνικών συλλόγων), δημόσιες φιλανθρωπικές οργανώσεις (π.χ. οργανώσεις που εξυπηρετούν άστεγους) ή οποιαδήποτε από μια ευρεία ποικιλία οργανώσεων που θεωρούνται ότι εξυπηρετούν δημόσιους σκοπούς. Αυτή η συνολική απαλλαγή μπορεί να περιορίζεται στο πεδίο φορολογίας από τη εκάστοτε διάταξη.

Υπάρχουν επίσης πολυεθνικές συμφωνίες για φοροαπαλλαγή. Τα μέλη κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σύμφωνα στους κανόνες εναρμόνισης του ΦΠΑ, με πολλές χώρες της ΕΕ. Οι ισχύοντες κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγορεύουν το μεγαλύτερο μέρος του αφορολόγητου εμπορίου εντός της ΕΕ, με εξαίρεση ορισμένα ειδικά εδάφη εκτός της φορολογικής ζώνης.

Στην Ελλάδα το φορολογικό σύστημα μπορεί να χαρακτηριστεί περίπλοκο, και δαιδαλώδες, καθώς οι λειτουργίες του είναι αναποτελεσματικές, δημιουργώντας κοινωνικές, και οικονομικές ανισότητες. Τα τελευταία χρόνια η χρηματοοικονομική κρίση προκάλεσε στους πολίτες μείωση των εισοδημάτων, ενώ παράλληλα αυξήθηκαν οι φορολογικοί συντελεστές, μείωση του αφορολόγητου ορίου, και εμφάνιση νέων φόρων όπως ΕΝ.Φ.Ι.Α, ειδική εισφορά αλληλεγγύης, καθώς και φόρων κατανάλωσης. Οι οικονομικές ανισότητες που προκαλεί το

κράτος οδηγούν με τον τρόπο αυτό στην φοροδιαφυγή, και σε οποιαδήποτε άλλη μορφή αποφυγής από τους φόρους που επιβάλλει η κυβέρνηση.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η εξέταση των φοροαπαλλαγών που ισχύουν στο Ελληνικό φορολογικό σύστημα, συγκριτικά με τα φορολογικά συστήματα Ευρωπαϊκών χωρών όπως της Γαλλίας, της Σουηδίας, της Ελβετίας, της Δανίας, αναπτυγμένων φορολογικά οικονομιών. Στις θεματικές ενότητες της μελέτης παρουσιάζονται πίνακες και διαγράμματα που είναι χρήσιμα για την ανάλυση κάποιων ποσοστιαίων μονάδων, πάντα σε θεωρητικό επίπεδο, και που συμβάλουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στις γενικές έννοιες του φόρου, στους ορισμούς του φορολογικού συστήματος, καθώς και στις βασικές αρχές της φορολογίας που ισχύουν σήμερα, ενώ στη συνέχεια γίνεται μια ιστορική αναδρομή στο φορολογικά συστήματα από την δημιουργία του ελληνικού κράτους έως σήμερα, με τις αλλαγές που συντελέστηκαν με την πάροδο των χρόνων, καθώς και ο τρόπος συλλογής των εσόδων(εισροών) του νέου κράτους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια ανάλυση του ελληνικού φορολογικού συστήματος, τι ισχύει για τους φορολογούμενους πολίτες, σε θέματα φορολογικών επιβαρύνσεων σε ατομικό, και οικογενειακό εισόδημα, καθώς και τις νέες φορολογικές τροποποιήσεις που ισχύουν.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο πλαίσιο φορολογίας των χωρών της ΕΕ, συγκριτικά με τα συστήματα που εφαρμόζονται στις αναπτυγμένες χώρες του βορρά, καθώς και μια σύντομη ανασκόπηση του φορολογικού συστήματος Ανατολικών χωρών σχετικά με εταιρικούς φόρους, έμμεσους άμεσους, και φόρους φυσικών και νομικών προσώπων.

Στην συνέχεια, στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται μια παρουσίαση, και ανάλυση των φορολογικών συντελεστών των Ευρωπαϊκών χωρών σχετικά με το εταιρικό εισόδημα, το εισόδημα φυσικών προσώπων, και τον φόρο προστιθέμενης αξίας. Επιχειρείται μια ανάλυση στις πηγές προέλευσης εσόδων, τις κατηγορίες φορολογητέου εισοδήματος, ποιες δαπάνες εκπίπτουν, καθώς και συγκρίσεις των φόρων εισοδήματος ως προς το ΑΕΠ. Αναλύονται επίσης οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης στα φορολογικά έσοδα των διάφορων κατηγοριών, όπως είναι οι φόροι κεφαλαίου, παραγωγής, και κοινωνικών εισφορών. Ο έλεγχος της φοροδιαφυγής στις χώρες της ΕΕ, και πως αυτός λειτουργεί υπέρ του φορολογούμενου πολίτη.

Τέλος στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο καταλήγουμε στα συμπεράσματα που αφορούν την πολυπλοκότητα του Ελληνικού φορολογικής νομοθεσίας, καθώς και θέματα εξορθολογισμού της λειτουργίας της φορολογικής διοίκησης. Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και η εκτεταμένη διαφθορά στην Ελλάδα αποτελεί μείζων θέματα συζήτησης στις χώρες της ΕΕ, καθώς τα παραδοσιακά μοντέλα δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά. Κλείνοντας την μελέτη παρουσιάζονται προτάσεις για τον σχεδιασμό, και την υλοποίηση ενός απλού, σταθερού, και δίκαιου φορολογικού συστήματος, ώστε να καταστεί πιο αποτελεσματικό στην δημοσιονομική σταθερότητα της χώρας.

1ο Κεφάλαιο: Ορισμός φόρου και ιστορική αναδρομή φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα

1.1 Η έννοια του φόρου

Φόρος είναι το χρηματικό ποσό που ο φορολογούμενος υποχρεούται να πληρώσει στο κράτος σύμφωνα με τις ενέργειες που λαμβάνει και έχει οικονομικό περιεχόμενο. Η έννοια του φόρου είναι πολυδιάστατη και περίπλοκη. Πρέπει να διερευνηθούν όλες οι πτυχές του φόρου για τον επιστημονικό ορισμό του όρου, δηλαδή οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, διοικητικό και νομικό. Ειδικότερα, ο φόρος είναι "σαφώς καθορισμένες διατάξεις και, χωρίς ιδιαίτερη προσοχή, η συμβολή των πολιτών στο κράτος για την κάλυψη των δημόσιων αναγκών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών σκοπών" (Σελλάς, 1989).

Προκειμένου οι δημόσιοι φορείς να παρέχουν δωρεάν δημόσια αγαθά στους πολίτες και να καλύπτουν οποιοδήποτε άλλο κόστος χρειάζονται πόρους. Για να αποκτήσουν αυτούς τους πόρους, οι δημόσιοι φορείς χρησιμοποιούν διάφορα άλλα μέσα. Ορισμένα από αυτά είναι μονομερή και συνήθως υποχρεωτικά, πράγμα που σημαίνει ότι ιδιωτικοί φορείς παρέχονται σε δημόσιους φορείς χωρίς μεγάλη προσοχή από τους τελευταίους. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει κυρίως φόρους (Γεωργακόπουλος, 1997).

Κατά τον επικρατούντα στην νομική επιστήμη ορισμό του G. Jeze (Θεοχαρόπουλου, 1980. Φινοκαλιώτη, 1999) "ο φόρος είναι αναγκαστική χρηματική παροχή των ιδιωτών προς το κράτος υπό μορφή οριστική και χωρίς ειδικό αντάλλαγμα με σκοπό την κάλυψη των δημοσίων βαρών". Ο ορισμός αυτός δεν ανταποκρίνεται πλήρως στην σύγχρονη πραγματικότητα διότι ο φόρος υπηρετεί και άλλους σκοπούς πέρα από τους καθαρά ταμειευτικούς. Επιγραμματικά αναφέρουμε ότι επικουρικοί σκοποί της φορολογίας είναι α) οι πλουτολογικοί β) οι ηθικοποιητικοί και γ) οι κοινωνικοπολιτικοί (Γεωργακόπουλος & Πάσχος, 2003).

Ο φόρος ως αντικείμενό του έχει την παράδοση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, από υποκείμενο στο φόρο που ενεργεί όπως αρμόζει στην ιδιότητά του, την εισαγωγή αγαθών στο εσωτερικό της χώρας, την ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στο φόρο, ή από μη υποκείμενο στο φόρο νομικό πρόσωπο, όταν ο πωλητής υποκείμενος στο φόρο, είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος και ενεργεί με αυτή την

ιδιότητα, δεν απαλλάσσεται από το φόρο λόγω ύψους πραγματοποιηθέντος ετήσιου κύκλου εργασιών, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας του, ούτε υπάγεται στις διατάξεις των παραγράφων 2 και 4 του άρθρου 13 του Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

Η φορολογία είναι η επιβολή υποχρεωτικών χρηματικών ποσών υπέρ του κράτους. Τα κυβερνητικά έσοδα μέσω των υποχρεωτικών φόρων φυσικών και νομικών προσώπων, είναι, στη σύγχρονη οικονομία, η πιο σημαντική πηγή δημόσιων εσόδων. Η φορολογία είναι μια σημαντική δραστηριότητα των δημόσιων φορέων σε όλες τις χώρες, ειδικά στις πιο ανεπτυγμένες, καθώς συνήθως εξασφαλίζει περισσότερο από το 90% των εσόδων τους (Γεωργακόπουλος & Πάσχος, 2003).

Τα κύρια χαρακτηριστικά της έννοιας του φόρου είναι (Φλώρος, 2004):

- Η υποχρεωτική συνεισφορά του πολίτη στο κράτος ή σε νομικά πρόσωπα
- Τα μέσα άσκησης της κατάστασης της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής
- Η πραγματοποίηση των κρατικών στόχων.

1.2 Η έννοια του φορολογικού συστήματος

Ως φορολογικό σύστημα μιας χώρας, είναι δυνατόν να προσδιοριστούν όλοι οι φορολογικοί νόμοι που ισχύουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Ωστόσο, ένα φορολογικό σύστημα δεν είναι απλώς μια τυχαία συλλογή νόμων, αλλά υπακούει σε ορισμένους ιδεολογικούς και οικονομικούς κανόνες (Τζούμας, 2009).

Οι διάφοροι φόροι που επιβάλλονται από μια χώρα λέγεται ότι είναι το φορολογικό της σύστημα. Αν και οι περισσότερες χώρες επιβάλλουν παρόμοιους φόρους, τα φορολογικά συστήματα διαφόρων χωρών ποικίλλουν, επειδή το φορολογικό σύστημα κάθε χώρας εξαρτάται από διαφορετικούς οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στη δομή των φορολογικών συστημάτων μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Μερικές από αυτές τις διαφορές είναι η οργάνωση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, η λογιστική των επιχειρήσεων, και η τάση των φορολογουμένων να αποφεύγουν τους φόρους (Γεωργακόπουλος, 1997).

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα φόρων. Μερικοί από αυτούς τους φόρους βασίζονται στο εισόδημα, άλλοι βασίζονται σε ακίνητα, ενώ άλλοι βασίζονται σε δαπάνες και κυρίως καταναλωτικές δαπάνες. Οι περισσότεροι φόροι επιβάλλονται υπέρ του κράτους, ορισμένοι υπέρ των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης,

ενώ άλλοι υπέρ των τοπικών αρχών. Το πιο σημαντικό από την άποψη των φορολογικών εσόδων στη χώρα μας είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Γεωργακόπουλος & Πάσχος, 2003).

Όσον αφορά τη φορολογία στην Ευρώπη, η Συνθήκη ΕΕ δεν προβλέπει ρητά νομοθετικές εξουσίες στον τομέα της άμεσης φορολογίας. Η νομοθεσία για τη φορολογία των εταιρειών βασίζεται στο άρθρο 115 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το οποίο εξουσιοδοτεί την Ένωση να εκδίδει οδηγίες για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν άμεση αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά, ενώ στο πλαίσιο της έκδοσης οδηγιών προβλέπει ομοφωνία και διαδικασία διαβούλευσης.

Το άρθρο 65 ΣΛΕΕ (ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων) επιτρέπει στα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τους φορολογούμενους που δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση όσον αφορά τον τόπο κατοικίας τους ή τον τόπο στον οποίο επενδύονται τα κεφάλαιά τους. Ωστόσο, το 1995 το Δικαστήριο έκρινε (υπόθεση C-279/93) ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται άμεσα στον τομέα της φορολογίας και της κοινωνικής ασφάλισης: το άρθρο αυτό ορίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων διακρίσεις λόγω ιθαγένειας όσον αφορά την απασχόληση, αμοιβές και άλλες συνθήκες εργασίας ». Σύμφωνα με τα άρθρα 110-113 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διαπραγματεύονται μεταξύ τους για την κατάργηση της διπλής φορολογίας εντός της ΕΕ. Το άρθρο 55 ΣΛΕΕ απαγορεύει τις διακρίσεις μεταξύ υπηκόων κρατών μελών όσον αφορά τη συμμετοχή τους στο εταιρικό κεφάλαιο. Ωστόσο, οι περισσότερες συμφωνίες άμεσης φορολογίας δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ. Ένα εκτεταμένο δίκτυο διμερών φορολογικών συνθηκών, με συμμετοχή τόσο των κρατών μελών όσο και των τρίτων χωρών, καλύπτει τη φορολογία των διασυνοριακών ροών εισοδήματος (ΕΚ, 2020).

1.3 Φορολογία κατά την Επανάσταση 1821-1828

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, οι φορολογούμενοι αντιμετώπισαν σημαντικό μετριασμό της φορολογικής επιβάρυνσης. Συγκεκριμένα, η χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση, η οποία παρατηρήθηκε μετά το 1821, σημαίνει ότι ο φορολογικός μηχανισμός παρείχε χαμηλότερη απόδοση σε σύγκριση με τις άλλες πηγές εσόδων της Προσωρινής Διοίκησης. Πράγματι, η κατανομή των φορολογικών εσόδων (προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των επαρχιών και του στρατού σχετικά με τους μισθούς και τις προμήθειες)

απέδωσε ουσιαστικό ρόλο στον μηχανισμό τους, για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων της Διοίκησης (Μποζίκης, 2010).

Οι Έλληνες επαναστάτες, μέσω της ίδρυσης θεσμών πολιτικής διοίκησης, επικυρωμένων από τον λαό, δημιούργησαν ένα νέο είδος δεσμών μεταξύ των πολιτών και των θεσμών που ιδρύθηκαν, επιτάχυναν τις ιστορικές διαδικασίες, και αποκάλυψαν μια δυναμική με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Η ενοποίηση, τελικά, της κρατικής εξουσίας και των ειδικών της μορφών - όπως η φορολογία - χαρακτηρίστηκε από ριζοσπαστικές και νεωτερικές πολιτικές αρχές. Ωστόσο, η έκφραση του τελευταίου σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας τέμνεται με τις παραδοσιακές μορφές κοινωνικής κυριαρχίας (Μποζίκης, 2010).

1.4 Φορολογία μετά την Επανάσταση

Ο βασικός φόρος κατά την τουρκοκρατία ήταν αυτός της «δεκάτης». Δηλαδή, για κάθε δέκα ίσα μέρη της γεωργικής παραγωγής, ένα μέρος λήφθηκε από τον εκπρόσωπο της οθωμανικής κυβέρνησης. Η "δεκάτη" που ελήφθη δεν θεωρήθηκε φόρος, αλλά δικαίωμα ιδιοκτησίας, επειδή ο Σουλτάνος θεωρήθηκε ιδιοκτήτης όλης της γης. Η πολιτεία συνήθως νοικιάζει το δικαίωμα συλλογής των δεκάτων από τους τοπικούς άρχοντες.

Ο Καποδίστριας εισήγαγε δύο σημαντικές αλλαγές στη φορολογία της δεκάτης: α) άλλαξε το σύστημα της επαρχιακής δημοπρασίας φόρων σε δημοπρασία από Δήμους και Κοινότητες, προκειμένου να αποφευχθεί η εκμίσθωση από τους μισθωτές και η εκμίσθωση των φόρων που υπόκεινται σε αυτούς. Ως εκ τούτου αύξησε τελικά το βάρος για τους φορολογούμενους, και β) διέταξε να καταβληθεί σε μετρητά με σταθερό επιτόκιο και όχι πλέον σε είδος για την πληρωμή των φόρων γης (διάταγμα της 8ης Μαρτίου 1830).

Επιπλέον, μείωσε τους δασμούς σε 10% (εισαγωγή) και 6% εξαγωγές (διάταγμα της 25ης Μαρτίου 1830, άρθρο 3, 4) με περιορισμένη χρέωση 10% μόνο για είδη πολυτελείας (διάταγμα της 3ης Νοεμβρίου 1830).

Προκειμένου να ενισχυθούν οι τοπικοί φόροι των Επαρχιών, φόρος επιβλήθηκε στους βοσκούς από τη Συνέλευση του Άργους με ψήφισμα της 25ης Ιουλίου 1829» (Σίδερι, 1931).

"Η φορολογική πολιτική για τα γεωργικά προϊόντα της εποχής του Όθωνα μπορεί να διακριθεί σε τέσσερα πράγματα: α) διατήρηση της φορολογίας της δεκάτης, και σταδιακή μείωση της φορολογικής διαδικασίας υπέρ της στρεμματικής φορολογίας, β) εισαγωγή της

φορολογίας των εκτάσεων, γ) εισήγηση για καταβολή φόρου στα τελωνεία, και φορολόγηση κατά την εξαγωγή ή μεταφορά αγαθών, δ) κατάργηση των εξαγωγικών δασμών. Επιπλέον, εισήχθησαν φόροι, όπως ο φόρος μελισσών, που επιβάλλονται επί του ενοικίου.

Το έτος 1841 ήταν σταθμός για τη φορολογία της γης. Τα παράπονα κατά της δεκάτης, η ανάγκη του Δημοσίου ταμείου να «έχει πρόχειρα τα μέσα, καθώς και η μίμηση, ίσως, των Ιόνιων νησιών να δεχτούν αδιαμαρτύρητα το ισχύον σύστημα της φορολογίας των Γεωργικών προϊόντων (Σταφίδες λ.χ.) κατά τη στιγμή της εξαγωγής, ώθησε να εισαγάγει στο σύστημά του για την καταβολή των φόρων γης στο τελωνείο... Κορινθιακές σταφίδες, Λεμόνια Τροιζηνίας, Μετάξι, αποξηραμένα σύκα, εσπεριδοειδή...» (Σίδερι, 1931).

Στη συνέχεια ακολουθεί η εποχή του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου. Ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος (1815-1883), υπηρέτησε 10 φορές ως πρωθυπουργός και 18 φορές ως υπουργός. Ήταν ένας σκληρός αντίπαλος του θρόνου. Στις 2 Μαρτίου 1865, ανέλαβε για πρώτη φορά την πρωθυπουργία, και δραστηριοποιήθηκε στους τομείς (Μποζίκης, 2010):

α. Τα «εθνικά κτήματα» και την αγροτική μεταρρύθμιση (1871)

Τα εθνικά εδάφη είναι τα ακίνητα των Οθωμανών που τέθηκαν υπό τον έλεγχο του ελληνικού κράτους (μετά την Επανάσταση).

β. Φορολόγηση ανώνυμων εταιρειών για πρώτη φορά (1877)

"Στην Ελλάδα, ο πρώτος φόρος επί των κινητών αξιών πραγματοποιείται το 1877 υπό τον Υπουργό Οικονομικών Γ. Δεληγεώργης. Ωστόσο, υπήρξε έντονη αντίδραση κατά της φορολογίας κινητής περιουσίας. Ο νόμος ΧΚ ' / 1877 (ΕτΚ αρ. 42, 23/6/1877), ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής: "Άρθρο 2: Επιβάλλεται φόρος δύο τοις εκατό στα ετήσια καθαρά κέρδη των ανώνυμων εταιρειών. Ο φόρος αυτός υπολογίζεται επί του συνολικού ποσού, το οποίο η εταιρεία διανέμει στους μετόχους της σύμφωνα με τους ισολογισμούς της και καταβάλλεται εντός ενός μηνός από την έκδοσή τους".

Οι φορολογικοί αγρότες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εξακρίβωση και είσπραξη των φόρων. Οι τελευταίοι ενήργησαν συνήθως μεμονωμένα και το γεωγραφικό πεδίο δράσης τους ήταν μάλλον περιορισμένο. Ωστόσο, η είσπραξη φόρων από μια ομάδα ατόμων (συνεταιρισμός, κοινότητα) ήταν ένα κοινό φαινόμενο. Όπως καταδεικνύει η μελέτη της κοινωνικής γεωγραφίας των φορολογικών αγροτών, ο φορολογικός μηχανισμός δεν ήταν ένα πεδίο προνομιακής, σταθερής και διαρκούς κυριαρχίας μιας κορυφαίας ισχυρής ομάδας.

Το 1881 ήταν ορόσημο για την Ελλάδα, καθώς η Θεσσαλία και μέρος της Ηπείρου στην Άρτα προσαρτήθηκαν στη χώρα μας.

Στις 27 Απριλίου 1875, ο Χαρίλαος Τρικούπης (1832-1896) έγινε πρωθυπουργός για πρώτη φορά. Οι μεγάλοι αντίπαλοί του θα είναι, πρώτος ο πολιτικός του μέντορας Αλέξανδρος Κουμουندούρος, και μετά ο Θεόδωρος Δηλιγιάννης.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του, θα εφαρμόσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων στους τομείς της γεωργίας, της φορολογίας και της άμυνας, καθώς και ένα ακριβό έργο υποδομής, το οποίο περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, την κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου, και το άνοιγμα δρόμων.

α. Ο φόρος στα ζώα οργώματος (1880)

β. Η φορολογία των τσιγάρων

γ. Η προσπάθεια αντικατάστασης των "διασυνοριακών τελών"

δ. Νέος νόμος "Στα τέλη χαρτοσήμου" (1887) (Μποζίκης, 2010).

Η υπανάπτυκτη οικονομία της εποχής του δεν θα αντέξει στο φιλόδοξο πρόγραμμα του Τρικούπη. Θα προκαλέσει μεγάλη δυσαρέσκεια μεταξύ των ανθρώπων, λόγω της φορολογικής του πολιτικής. "Τελικά, η χώρα δεν θα είναι σε θέση να εξοφλήσει τα αφόρητα χρέη της. Το Κοινοβούλιο κηρύσσει πτώχευση το 1893 και ο Τρικούπης, συνοψίζοντας το οικονομικό δράμα της Ελλάδας, αναφωνεί στις 10 Δεκεμβρίου:" Δυστυχώς, επτωχεύσαμε! "

Ακολούθησε ο «ατυχής» ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897, ο οποίος είχε ως αποτέλεσμα την ήττα της Ελλάδας από την Τουρκία και την υποβολή στον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο (Μποζίκης, 2010, Σκιαδάς, χ.χ.).

Τουλάχιστον τρεις φορές στην ιστορία του νεοελληνικού κράτους - πριν ή μετά τις χρεοκοπίες του 1893 και του 1932 - έγιναν προσπάθειες επιβολής φόρου στους ανύπαντρους άντρες. Η δικαιολογία ήταν ότι οι παντρεμένοι άνθρωποι πληρώνουν περισσότερους φόρους, άμεσα ή έμμεσα, λόγω των αναγκών της οικογένειάς τους. Αλλά αυτή η φορολογία δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

Με το νόμο «για τη φορολογία των ζώων» (αριθ. 107, 10/6/1899 κ.λπ.), επιβλήθηκε φόρος στα σκυλιά. Ο νόμος αποδείχθηκε προβληματικός, καθώς ήταν δύσκολο να ξεχωρίσουμε τα σκυλιά σε διαφορετικές κατηγορίες (πολυτέλεια, φύλακες προβάτων, κ.λπ.), προκειμένου να

προσδιοριστεί το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παραπάνω κατηγορίες. Το Υπουργείο Οικονομικών στέλνει ερμηνευτικές εγκυκλίους. Οι αρμόδιες υπηρεσίες έφτιαξαν ειδικά μικρές μεταλλικές και αριθμημένες κονκάρδες, τα οποία τοποθετήθηκαν στα κολλάρα των σκύλων. Εκείνοι που δεν φορούσαν τέτοια σήματα θεωρήθηκαν άγνωστοι, άστεγοι, και παράνομοι διώχθηκαν από τη δημοτική αστυνομία. Ο μπόγιας, χρησιμοποιώντας ένα καρτσάκι που είχε μετατραπεί σε κλουβί, θα συλλάβει τα ζωντανά ζώα και θα τα πήγαινε σε ένα οικόπεδο πίσω από το Γκάζι, όπου θα τα σκότωναν «με μια ειδική μηχανή» (πρωτόγονος φούρνος). Παρά τις «φιλόδοξες» προσπάθειες του Υπουργείου Οικονομικών να γεμίσει τα κρατικά ταμεία με τη φορολογία των σκύλων, ο νόμος δεν επέστρεψε τα αναμενόμενα έσοδα (Μποζίκης, 2010, Σκιαδάς, χ.χ.).

Η έγκαιρη είσπραξη των δημοσίων εσόδων είναι ένα διαχρονικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν αρκετά κράτη. Στην Ελλάδα η ιστορία της είσπραξης των δημοσίων εσόδων ξεκινά μετά την ίδρυση του Νεοελληνικού κράτους το 1835. Το Μάρτιο του ίδιου έτους δημοσιεύεται σε ΦΕΚ το βασιλικό διάταγμα «περί καταδιώξεως των καθυστερούντων» και τον Οκτώβριο « περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων». Η συσσώρευση ληξιπρόθεσμων ήταν μεγάλη καθώς το κράτος αδυνατούσε να προγραμματίσει τις πληρωμές των δανειστών. Το 1855 με την ψήφιση του νόμου ΣΠΑ΄ «περί είσπραξης των καθυστερούμενων εσόδων» οι φορολογούμενοι είχαν προθεσμία οκτώ ημερών, από την ανάρτηση των καταλόγων για την καταβολή των χρεών, ειδάλλως ακολουθούσε η κατάσχεση και ο πλειστηριασμός. Ο πρώτος νόμος (Νόμος ΥΛΦ΄) για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων στο ελληνικό κράτος ήρθε το 1871, όπου υιοθετήθηκαν και οι διατάξεις από τον νόμο «περί καθυστερούντων εσόδων» καθώς και οι διαδικασίες πλειστηριασμών, υπερημερίες οφειλετών, ποινικών διατάξεων, με ανάθεση την είσπραξη των φόρων στους τραπεζίτες και στους εργολάβους. (Σελλάς, 1989)

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος (1864-1936), ένας από τους μεγαλύτερους πολιτικούς της σύγχρονης Ελλάδας, κυριάρχησε στην πολιτική ζωή της χώρας από το 1910 έως το 1936. Η πολιτική του δραστηριότητα προκάλεσε έντονα πάθη για πολλά χρόνια, τα οποία αντικατοπτρίζονται στις έννοιες του «βενιζελισμού» και του «Αντι-βενιζελισμού». Διετέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας επτά φορές, για συνολικά δώδεκα χρόνια και πέντε μήνες.

α. Φορολογία εισοδήματος και κινητών αξιών (1909)

Το 1909, ο νόμος 3393 εισήγαγε τον γενικό φόρο επί των πραγματικών καθαρών εσόδων, με προοδευτικό φόρο 3% έως 7% επί των καθαρών εσόδων. Ο νόμος αυτός επέβαλε γενικό φόρο εισοδήματος σε όλους όσους έχουν καθαρό εισόδημα. Στην περίπτωση ανώνυμων εταιρειών, το συνολικό κέρδος θεωρήθηκε φορολογητέο εισόδημα. Ο νόμος 3393 (1909) επιβάλλει, στο πρώτο εξάμηνο, το τέλος μεταφοράς για κινητές αξίες... » (Σμπαρούνη, 1935).

β. Φορολογία έκτακτων κερδών που είχαν προκύψει κατά τη διάρκεια του πολέμου.

«Μέσω της επιβολής της φορολόγησης των έκτακτων κερδών (Ν. 1043, 9/11/1917)... επιδιώκεται η απονομή δικαιοσύνης στα βάρη του κράτους.... Η φορολογία των έκτακτων κερδών επιβλήθηκε αναδρομικά για τα κέρδη από το 1915 και μετά. Μεταξύ των υποκειμένων στον φόρο είναι η ανώνυμη εταιρεία για το σύνολο των κερδών που πραγματοποιούνται βάσει αυτής» (Σμπαρούνη, 1935).

1.5 Η φορολογική μεταρρύθμιση 1919-1950

Ο αριθμός των άμεσων φόρων κατά τη στιγμή της μεταρρύθμισης του 1919 ήταν μεγάλος... Η νομοθεσία του 1919 ήθελε να απαλλάξει την ελληνική αναταραχή και αδικία, ως περιέχει το «μωσαϊκό» άμεσης φορολογίας...» (Σμπαρούνη, 1935).

Η ιστορία της σύγχρονης ελληνικής φορολογικής πολιτικής ξεκινά ουσιαστικά το 1919 και βασίστηκε σε τρεις νόμους: α) στη φορολογία του καθαρού εισοδήματος, (νόμος 1640, ΕτΚ ΑΡ. 4, 9/1/1919), β) στη φορολογία των κληρονομιών, δώρα δώρων και κέρδη λαχειοφόρων αγορών (νόμος 1641, ΕτΚ αριθ. 4, 9/1/1919), γ) σχετικά με τη φορολογία της αυτόματης υπερτίμησης των ακινήτων (νόμος 1642, ΕτΚ αριθ. 12, 19/1/1919) .

Τα έσοδα κατατάχθηκαν σε επτά φορολογητέες κατηγορίες: από κατασκευές, από γη, από κινητές αξίες, από εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, από γεωργικές επιχειρήσεις, από μισθωτές υπηρεσίες, από υπηρεσίες ελεύθερων επαγγελματιών.

Στην πρώτη φάση για τον υπολογισμό του φόρου σε καθεμία εφαρμόστηκε ένας ενιαίος φορολογικός συντελεστής στο καθαρό εισόδημα, ανεξάρτητα από το ποσό του εισοδήματος. Κατά πηγή, ο φορολογικός συντελεστής είχε ως εξής: Α= 12%, Β = 10%, Γ = 8%, Δ = 6%, Ε = 6%, ΣΤ = 4%, Ζ = 4% .

Στη δεύτερη φάση, όλα τα έσοδα από κάθε κατηγορία προστέθηκαν και φορολογήθηκαν με προοδευτικό φορολογικό συντελεστή ("Συνθετικός συμπληρωματικός φόρος επί του συνολικού καθαρού εισοδήματος").

Η κλίμακα του "Συνθετικού Συμπληρωματικού Φόρου" είχε ως εξής:

α) 5% επί του συνολικού ποσού έως 100.000 δραχμές (με εκπτώσεις για ποσά έως 5.000 και από 5.001 έως 10.000 δραχμές), β) 10% στο ποσό άνω των 100.000 δραχμών (σημειώνεται ότι η εφημερίδα εκείνη την εποχή 10 λεπτά).

1.6 Φορολογία μετά το 1950

Η πρώτη αρχή οργάνωσης και καθιέρωσης του φορολογικού συστήματος της χώρας ήταν η θέσπιση και εφαρμογή του νόμου για τη φορολογία του καθαρού εισοδήματος. Χαρακτηριστικό στοιχείο αυτού του νόμου είναι ο φόρος εισοδήματος, κατά τον οποίο κάθε πολίτης που είχε εισόδημα από δύο διαφορετικές πηγές, ήταν υποχρεωμένος να υποβάλει δύο δηλώσεις και να φορολογηθεί ξεχωριστά.

Ο ν. 942/1949 για το φόρο εισοδήματος, του τότε Υπουργού Οικονομικών Δ. Χέλμη βελτιώνεται και προσαρμόζεται σύμφωνα με τα νομοθετικά διατάγματα (Ν.Δ 3323/1955 «περί φορολογίας φυσικών προσώπων» και Ν.Δ 3843/1958 περί φορολογίας εισοδήματος Νομικών προσώπων». Σύμφωνα με το νόμο, ο φόρος επιβλήθηκε στο συνολικό εισόδημα φυσικών και νομικών προσώπων σε αντίθεση με τον προηγούμενο νόμο που ίσχυε μέχρι τότε. Αργότερα, το ελληνικό κράτος θεσπίζει και εφαρμόζει έναν νέο νόμο, ο οποίος είναι ο κύριος οικονομικός κορμός του φορολογικού συστήματος. Σύμφωνα με αυτόν τον νόμο, η προοδευτική φορολογία εφαρμόζεται στα φυσικά πρόσωπα, όπου ο φόρος είναι εντελώς προσωπικός και επιβάλλεται στο συνολικό εισόδημα, ενώ αντίθετα, τα νομικά πρόσωπα υπόκεινται σε αναλογική φορολογία επί των κερδών. Ένα αξιοσημείωτο στοιχείο αφορά την εισαγωγή του αφορολόγητου ορίου εισοδήματος, καθώς η φορολογία πραγματοποιείται σύμφωνα με την πηγή εισοδήματος και διακρίνει το εισόδημα όπως ακίνητα, κινητές αξίες, εμπορικές επιχειρήσεις, γεωργικές επιχειρήσεις, πληρωμένες υπηρεσίες, ανεξάρτητα επαγγέλματα και άλλες πηγές. (Σελλάς, 1989)

Κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης καθιερώνεται με το ν. 820/1978 η χρήση των τεκμηρίων «περί λήψεως μέτρων δια την περιστολή της φοροδιαφυγής», άρθρα 10-14

(Φ.Ε.Κ. 174/17.10.1978 τεύχος Α') ο οποίος προέβλεπε ότι: «Ο προσδιορισμός του συνολικού εισοδήματος των φυσικών προσώπων ενεργείται κατά τας διατάξεις του Ν.Δ. 3323/55». Ο Φ.Π.Α επιβλήθηκε στην Ελλάδα το 1987 (ν. 1642 – ΦΕΚ 125 – 21.08.1986), ως υποχρέωση της χώρας μας στις Κοινοτικές επιταγές για την ολοκλήρωση της λειτουργίας της Κοινής Αγοράς, και ήταν καταλυτικός παράγοντας, για τα φορολογικά έσοδα του Κράτους. Σε όλη την διάρκεια των προηγούμενων ετών, έως και σήμερα προβλέπεται η φορολόγηση με βάση τα «τεκμήρια». Σήμερα ισχύουν οι διατάξεις του κεφ. Δ' εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας (άρθρα 30- 34) του ν.4172/2013.

Με την πάροδο του χρόνου υπήρξαν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για τη μείωση του φόρου ή την αύξηση του αφορολόγητου, λαμβάνοντας υπόψη οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια. Συγκεκριμένα, το αφορολόγητο ποσό έχει οριστεί για νέους (έως 30 ετών), για συνταξιούχους (άνω των 65 ετών) και άτομα με ειδικές ανάγκες (άτομα με ειδικές ανάγκες) να είναι εννέα χιλιάδες ευρώ (9000 ευρώ), κατά τη διάρκεια των οποίων το εισόδημα δεν υπερβαίνει αυτό το ποσό. Τα έσοδα υπολογίζονται με βάση το πραγματικό εισόδημα, και προκύπτουν λαμβάνοντας υπόψη το αντικειμενικό κόστος, τις υπηρεσίες, και το κόστος απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου. Από το 1975 έως το 2004, για περίπου τριάντα χρόνια το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας έχει αλλάξει δέκα φορές. (Κοκκινέλης, 2015)

Οι σημαντικότερες μεταβολές του «Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων», στην περίοδο 1992-2012 ήταν: α) Ν. 2065/1992 «Αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 113 – 30.06.1992). Μεταξύ άλλων προέβλεπε: Αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων ανά τετραετία, υπολογισμό επιχειρηματικής αμοιβής στις προσωπικές εταιρίες, την φορολόγηση του συνόλου των κερδών τους, είτε ήταν διανεμόμενα, είτε αδιανεμήτα, β) Ν. 2238/1994 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος» (ΦΕΚ 151 – 16.09.1994). Με τον νόμο αυτό, τα νομοθετικά διατάγματα (Ν.Δ. 3323/1955 και Ν.Δ. 3843/1958) κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο, γ) Ν. 3842 «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 58/23-04-2010), με τον οποίο επήλθαν τροποποιήσεις σε αρκετούς φορολογικούς νόμους.

Η μεγαλύτερη περίοδος κατά την οποία διατηρήθηκε το ίδιο φορολογικό σύστημα ήταν από το 1994 έως το 2001, καθώς ο ελάχιστος συντελεστής ήταν 5% και ο μέγιστος 45%. Λόγω αυτής της φορολογικής πολιτικής, και αστάθειας, καθώς και της έλλειψης σταθερής

φορολογίας, επηρεάζονται αρνητικά τα επιχειρηματικά σχέδια για τον οικιακό σχεδιασμό. Η κυριαρχία του κύκλου αβεβαιότητας επηρεάζει την κατανάλωση και μειώνει τα έσοδα, καταρρέοντας έτσι οικονομικά μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οδηγώντας σε φοροδιαφυγή και απώλεια νομισματικών μονάδων. Φυσικά, ως αποτέλεσμα, υπάρχουν επίσης αρνητικές επιπτώσεις στα ασφαλιστικά ταμεία, καθώς οι εισροές μειώθηκαν δραματικά.

Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα στοχεύει στο μεσαίο εισόδημα, και διογκώνει το αδήλωτο εισόδημα. Συγκεκριμένα, η φορολογία ακινήτων αυξήθηκε κυρίως τα τελευταία πέντε χρόνια, προκαλώντας την απότομη πτώση των τιμών των κατοικιών και την αποεπένδυση της αγοράς. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, ο απλήρωτος ΦΠΑ στην Ελλάδα ανέρχεται σε 34% (απώλεια εσόδων περίπου 5 δισεκατομμυρίων), από τη φοροδιαφυγή, τη φοροαπαλλαγή και την αναποτελεσματικότητα των μηχανισμών είσπραξης φόρων. Επίσης, όσον αφορά την άμεση φορολογία στην Ελλάδα, δεν υπάρχει υπερβολική φορολογία σε σχέση με άλλες χώρες, ενώ το αντίθετο ισχύει για τους έμμεσους φόρους ιδιοκτησίας. Αν και οι φορολογικοί συντελεστές σε όλες τις κατηγορίες είναι από τους υψηλότερους, η είσπραξη φόρων παραμένει χαμηλή κατά μέσο όρο (Κοκκινέλης, 2015).

Σύμφωνα με χρηματοοικονομικούς αναλυτές, ενώ το φορολογικό σύστημα αλλάζει συνεχώς, δεν έχει αποφέρει ουσιαστικά αποτελέσματα όσον αφορά την είσπραξη φόρων. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, η συνεισφορά του ΦΠΑ και άλλων έμμεσων φόρων παρέμεινε σταθερή, η συνεισφορά των φόρων εισοδήματος εταιρειών μειώθηκε σημαντικά, ενώ η συνεισφορά του φόρου εισοδήματος εταιρειών και των φόρων ακίνητης περιουσίας αυξήθηκε. Ταυτόχρονα, το ελληνικό φορολογικό σύστημα, το οποίο χαρακτηρίζεται από υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, δεν συνδέεται με αντίστοιχα υψηλά φορολογικά έσοδα (Τσίρος, 2015).

Ταυτόχρονα, ενώ παρουσιάζονται σταθερά συνολικά ετήσια έσοδα, υπάρχουν διάφορες στρεβλώσεις, και μεγάλη μεταβλητότητα των φορολογικών παραμέτρων όπως:

- Επτά (7) αλλαγές στο εταιρικό περιθώριο κέρδους (από το 2005)
- Αφορολόγητο εισόδημα, με διπλάσιο όριο φτώχειας (εξαιρούνται πολλά εισοδήματα)
- Ελάχιστο αφορολόγητο, και χαμηλό μέγιστο εισόδημα, με το μέγιστο ποσοστό (επιβάρυνση στα μεσαία εισοδήματα)

Συμπέρασμα

Στο νέο διεθνές περιβάλλον, όπου οι τεχνολογικές αλλαγές έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο εργατικό δυναμικό, και στο κεφάλαιο, ο εκσυγχρονισμός των φορολογικών συστημάτων απαιτείται να είναι ένα σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια των κρατών για οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών τους. Οι κύριοι στόχοι των μεταρρυθμίσεων του φορολογικού συστήματος είναι η απλούστευση, η διαφάνεια, το χαμηλό διοικητικό κόστος, η κοινωνική δικαιοσύνη και η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Έτσι, η Ελλάδα επιδιώκει τη σταθερότητα του φορολογικού της συστήματος με στόχο τη δημιουργία ενός προβλέψιμου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τη μείωση του αριθμού των φορολογικών κλιμάκων, την εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και διαδικτύου στις συναλλαγές με τους πολίτες, παρέχοντας φορολογικά κίνητρα για την προώθηση της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Εκτός από τις παραπάνω προκλήσεις για τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος, καλείται να αποκαταστήσει μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του κράτους, και των φορολογουμένων.

2^ο Κεφάλαιο: Το Ελληνικό φορολογικό σύστημα και το θέμα των Φορολογικών Δαπανών-Απαλλαγών σήμερα.

2.1 Το σύστημα φορολογίας εισοδήματος

Είναι κοινή διαπίστωση στην Ελλάδα ότι το κύριο πρόβλημα των προηγούμενων φορολογικών συστημάτων έγκειται στα πολυάριθμα ειδικά φορολογικά καθεστώτα. Ένα μεγάλο ποσοστό προσωπικού και εταιρικού εισοδήματος, είτε παραμένει απαλλαγμένο λόγω παραλείψεων φορολογικής απαλλαγής, είτε υπόκειται σε φορολογία λόγω εκτεταμένων χωριστών φορολογικών συστημάτων. Ως εκ τούτου, μια κατάλληλη λύση θα ήταν η από κοινού φορολόγηση όλων των φορολογητέων εσόδων, υπό προοδευτικές φορολογικές αγκύλες (Ράπανος 2012).

Η κυβέρνηση με τον ν. 4110/2013 (ΦΕΚ 17/Α/23-1-2013) εισήγαγε μια νέα μέθοδο φορολόγησης των εσόδων που διαφοροποιεί τη φορολογία (καθώς και τους φορολογικούς συντελεστές) ανάλογα με την πηγή εσόδων. Αντί για μια ενιαία φορολογική κλίμακα και πολλά κενά, η νέα νομοθεσία διατηρεί τον ίδιο αριθμό κενών ενώ εισάγει πέντε διαφορετικούς τρόπους φορολογίας: ένα για τους εργαζομένους και τους συνταξιούχους, ένα άλλο για τους αγρότες, ένα άλλο για αυτοαπασχολούμενους και επιχειρηματίες, ένα για εισοδήματα από ενοίκια, και τέλος ένα για εισόδημα από χρεόγραφα.

Είναι ευρέως γνωστό ότι η διαφοροποίηση στους τρόπους φορολογίας ευνοεί τους πλουσιότερους, δεδομένου ότι παρουσιάζουν μεγαλύτερη ποικιλία πηγών εισοδήματος (η φορολόγηση δύο «πακέτων» 50.000 ευρώ αποφέρει λιγότερα έσοδα από τη φορολόγηση ενός μόνο «πακέτου» 100.000 ευρώ). Το 2010, για παράδειγμα, περίπου 39.000 άτομα δήλωσαν εισόδημα που ξεπέρασε τα 100.000 ευρώ, με μέσο προσωπικό εισόδημα να ανέρχεται σε 149.000 ευρώ. Εάν τα έσοδα αυτά φορολογούνταν από κοινού (δηλ. στα φορολογικά επίπεδα των μισθωτών), θα είχε αποφέρει ένα ποσό ίσο με 54.000 ευρώ. Αντίθετα, εάν το ίδιο ποσό εισοδήματος φορολογούνταν με βάση την πηγή του, θα είχε δώσει 42.000 ευρώ, δηλαδή 22% λιγότερο φόρο. Πράγματι, με τον νέο τρόπο φορολογίας, η φορολογική επιβάρυνση για υψηλότερα εισοδήματα (που καθορίζεται σε 50.000 ευρώ και άνω) έχει μειωθεί για όλους, εκτός από τους μισθωτούς.

Ωστόσο, η φορολόγηση του εισοδήματος σύμφωνα με την πηγή της ωφελεί όχι μόνο τις πλουσιότερες ομάδες εισοδήματος, αλλά και μια ευρύτερη ομάδα φορολογουμένων, η οποία

αποτελεί σχεδόν το 29% του υποκείμενου στον φόρο πληθυσμού: εκείνους που εισπράττουν εισοδήματα μέσω ενοικίων ακινήτων. Σύμφωνα με το νέο σύστημα φορολόγησης των εσόδων από ενοίκια, υπάρχει άμεση μεταφορά της φορολογικής επιβάρυνσης από τις φτωχότερες, στις μεσαίου ομάδες εισοδήματος, με στόχο τη διασφάλιση της πολιτικής ανοχής των τελευταίων στο νέο σύστημα. Για παράδειγμα, ένας φορολογούμενος χαμηλού εισοδήματος, με ετήσιο εισόδημα 9.000 €, εκ των οποίων το 50% είναι ενοίκιο, θα υποχρεωθεί να καταβάλει φόρο 450 €. Εάν το ίδιο ποσό εισοδήματος παρέχεται εξ ολοκλήρου από μισθούς, δεν θα χρειαστεί να πληρώσει φόρο. Αντίθετα, ένας φορολογούμενος μεσαίου εισοδήματος, δηλ. με ετήσιο εισόδημα 24.000 €, εκ των οποίων το 50% είναι ενοικίαση και το 50% από μισθούς, θα πρέπει να πληρώσει φόρο 1570 €. Εάν το ίδιο ποσό εισοδήματος προέρχεται εξ ολοκλήρου από τους μισθούς, θα πρέπει να πληρώσει φόρο 3390 €. Με άλλα λόγια, ένα άτομο με χαμηλή σύνταξη / μισθό και ένα συμπληρωματικό χαμηλό εισόδημα από ενοίκια θα πληρώσει περισσότερο φόρο από πριν, ενώ ένα άτομο με μεσαίο μισθό και ένα συμπληρωματικό μεσαίο εισόδημα από μισθώματα θα πληρώσει λιγότερο φόρο από πριν.

Η ίδια παραμορφωμένη λογική επιβάλλεται όσον αφορά τη φορολογία των αυτοαπασχολούμενων. Στην Ελλάδα, όπως και αλλού, ο αυτοαπασχολούμενος φόρος αποφεύγεται συχνότερα από άλλους φορολογούμενους λόγω της αυξημένης ικανότητάς τους να αποκρύπτουν έσοδα από τις φορολογικές αρχές (Schneider, 2011). Ωστόσο, προκειμένου να εισπράξουν περισσότερους φόρους από τους αυτοαπασχολούμενους, η κυβέρνηση δεν υιοθέτησε στρατηγική για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, μέσω μέτρων που αποσκοπούν στον προσδιορισμό του πραγματικού εισοδήματος. Επέλεξε να φορολογήσει με υψηλότερο ποσοστό το εισόδημα που είχε ήδη δηλωθεί, δημιουργώντας έτσι ακόμη ισχυρότερο κίνητρο για απόκρυψη εισοδήματος.

Δεύτερον, το σύστημα εξισώνει τους αυτοαπασχολούμενους με τις εταιρείες. Αυτό σημαίνει ότι στο εξής θα φορολογούνται με έναν ενιαίο φορολογικό συντελεστή ανάλογα με τα κέρδη τους (εισόδημα μείον δαπάνες), 26% για τα πρώτα 50.000 €, και 33% για το υπερβολικό ποσό. Ουσιαστικά, ο νέος τρόπος φορολογίας των αυτοαπασχολούμενων τιμωρεί όσους δηλώνουν το πραγματικό τους εισόδημα, ενώ επιβραβεύουν αυτούς που διέφυγαν από τη φορολογία, διότι στην πραγματικότητα ένας φορολογικός συντελεστής 26% είναι υψηλός εάν εφαρμοστεί σε ένα χαμηλό ετήσιο εισόδημα (δηλαδή 10.000 €), και χαμηλός εάν εφαρμοστεί σε υψηλότερο εισόδημα (δηλαδή 45.000 €). Ένας ανεξάρτητος φορολογούμενος που δηλώνει το πραγματικό του εισόδημα θα πληρώσει περισσότερο φόρο,

ενώ κάποιος που κρύβει το εισόδημά του θα πληρώσει τελικά, πολύ λιγότερο από αυτό που θα έπρεπε να έχει.

Πίνακας 1: Εισοδήματα από Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Εισόδημα Φυσικών Προσώπων από Επιχειρηματική Δραστηριότητα (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος κλιμακίου (Ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος(ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
0-50.000	26%	13.000	50.000	13.000
Υπερβάλλον	33%			
Αγρότες	13%			
Μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, σωματεία, ιδρύματα, νομικά πρόσωπα	2016 σε 29% 2019 σε 28% 2020 σε 24%			

Πηγή: Ν.4110/2013(ΦΕΚ Α'17 23-1-13)

Καθιερώνεται σύμφωνα με άρθρο 29 παρ.1 του ΚΦΕ, εισαγωγικός φορολογικός συντελεστής 9% για φυσικά πρόσωπα, ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες, μισθωτούς και συνταξιούχους, από 22% που είναι σήμερα. Με τη μείωση αυτή αναμένεται να ευνοηθούν όχι μόνο όσοι έχουν εισόδημα κάτω των 10.000 ευρώ, αλλά το σύνολο των φορολογουμένων, αφού το εισόδημά τους φορολογείται κλιμακωτά. Επιπλέον, μειώνονται κατά μία ποσοστιαία μονάδα και οι συντελεστές για τα υψηλότερα εισοδήματα. Η διάταξη αυτή ισχύει για εισοδήματα που αποκτώνται στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από 1.1.2020 και μετά.

Πίνακας 2: Κλίμακα φορολογίας εισοδήματος Φυσικών Προσώπων στην Ελλάδα (ισχύς 1-1-2020)

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος κλιμακίου (Ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος(ευρώ)	Φόρου(ευρώ)
0-10.000	9%	900	10.000	900
10.001-20.000	22%	2.200	20.000	3.100
20.001-30.000	28%	2.800	30.000	5.900
30.001-40.000	36%	3.600	40.000	9.500
>40.001	44%			

Πηγή: Taxheaven- κλίμακες και συντελεστές φορολογίας Ν.4472/17

Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται με την κλίμακα του εισοδήματος από την μισθωτή εργασία και συντάξεις. Ειδικότερα τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται αυτοτελώς με την κλίμακα εισοδήματος σύμφωνα με τις τροποποιήσεις του άρθρου 16 του Κ.Φ.Ε. - καθιερώνεται χαμηλός φορολογικός συντελεστή 10% για τα αγροτικά συνεταιριστικά σχήματα- και ισχύουν οι νέες μειώσεις του φόρου εισοδήματος από 01.01.2020. Μειώνεται επίσης ο συντελεστής φορολογίας των επιχειρήσεων από το 28% που είναι σήμερα, στο 24% για το 2019, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του νόμου 4172/2013 το οποίο αντικαταστάθηκε με την παρ.2 του άρθρου 112 του ν.4387/2016 προσδιορίζονται οι ισχύουσες απαλλαγές, και μειώσεις του φόρου εισοδήματος. Με τον ν. 4472/2017 ο οποίος ισχύει για φορολογικά εισοδήματα από 01.01.2020 η εφαρμογή των συντελεστών μειώνεται:

Πίνακας 3: Μειώσεις Φόρου Εισοδήματος (ισχύς από 1/1/2020)

Αριθμός τέκνων	Έκπτωση φόρου
0	1.250
1	1.300
2	1.350
3	1.450

Πηγή: Ν.4472/2017

κατά 1.250 ευρώ για τον φορολογούμενο χωρίς εξαρτώμενα τέκνα

κατά 1.300 ευρώ για ένα εξαρτώμενο τέκνα

κατά 1.350 ευρώ για δύο εξαρτώμενα τέκνα και

κατά 1.450 ευρώ για τρία ή περισσότερα εξαρτώμενα τέκνα.

Τα εισοδήματα από ακίνητη περιουσία φορολογούνται αυτοτελώς, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας 4: Εισόδημα από Ακίνητη Περιουσία

Εισόδημα από ακίνητη περιουσία (σε ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %
0-12.000	15%
12.001-35.000	35%
35.001-	45%

Πηγή: Ν.4172/2013

Ισχύει επίσης τα μερίσματα, οι τόκοι και τα δικαιώματα φορολογούνται με συντελεστές 10%, 15%, 20% αντίστοιχα, και εξάντλησης της φορολογικής υποχρέωσης για τα φυσικά πρόσωπα. Μειώνεται από 1.1.2020 ο συντελεστής φορολόγησης των μερισμάτων από 10% σε 5%.

Συνολικά, αυτό το σύστημα φορολογίας εγείρει σημαντικά ηθικά ερωτήματα, διότι εξισώνει τα προσωπικά έσοδα, με τα κέρδη. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, ένα άτομο μπορεί να χρεοκοπήσει, αλλά δεν μπορεί να «κλείσει» όπως μπορεί να κάνει μια εταιρεία, μια εταιρεία δεν έχει «μέλη του νοικοκυριού για φροντίδα» όπως μπορεί να έχει ένα άτομο. Επιπλέον, το προσωπικό / οικογενειακό εισόδημα καθορίζει ποιος λαμβάνει κοινωνικές παροχές, ενώ τα κέρδη δεν το κάνουν. Τέλος, ένα επιπλέον αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του νέου συστήματος είναι η φορολογία του γεωργικού εισοδήματος με κατ' αποκοπή ποσοστό 10% ανεξάρτητα από το μέγεθος του εισοδήματος, με τους φτωχότερους και πλουσιότερους πολίτες να φορολογούνται με τον ίδιο συντελεστή.

Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και οντοτήτων επιβάλλεται από τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ). Για τα φορολογικά έτη που αρχίζουν από 01.01.2015 και εφεξής:

«Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία, εξαιρουμένων των πιστωτικών ιδρυμάτων της περίπτωσης β' της παρούσας παραγράφου, καθώς και οι υπόχρεοι των περιπτώσεων β', γ', δ', ε', στ' και ζ' του άρθρου 45 που τηρούν απλογραφικά βιβλία, φορολογούνται με συντελεστή είκοσι τέσσερα τοις εκατό (24%) για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2019,» ενώ «τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος μέχρι του ποσού των 50.000 ευρώ με συντελεστή 26%, ενώ για τα κέρδη που υπερβαίνουν το ποσό των 50.000 ευρώ εφαρμόζεται συντελεστής 33%. Για τα φορολογικά έτη μετά την 01.01.2016 τα εισοδήματα των παραπάνω νομικών προσώπων θα φορολογούνται με 29%, ενώ από 01.01.2019 μειώνεται σε 28%, και για το φορολογικό έτος 2020 σε 24% σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις».

«Αυξάνεται το ποσοστό (από 50% σε 60%) βάσει του οποίου υπολογίζεται ο συντελεστής φόρου για τον χαρακτηρισμό κρατών με προνομιακό φορολογικό καθεστώς. Έτσι ουσιαστικά δεν επέρχονται μεταβολές στα κράτη τα οποία χαρακτηρίζονται "κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς" από την μείωση του συντελεστή φορολογίας των νομικών προσώπων από το 29% στο 24%. Η διάταξη της παρ. 1 του παρόντος εφαρμόζεται

από 1.1.2020 και μετά καθώς μειώνεται η προκαταβολή φόρου εισοδήματος στο 95% του φόρου που προκύπτει για τα Νομικά πρόσωπα (για το 2018 και 2019) που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, η μείωση είναι ανάλογη με το εύρος της ποσοστιαίας μείωσης του κύκλου εργασιών Φ.Π.Α. του πρώτου εξαμήνου του 2020 έναντι του πρώτου εξαμήνου 2019.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 48^A παρ.1, ισχύουν απαλλαγές (από την 1.1.2020) στην εισφορά αλληλεγγύης όλων των ΑμεΑ με ποσοστό αναπηρίας άνω του 80% ανεξαρτήτως της μορφής της αναπηρίας. Προβλέπεται απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος και την εισφορά αλληλεγγύης των τόκων εταιρικών ομολόγων εισηγμένων σε οργανωμένη αγορά (τροποποιούνται τα άρθρα 37, 43 Α και 47 του Κ.Φ.Ε.). Επίσης η απαλλαγή υπό όρους των νομικών προσώπων, που είναι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας από τον φόρο υπεραξία μεταβίβασης τίτλων συμμετοχής. Με βάση το νομοθετικό πλαίσιο της Ελλάδας οι κατηγορίες απαλλαγών που ισχύουν και οι περιπτώσεις που εμφανίζονται είναι:

Πίνακας 5: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ

Κατηγορίες	Αριθμός περιπτώσεων
1 Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων	125
A Εκπτώσεις δαπανών μικρομεσαίων επιχειρήσεων	10
B Απαλλαγές στο εισόδ. από κεφάλαιο(μερίσματα, τόκοι, ακίνητη περ.)	19
Γ Απαλλαγές -Μειώσεις στο εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου	7
Δ Απαλλαγές -Μειώσεις στο εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα	14
E Απαλλαγές -Μειώσεις στο εισόδημα από μισθωτές εργασίες	20
ΣΤ Λοιπές απαλλαγές	20
Z Μειώσεις του φόρου σε νοικοκυριά	8
H Παρακράτηση φόρου και εξάντληση φορολογικής υποχρέωσης	4
Θ Απαλλαγές από αντικ. δαπάνες- Μειωμένη εφαρμογή αντικ. δαπανών	23
2 Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και οντοτήτων	123
A Υποκειμενικές απαλλαγές νομικών προσώπων	9
B Λοιπές απαλλαγές νομικών προσώπων	16
Γ Απαλλαγές στο εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα	21
Δ Απαλλαγές εισοδ. από τόκους, και μερίσματα αποφυγή διπλής φορολόγησης	1
E Απαλλαγές από την φορολογία ορισμένων εισοδημάτων	9
ΣΤ Εκπτώσεις δαπανών -λοιπών ποσών	20
Z Παρακράτηση φόρου εισοδήματος με εξάντληση φορολογικής υποχρέωσης	1
H Μη Παρακράτηση φόρου	5
Θ Διαφοροποίηση στον τρόπο προσδιορισμού των κερδών ή φόρων	6
I Μειωμένοι συντελεστές φορολογίας, μείωσης φόρου	13
ΙΑ Απαλλαγές κατά το σχηματισμό επιχειρήσεων	12
ΙΒ Αναπτυξιακοί νόμοι	10
3 Φορολογία πλοίων	37

A	Φορολογία πλοίων που νηολογήθηκαν μετά την ισχύ του ν. 27/1975	32
B	Φορολογία πλοίων που νηολογήθηκαν μέχρι τη έναρξη ισχύος του ν. 27/1975	5
4	Ενιαίος φόρος ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)	20
5	Ειδικός φόρος επί ακινήτων (ΕΦΑ)	1
6	Φόρος κληρονομιάς	18
7	Φορολογία δωρεών, γονικών παροχών, και κέρδη από τυχερά παίγνια	36
A	Δωρεές	29
B	Γονικές παροχές	4
Γ	Κέρδη	3
8	Φόρος μεταβιβάσεων ακινήτων	43
9	Φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων	19
10	Φόρος πολυτελείας	7
11	Φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ)	85
A	Κοινές απαλλαγές ΦΠΑ εσωτ της χώρας, απόκτηση- εισαγωγή αγαθών	22
B	Απαλλαγές ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας	30
Γ	Απαλλαγές ΦΠΑ στην εισαγωγή αγαθών	33
12	Τέλη χαρτοσήμου	76
13	Φόρος ασφαλιστρών	5
14	Ειδικός φόροι κατανάλωσης (ΕΦΚ)	44
A	Κοινές απαλλαγές	2
B	Ενεργειακά προϊόντα	26
Γ	Βιομηχανοποιημένα καπνά	1
Δ	Αιθυλική αλκοόλη-αλκοολούχα ποτά	15
15	Τέλος ταξινόμησης οχημάτων	23
16	Τέλη κυκλοφορίας οχημάτων	28
17	Άλλες φορολογίες	10
A	Εφάπαξ εισφορές αυτοκινήτων	8
B	Φορολογία τηλεοπτικών διαφημίσεων	2
18	Γενικές απαλλαγές*	122

*Σημαντικό μέρος των απαλλαγών επαναλαμβάνονται και σε άλλες κατηγορίες

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών (Εκθεση Φορολογικών Δαπανών 2020)Νοέμβριος 2019

Τέλος σύμφωνα με το άρθρο 298 του ν. 4738/2020 απαλλάσσονται από την φορολογική επιβάρυνση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης τα φυσικά πρόσωπα, που είτε ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, είτε από κεφάλαιο (τόκοι, μερίσματα, δικαιώματα), καθώς και από την υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου, ενώ για το έτος 2021 απαλλάσσονται τα εισοδήματα από μισθωτή εργασία του ιδιωτικού τομέα.

Πίνακας 6: Κλίμακα Εισφοράς Αλληλεγγύης (ισχύς από 1/1/2020)

Εισόδημα	Συντελεστής	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Εισφοράς Αλληλεγγύης
0-30.000	0%	30.000	
30.001-40.000	2%	40.000	800
40.001-65.000	5%	65.000	2.050
62.001-220.000	9%	220.000	16.000
Υπερβάλλον	10%		

Πηγή: Taxheaven- κλίμακες και συντελεστές φορολογίας

Συμπερασματικά, το φορολογικό σύστημα του 2015 ευνοεί τις ομάδες υψηλότερου εισοδήματος, ενώ παράλληλα παρέχει σημαντικές παραχωρήσεις στις ομάδες μεσαίου εισοδήματος. Στα αγαπημένα περιλαμβάνονται οι πλουσιότερες ομάδες, οι αυτοαπασχολούμενοι και οι ιδιοκτήτες καταστημάτων, καθώς και οι πλουσιότεροι αγρότες και οι κύριοι γαιοκτήμονες. Όσοι φορολογούσαν «λίγο» θα καταλήξουν να πληρώνουν περισσότερο φόρο, αλλά όχι όσο θα έπρεπε, και όσοι δηλώνουν το πραγματικό τους εισόδημα θα πληρώσουν σημαντικά υψηλότερους φόρους (Ioannidis, 2015).

2.2 Οι φορολογικές τροποποιήσεις των νόμων 4714 / 20 και Ν.4712 / 20

Οι νέοι νόμοι Ν.4714/20 και Ν.4712/ 20 εισάγουν τροποποιήσεις στην ισχύουσα φορολογική νομοθεσία σχετικά με τη φορολογία των ατόμων. Οι σημαντικότερες τροπολογίες έχουν ως εξής.

2.2.1 Φόρος προσωπικού εισοδήματος για ιδιώτες

Εναλλακτικό φορολογικό καθεστώς εισοδήματος που προκύπτει εκτός Ελλάδας για άτομα που κερδίζουν συνταξιοδοτικά έσοδα από το εξωτερικό, τα οποία μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα.

Εισάγεται μια νέα πρόβλεψη με ισχύ για τις οικονομικές χρήσεις που ξεκινούν από την 1.1.2020 και μετά για τα άτομα που κερδίζουν συνταξιοδοτικά εισοδήματα από το εξωτερικό, τα οποία μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα και επιλέγουν να υπόκεινται σε ένα εναλλακτικό φορολογικό καθεστώς σχετικά με τη φορολογία των

ξένων εισοδημάτων τους στην Ελλάδα. Για να είναι κάποιος επιλέξιμος πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

i) δεν ήταν Έλληνες φορολογούμενοι για τα προηγούμενα 5 των τελευταίων 6 ετών πριν από τη μεταφορά της φορολογικής τους κατοικίας στην Ελλάδα και

ii) μετεγκαταστάθηκαν από χώρα με την οποία η Ελλάδα έχει έγκυρη συμφωνία σχετικά με τη διοικητική συνεργασία σε φορολογικά θέματα.

Υπό την προϋπόθεση ότι η αίτηση για μεταφορά της φορολογικής κατοικίας σύμφωνα με την παραπάνω διαδικασία είναι επιτυχής, το άτομο οφείλει:

- Αναφορά στην Ελλάδα α) όλων των ελληνικών εσόδων από πηγή και β) όλων των εσόδων από ξένες πηγές που υπόκεινται σε αυτό το εναλλακτικό φορολογικό καθεστώς.

- Να πληρώνει ετησίως έως το τέλος Ιουλίου 7% κατ 'αποκοπή φόρο εισοδήματος για τα εισοδήματά τους που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό κατά το προηγούμενο έτος, εξαντλώντας οποιαδήποτε περαιτέρω φορολογική υποχρέωση στην Ελλάδα για τέτοια έσοδα από ξένες πηγές (συμπεριλαμβανομένης της απαλλαγής από τον φόρο αλληλεγγύης). μια πίστωση φόρου ξένου είναι επίσης διαθέσιμη υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

- Να υπόκειται στον ελληνικό φόρο εισοδήματος για όλα τα ελληνικά έσοδα από την πηγή σύμφωνα με τους γενικούς φορολογικούς κανόνες.

- Ισχύει μέγιστη διάρκεια 15 ετών για το καθεστώς εναλλακτικής φορολογίας που μπορεί να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή.

- Η κατάθεση της αίτησης για μεταφορά της φορολογικής κατοικίας σύμφωνα με την παραπάνω διαδικασία είναι η 31η Μαρτίου κάθε αντίστοιχου φορολογικού έτους. Η ίδια προθεσμία υποβολής ισχύει και για άτομα που έχουν μεταφέρει τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της προηγούμενης χρήσης και επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση. Κατ 'εξάιρεση για το οικονομικό έτος 2020, η προθεσμία κατάθεσης είναι η 30.9.2020.

- Άτομα που έχουν μεταφέρει τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 2019 και πληρούν τις απαιτήσεις του παραπάνω καθεστώτος έχουν προθεσμία για την υποβολή της δήλωσης φόρου εισοδήματος έως τις 31.10.2020. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο παραπάνω φόρος καταβάλλεται εντός 1 μηνός από την αποδοχή της αίτησής τους.

Οι λεπτομέρειες της παραπάνω διαδικασίας θα ρυθμίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Δημόσιας Αρχής Εσόδων. Φαίνεται ότι τα παραπάνω άτομα δεν απαλλάσσονται από τον ελληνικό φόρο κληρονομιάς ή από τον φόρο ελληνικών δωρεών για κινητά περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στο εξωτερικό, όπου ισχύει (Ν.4714/20. Ν.4712/ 20).

2.2.1.1 Εισαγωγή διατάξεων για τα κέρδη μετοχών εσωτερικού για τις χρήσεις από 1.1.2020

Εισάγεται απαλλαγή από τον φόρο για κέρδη μετοχών εσωτερικού. Ειδικά για το οικονομικό έτος 2020, η αξία των εγχώριων τουριστικών κουπονιών ύψους έως 300 € (παροχές σε είδος) εξαιρείται από το φόρο εισοδήματος.

2.2.1.2 Εισαγωγή νέας φορολογικής μεταχείρισης για τα αποθέματα μετοχών με ισχύ για εισόδημα που κερδίζεται από 1.1.2020

Ο νέος νόμος επιχειρεί να μεταρρυθμίσει το φορολογικό καθεστώς που ισχύει για την απονομή μετοχών, όπου οι μετοχές χορηγούνται δωρεάν ως παροχές σε είδος από νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα στους υπαλλήλους ή τους μετόχους ή τους συνεργάτες του στο πλαίσιο των σχεδίων ανάθεσης αποθεμάτων. Η επίτευξη βασικών ενδείξεων απόδοσης ή η εμφάνιση ενός συγκεκριμένου γεγονότος, ορίζεται ως προϋπόθεση για την απονομή των μετοχών.

Απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος μισθού, εισάγεται για παροχές σε είδος με τη μορφή μετοχών που λαμβάνονται από υπάλληλο ή σύντροφο ή μέτοχο από νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα στο πλαίσιο σχεδίων ανάθεσης μετοχών, στα οποία η επίτευξη βασικών ενδείξεων απόδοσης ή η εμφάνιση ενός συγκεκριμένου γεγονότος, ορίζεται ως προϋπόθεση για την απονομή των μετοχών.

Προβλέπεται ότι το φορολογικό σημείο για την απονομή μετοχών είναι κατά τη στιγμή της πώλησης των μετοχών, όπου επιβάλλεται φόρος υπεραξίας 15% επί της υπεραξίας.

Στην περίπτωση απονομής μετοχών για μετοχές εισηγμένων εταιρειών, η υπεραξία ισούται με την τιμή κλεισίματος των μετοχών κατά τη στιγμή της απόκτησης των μετοχών, υπό την προϋπόθεση ότι η τιμή πώλησης είναι ίση ή χαμηλότερη από την τιμή κλεισίματος της μετοχής κατά τη στιγμή της απόκτησης των μετοχών. Εάν η τιμή πώλησης είναι υψηλότερη από την τιμή κλεισίματος των μετοχών κατά τη στιγμή της απόκτησης των μετοχών, τότε φαίνεται ότι το επιπλέον ποσό δεν υπόκειται σε φόρο εισοδήματος υπεραξίας εκτός εάν ο πωλητής διατηρήσει συμμετοχή που υπερβαίνει το 0,5% στην εταιρεία μετοχικό κεφάλαιο.

Στην περίπτωση απονομής αποθεμάτων για μετοχές μη εισηγμένων εταιρειών, το κέρδος κεφαλαίου ισούται με την τιμή πώλησης, υπό την προϋπόθεση ότι η τιμή πώλησης υπερβαίνει την αξία της μετοχής κατά τη στιγμή της απόκτησης των μετοχών. Εάν η τιμή πώλησης είναι χαμηλότερη, τότε η υπεραξία ισούται με την αξία της μετοχής κατά τη στιγμή της απόκτησης των μετοχών.

Ο νέος νόμος επιβεβαιώνει χωρίς τροποποίηση τις διατάξεις που εισήχθησαν αρχικά με το νόμο 4646/19 σχετικά με τη φορολογία των εσόδων που σχετίζονται με δικαιώματα προαίρεσης (Ν.4646/19).

2.2.1.3 Άλλες διατάξεις

Η ειδική φορολογική μεταχείριση που θεσπίστηκε με το νόμο 4646/19 για ποσά που πληρώθηκαν από αθλητικούς συλλόγους σε αθλητές για την υπογραφή σύμβασης μεταφοράς ή την ανανέωση ή τη λήξη υπάρχουσας σύμβασης, επεκτείνεται σε αθλητικούς προπονητές και προπονητές διαιτητών ομαδικών αθλημάτων. Συνεπώς, α) στο βαθμό που τέτοια ποσά δεν υπερβαίνουν το όριο των 40.000 ευρώ κατά τη διάρκεια της αντίστοιχης χρήσης, ισχύει η γενική προοδευτική κλίμακα φόρου εισοδήματος μισθού, ενώ β) στο βαθμό που τα ποσά αυτά υπερβαίνουν το όριο των 40.000 ευρώ κατά τη διάρκεια του αντίστοιχου φορολογικού έτους, θα ισχύει τελικός συντελεστής φόρου εισοδήματος 22%.

Εισάγεται απαλλαγή από την ετήσια αμοιβή ελεύθερου επαγγελματία για τη χρήση 2019 για τους αγρότες που ασχολούνται με επαγγελματική γεωργική δραστηριότητα που υπόκεινται στο τυπικό καθεστώς ΦΠΑ για πέντε χρόνια. Διευκρινίζεται ότι τα έξοδα μέσω ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής που πραγματοποιήθηκαν από τις 12.12.2019 έως τις 31.12.2019 λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να ληφθεί η φορολογική αποζημίωση που παρέχεται για εισόδημα από μισθούς-συντάξεις σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν για τη χρήση 2019.

Διευκρινίζεται ότι η απαλλαγή όλων των κατηγοριών ατόμων με ποσοστό αναπηρίας άνω του 80% (το οποίο μέχρι την εισαγωγή του νόμου 4646/19 κάλυπτε μόνο άτομα με σοβαρές κινητικές αναπηρίες και τυφλούς) από την επιβολή του ειδικού φόρου αλληλεγγύης στο εισόδημά τους, ισχύει για εισόδημα που κερδίζεται από 1.1.2020 και μετά.

2.2.1.4 Φορολογικά κίνητρα για επενδυτές «αγγέλους»

Ο Νόμος 4712/20 εισάγει ένα νέο άρθρο (70Α) στον Ελληνικό Κώδικα Φόρου Εισοδήματος με στόχο την παροχή φορολογικών κινήτρων σε «επενδυτές αγγέλους», δηλαδή άτομα που συνεισφέρουν κεφάλαια σε μια δεόντως εγγεγραμμένη εταιρεία εκκίνησης.

Σύμφωνα με αυτήν τη νέα διάταξη, αυτά τα άτομα θα έχουν το δικαίωμα να αφαιρέσουν ένα ποσό ίσο με το 50% του ποσού της συνεισφοράς τους από το φορολογητέο εισόδημά τους, κατά τη χρήση κατά την οποία πραγματοποιήθηκε αυτή η εισφορά.

Αυτό το κίνητρο ισχύει για εισφορές κεφαλαίου που πραγματοποιούνται μέσω τραπεζικής κατάθεσης έως και 300.000 ευρώ ανά οικονομικό έτος, οι οποίες επενδύονται σε έως και 3 διαφορετικές εταιρείες εκκίνησης με μέγιστη επένδυση 100.000 ευρώ ανά νεοσύστατη εταιρεία.

Εάν, μετά από έλεγχο, αποδειχθεί ότι η εισφορά κεφαλαίου έχει πραγματοποιηθεί για την απόκτηση φορολογικού πλεονεκτήματος, καταργώντας τον σκοπό της πρόβλεψης (δηλ. την παροχή επενδυτικών κεφαλαίων και στήριξης κατά τα αρχικά στάδια λειτουργίας μιας εκκίνησης προκειμένου να αυξηθεί επενδυτική δραστηριότητα), η φορολογική αρχή θα επιβάλει ποινή ίση με το ποσό της ζητούμενης φορολογικής παροχής.

2.2.2 Φόρος δωρεών

Με ισχύ από 31.7.2020 εισάγεται μια νέα απαλλαγή στον φορολογικό κώδικα κληρονομιάς και δωρεών, σύμφωνα με τον οποίο δωρεές κινητής περιουσίας, που βρίσκονται στο εξωτερικό, που δεν έχουν αποκτηθεί τα τελευταία 12 χρόνια στην Ελλάδα, από Έλληνες πολίτες, εξαιρούνται από το φόρο των δωρεών, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω δωρητές (Έλληνες πολίτες) διαμένουν στο εξωτερικό για τουλάχιστον 10 συνεχόμενα χρόνια και, σε περίπτωση μετεγκατάστασης στην Ελλάδα, δεν έχουν παρέλθει περισσότερο από 5 χρόνια. Για να εφαρμοστεί η εξαίρεση, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) ο δότης (Έλληνας πολίτης) διαμένει στο εξωτερικό για τουλάχιστον 10 χρόνια πριν πραγματοποιήσει τη δωρεά (ή έχει μετακομίσει στην Ελλάδα τα τελευταία 5 χρόνια), β) η δωρεά κινητών περιουσιακών στοιχείων βρίσκονται στο εξωτερικό, γ) τα κινητά περιουσιακά στοιχεία που δωρίθηκαν δεν έχουν αποκτηθεί στην Ελλάδα τα τελευταία 12 χρόνια.

Σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς, ο νόμος προέβλεπε απαλλαγή μόνο από τον φόρο κληρονομιάς, σύμφωνα με τον οποίο τα κινητά περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στο εξωτερικό και ανήκουν σε Έλληνα πολίτη που ήταν εγκατεστημένος εκτός Ελλάδας για τουλάχιστον 10 συνεχόμενα χρόνια, απαλλάχθηκαν από τον ελληνικό φόρο κληρονομιάς.

Εισάγεται μια νέα διάταξη, σύμφωνα με την οποία από τις 31.7.2020 δωρεές μετρητών, και γονικές επιχορηγήσεις, που παρέχονται από τους γονείς στα παιδιά τους, για την αγορά κύριας κατοικίας, η οποία απαλλάσσεται από τον φόρο μεταβίβασης στην κύρια κατοικία, υπόκειται στην ευνοϊκή φορολογική κλίμακα των προοδευτικών δωρεών (που σημαίνει ότι, ουσιαστικά, τέτοιες δωρεές και γονικές επιχορηγήσεις έως το ποσό των 150.000 ευρώ είναι απαλλαγμένες από φόρο δωρεών).

Απομένει να επιβεβαιωθεί ότι οι προηγούμενες δωρεές ή οι γονικές επιχορηγήσεις, λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου.

2.3 Η υπερ-φορολόγηση και η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

Η αδυναμία της Ελλάδας να εισπράξει τα φορολογικά έσοδα εγείρει το πρόβλημα της φοροδιαφυγής. Ένα παράδειγμα είναι η υπερβολική φορολογία των αλκοολούχων ποτών, η οποία είναι η κύρια αιτία της αύξησης του λαθρεμπορίου ποτών. Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης σε συνδυασμό με την αύξηση του ΦΠΑ αύξησε την τιμή λιανικής των αλκοολούχων ποτών κατά περίπου 30%.

Η συνεχιζόμενη αύξηση των προβλημάτων που προκαλούνται από τη φοροδιαφυγή, σε συνδυασμό με την αύξηση της ανεργίας, το λαθρεμπόριο, και τη δυστυχία, προκαλεί έλλειμμα στα θησαυροφυλάκια του κράτους. Αυτό το κενό είναι γεμάτο με πρόσθετη φορολογία, και νέα μέτρα που επιβαρύνουν τους πολίτες και αποτελούν εμπόδιο για κάθε προοπτική ανάπτυξης στη χώρα.

Το σύστημα υπερβολικής φορολογίας που δεν υποστηρίζει την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις, θεωρείται άδικο από τους φορολογούμενους, χαρακτηρίζεται επίσης από τη μη κερδοφορία των φόρων. Σε αυτό το κλίμα, οι προβληματικοί φορολογικοί κανόνες δημιουργούν δυσκολίες στην επιχειρηματικότητα, και μπορούν να οδηγήσουν σε μη παραγωγικές μορφές της, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Οι κυβερνήσεις που διευκολύνονται από περιττούς και ασαφείς νόμους αυξάνουν τη φορολογία προκειμένου να συλλέγουν χρήματα και να έχουν ρευστότητα για να εξυπηρετούν την κατάσταση των πελατών, προκαλώντας επιπλέον αβεβαιότητα. Οι φορολογούμενοι, λοιπόν, επιλέγουν, λόγω των υψηλών φόρων, να αποκρύψουν το εισόδημα, να αποφύγουν το

φόρο, και είναι έτοιμοι να δωροδοκήσουν κρατικούς αξιωματούχους για να τους εξυπηρετήσουν.

Σύμφωνα με τους Nkroyen et al (2014), όταν οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνονται, οι επιχειρήσεις θα καταναλώνουν πόρους στις προσπάθειές τους να τους αποφύγουν. Αυτός ο τύπος διαφθοράς μπορεί ενδεχομένως να επηρεάσει την επιχειρηματικότητα εμποδίζοντας τις "ηθικές" εταιρείες να εισέλθουν στην αγορά ή να τις αναγκάσουν να βγουν. Σύμφωνα με αυτήν την αναφορά είναι επίσης το άρθρο Friedman et al (2000), το οποίο δηλώνει τους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, ως την κύρια αιτία παράνομης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Κατά την ερμηνεία αυτής της άποψης, η επιχείρηση επιλέγει επομένως να υιοθετήσει παράνομες μεθόδους προκειμένου να αποφύγει την επιβολή υψηλού φορολογικού βάρους, βελτιώνοντας έτσι την οικονομική της κατάσταση.

Οι Kompinos et al (2020) πραγματοποίησαν πειραματική έρευνα σε εμπορικές επιχειρήσεις σε νομό της Πελοποννήσου. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η φοροδιαφυγή, και η διαφθορά συνυπάρχουν και είναι συμπτώματα μιας κοινωνίας που κυριαρχείται από την έλλειψη εμπιστοσύνης στο κράτος. Τα πολιτικά και οικονομικά προβλήματα δίνουν έμφαση στην διαφθορά, ενώ χρήζουν καλά σχεδιασμένα μέτρα για τον εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος, και για την αποτελεσματική αντιμετώπιση τους.

Ο Diakomihalis (2020) στόχευε στην ανάλυση των αιτίων (κριτηρίων και επιμέρους κριτηρίων) της φοροδιαφυγής στη σύγχρονη Ελλάδα. Στο πλαίσιο της μεθοδολογίας της αναλυτικής διαδικασίας ιεραρχίας (AHP), οι ερευνητικές ερωτήσεις που αυτή η μελέτη επιδιώκει να εξετάσει, είναι οι εξής: τι ωθεί τους ανθρώπους να αποφύγουν τους φόρους; Ποια είναι η σημασία κάθε κριτηρίου και υποκριτηρίου και πώς μπορούν να ταξινομηθούν; Η έρευνα στο ερωτηματολόγιο κάλυψε 2.789 ερωτηθέντες (ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, λογιστές και φορολογικοί υπάλληλοι) από 26 ελληνικούς νομούς. Ο κύριος στόχος της ανάλυσης AHP είναι να ταξινομηθούν οι εναλλακτικές λύσεις, κάνοντας ζεύγη συγκρίσεις ποιοτικών ή / και ποσοτικών κριτηρίων (και υποκριτηρίων) με βάση τις κρίσεις των εμπειρογνομόνων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η υπερβολική φορολογία, και η ατιμωρησία, θεωρούνται οι κύριοι λόγοι για τη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Μεταξύ άλλων σημαντικών παραγόντων είναι η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας, και η αδιαφάνεια στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών. Ταυτόχρονα, οι ερωτηθέντες δεν θεωρούσαν την ανεπαρκή εκπαίδευση ως σημαντικό παράγοντα. Βρέθηκαν επίσης, διαφορές στις εκτιμήσεις των ερωτηθέντων για τα επιμέρους κριτήρια: για παράδειγμα, επιχειρηματίες και

φορολογικοί υπάλληλοι, διαφωνούσαν για τη σημασία τέτοιων παραγόντων όπως η αθέμιτη φορολογική κλίμακα, και η διαφθορά μεταξύ των φορολογουμένων. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν την αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των φορολογουμένων και των φορολογικών αρχών στην Ελλάδα.

Ο Vousinas (2017) προσπάθησε να μελετήσει δύο μεγάλα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα της Ελλάδας, τη φοροδιαφυγή και τη σκιάδη οικονομία. Εξετάζει τους καθοριστικούς παράγοντες που οδήγησαν στο σχηματισμό, και την επέκταση της φοροδιαφυγής, και στη συνέχεια της μαύρης οικονομίας. Τα εμπειρικά δεδομένα και η σχετική έρευνα χρησιμοποιούνται για να παρέχουν μια σαφέστερη εικόνα της υπάρχουσας κατάστασης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματά του, οι παράγοντες που συμβάλλουν περισσότερο είναι η έλλειψη φορολογικής συνείδησης, η φορολογική επιβάρυνση, η δομή του φορολογικού συστήματος, ο ρόλος του κράτους, το επίπεδο έγκρισης της δημόσιας αρχής, η αυτο-απασχόληση, η ανεργία, και το επίπεδο οργάνωσης της οικονομίας. Εκτός από τα αρνητικά χαρακτηριστικά, εντοπίζονται επίσης θετικά, και προτείνονται ορισμένες πολιτικές για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της μαύρης οικονομίας.

2.4 Παραοικονομία- Φοροδιαφυγή- Φόρο-αποφυγή

2.4.1 Ορισμός παραοικονομίας

Η παραοικονομία αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα για την Ελλάδα. Ο ορισμός της παραοικονομίας κατά τον Tanzi (1980) είναι το μέρος εκείνο του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (GNP) το οποίο δεν νοείται σε μέτρηση από τις υπηρεσίες, επειδή είτε δεν δηλώνεται καθόλου, είτε δηλώνεται μερικώς. Σύμφωνα με πολλούς Έλληνες ερευνητές ο ορισμός για την παραοικονομία μπορεί να οριστεί το τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.), μιας και δημιουργεί μια προστιθέμενη αξία, εντούτοις δεν είναι δυνατόν να καταγραφεί στους αντίστοιχους λογαριασμούς από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Από το παραπάνω ορισμό συμπεραίνουμε ότι: α) οι οικονομικές δραστηριότητες παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών για αυτοκατανάλωση, δεν αποτελούν επαγγελματική δραστηριότητα, όπως και οι εργασίες νοικοκυριού δεν υπολογίζονται στην μέτρηση της παραοικονομίας, β) η προστιθέμενη αξία σαν αντικείμενο εξέτασης έπρεπε να ενσωματωθεί στο Α.Ε.Π., γ) υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ του βαθμού οργάνωσης των στατιστικών υποδομών, και του μεγέθους της παραοικονομίας(Παυλόπουλος, 2012).

2.4.2 Ορισμός φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή (tax evasion) θα μπορούσε να οριστεί η κάθε παράνομη ενέργεια των φορολογούμενων, που στόχο έχουν, είτε την μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, είτε την αποφυγή καταβολής του φόρου. Ως παράνομες ενέργειες μπορούν να θεωρηθούν η μη υποβολή δήλωσης εισοδημάτων, καθώς και η υποβολή ανακριβούς δήλωσης με σκοπό την απόκρυψη από τις ελεγκτικές αρχές μέρος ή και ολόκληρου του εισοδήματος. Οι προσδιοριστικοί παράγοντες του φαινομένου εξαρτώνται από την συμμόρφωση, και την προθυμία των φορολογουμένων να πληρώσουν τους φόρους, την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία για το μέγεθος της επιβάρυνσης, καθώς και την ικανότητα της φορολογικής διοίκησης, και των φορολογικών αρχών για την ύπαρξη ελέγχου, και κυρώσεων σε όσους φοροδιαφεύγουν (Γεωργακόπουλος, 2012).

2.4.3 Ορισμός Φόρο-αποφυγής

Η φόρο-αποφυγή (tax avoidance) αποτελεί μια αποκλίνουσα πράξη από την φορολογική συμπεριφορά. Ως φόρο-αποφυγή ορίζονται οι νόμιμες ενέργειες που στόχο έχουν την μερική ή την πλήρη μείωση και αποφυγή καταβολής των φόρων από την μεριά των φορολογουμένων. Η αποφυγή του φόρου εμφανίζεται σε χώρες όπου η φορολογική νομοθεσία παρουσιάζει πολλά προβλήματα. Τα κενά που δημιουργεί το νομοθετικό πλαίσιο αποτελούν εργαλεία στους φορολογούμενους να αποφύγουν τους φόρους, καθώς πολλοί εμφανίζουν πλαστά στοιχεία, αποκρύπτοντας την πραγματική οικονομική εικόνα (Γεωργακόπουλος, 2012).

2.4.4 Σύγκριση φοροδιαφυγής και φόρο-αποφυγής.

Και η φοροδιαφυγή και η φόρο-αποφυγή αποτελούν δυο συμπεριφορές, με κοινή τακτική που είναι η ελαχιστοποίηση ή και η εξάλειψη της φορολογικής υποχρέωσης των φορολογουμένων. Η φοροδιαφυγή θεωρείται παράνομη πράξη καθώς είναι η εσκεμμένη καταστρατήγηση της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας προκειμένου, να απαλλαγούν ή να ελαχιστοποιήσουν τις οικονομικές φορολογικές υποχρεώσεις. Σκοπός της φοροδιαφυγής είναι η παραποίηση των δηλώσεων, μέσω της μη υποβολής εσόδων ή περισσότερων εξόδων ή ακόμη και ψευδούς δήλωσης. Το νομικό πλαίσιο αντιμετωπίζει την φοροδιαφυγή ως εγκληματική απάτη, καθώς ο φορολογούμενος παραβαίνει την σχετική νομοθεσία. Η φοροδιαφυγή μειώνει την αναλογία της ευθύνης του φόρου, χωρίς συνέπειες οικονομικές, καθώς μειώνεται η αξιοπιστία προς την φορολογική ικανότητα του ατόμου. Η φόρο-

αποφυγή δεν θεωρείται παράνομη πράξη, καθώς εκμεταλλεύεται τα νομικά κενά για την ελαχιστοποίηση των φορολογικών υποχρεώσεων των φορολογούμενων. Αποτελεί μια νόμιμη συμπεριφορά καθώς έγκειται στο ελεγκτικό φορολογικό μηχανισμό να την εντοπίσει, και όχι πράξη του ποινικού κώδικα για να επιβάλλει τις αντίστοιχες ποινές (Prebblat Z and Prebblat j, 2012).

Η δημοσιονομική θέση της Ελλάδας δεν της επιτρέπει να παραβλέψει το φαινόμενο της παραοικονομίας, της φοροδιαφυγής, και της φόρο-αποφυγής. Οι συνεχείς έλεγχοι, και οι κυρώσεις μπορούν να αποτρέψουν τέτοιου είδους συμπεριφορές, βοηθώντας στην μείωση των κρατικών ελλειμμάτων, καθώς θα μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί το σταθερό φορολογικό περιβάλλον, το οποίο θα επιλέξουν οι επενδυτές να διαθέσουν τα κεφάλαια τους, και οι φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν στην χώρα. Ως κίνητρο οι μειωμένοι φορολογικοί συντελεστές οδηγούν σε ελαχιστοποίηση των παράνομων πράξεων από την πλευρά των φορολογούμενων, στην διαμόρφωση των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων, καθώς θα είναι στην οικονομική θέση να προβλέψουν το αναμενόμενο ποσό που θα κληθούν να πληρώσουν ως φόρο εισοδήματος.

3^ο Κεφάλαιο. Το πλαίσιο φορολογίας της ΕΕ- Φορολογικά Συστήματα και Φορολογικές Απαλλαγές .

3.1 Εισαγωγή

Για να κατανοήσουμε την ανάπτυξη των φορολογικών συστημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι χρήσιμο να την φανταστούμε ως δύο διαφορετικές περιοχές. Στη «Δύση», οι οικονομίες της αγοράς υπήρχαν για δύο αιώνες, τα φορολογικά συστήματα σε πολλές περιπτώσεις εξελίσσονται μεταπολεμικά, πρώτα σε μια κοινή αγορά και στη συνέχεια σε μια πιο ανεπτυγμένη Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα πολιτικά τους συστήματα, όπως και τα περισσότερα πολιτικά κόμματα έρχονται από το παρελθόν, έχουν την πιθανότητα να μπουκ στην κυβέρνηση, με μακρά γενεαλογία. Η δεύτερη περιοχή αποτελείται από δέκα (10) πρώην κομμουνιστικές χώρες, στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Η εμπειρία τους είναι περίπου δύο δεκαετιών με οικονομίες που βασίζονται στην αγορά. Σε ορισμένες περιπτώσεις που συζητιούνται στην συνέχεια, οι κυβερνήσεις ξεκίνησαν ουσιαστικά τα φορολογικά τους συστήματα από το μηδέν ενώ, τα πολιτικά τους συστήματα είναι επίσης νέα. Τα πολιτικά κόμματα δεν είναι τόσο θεσμοθετημένα όσο τα αντίστοιχά τους στη Δύση, και είναι πιθανό ένα κυρίαρχο κόμμα σε μια κυβέρνηση όταν χάσει τις περισσότερες ή ακόμη και όλες τις έδρες του, στις εκλογές να εξαφανίζεται από την πολιτική αρένα.

Οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης γενικά έχουν αναπτύξει κράτη πρόνοιας. Το μερίδιο των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό της συνολικής οικονομίας είναι υψηλότερο από ό, τι στη Λατινική Αμερική - ο μέσος όρος το 2008 στην λεγόμενη ΕΕ-17 ήταν περίπου 40% του ΑΕΠ, με τη Δανία να συγκεντρώνει αναλογικά το 48% (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011). Ταυτόχρονα, ο συντελεστής φορολογικών εσόδων ποικίλλει - η Δανία λαμβάνει έσοδα περισσότερα από τα μισά από τους άμεσους φόρους, ενώ η Γαλλία λαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της από έμμεσους φόρους, και τέλη κοινωνικής ασφάλισης. Οι κυβερνήσεις στις περισσότερες χώρες επιβάλλουν υψηλές εισφορές στα ορυκτά καύσιμα, με τους ενεργειακούς φόρους να ανέρχονται σε σταθερό μέσο όρο 2% του ΑΕΠ από το 1995 (Βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2011). Αν και κάποιος μπορεί να πιστεύει ότι αυτό οφείλεται στη μεγαλύτερη δημοτικότητα των μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος, οι υψηλοί φόροι καυσίμων ισχύουν για πολλά χρόνια και αποτελούν έναν κοινό τρόπο για τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να χρηματοδοτούν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Αντιθέτως, οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που και αυτές προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 ή το 2007, έχουν γενικά χαμηλότερες φορολογικές επιβαρύνσεις από τις αντίστοιχες χώρες της Δύσης, με αρκετές χώρες να έχουν φορολογικούς συντελεστές κάτω του 30%. Αυτές οι χώρες τείνουν να βασίζονται περισσότερο στους έμμεσους φόρους, όπως οι φόροι κατανάλωσης, και ειδικοί φόροι κατανάλωσης.

Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει τις φορολογικές εξελίξεις σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης από την παραμονή της εισαγωγής του ευρώ έως τα μέσα της κρίσης του ευρώ, μια περίοδο σχεδόν 15 ετών.

3.2 Ατζέντα φορολογικής μεταρρύθμισης

Σε χώρες με ιδιαίτερα ανεπτυγμένες δομές πρόνοιας, το επίκεντρο ήταν η μετατόπιση της φορολόγησης σε φόρους που είναι λιγότερο στρεβλωτικοί για την οικονομία. Όπως συνέβη τουλάχιστον από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, υπήρξε αποδεκτός στόχος για διεύρυνση της φορολογικής βάσης, σε συνδυασμό με μείωση των συντελεστών (Bernardi, 2011). Η μεταρρύθμιση στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1986 είναι σίγουρα η πιο γνωστή, και αρκετές χώρες στην Ευρώπη ακολούθησαν (Hallerberg και Basinger, 1998), ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο είχε ήδη πραγματοποιήσει παρόμοιες μεταρρυθμίσεις το 1984. Πριν από την κρίση, η συζήτηση στους κύκλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αύξηση της «ποιότητας των δημόσιων οικονομικών» έδωσε έμφαση στο να μπορέσουν οι χώρες με τα μεγαλύτερα κράτη πρόνοιας να έχουν πιο αποτελεσματικά φορολογικά συστήματα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008). Ακόμη και μετά την κρίση, ο ΟΟΣΑ πρότεινε ότι οι αυξήσεις των φόρων θα μπορούσαν να προέλθουν από τη διεύρυνση της βάσης, και όχι από τις αυξήσεις των συντελεστών (ΟΟΣΑ, 2010).

Δύο εκθέσεις - η έκθεση Mirrlees (2010 και 2011) και η έκθεση Monti (2010) ενισχύουν αυτήν την ατζέντα. Ενώ η πρώτη γράφτηκε ειδικά για το Ηνωμένο Βασίλειο, συζητά φορολογικά θέματα γενικότερα σε μια ανεπτυγμένη οικονομία στις αρχές του 21ου αιώνα. Επικεντρώθηκε κυρίως στη διεύρυνση της βάσης του φόρου προστιθέμενης αξίας, και στην αύξηση του συνολικού βάρους των φόρων κατανάλωσης γενικότερα. Ζήτησε επίσης μεταρρυθμίσεις στον φόρο εισοδήματος των εταιρειών, έτσι ώστε το φορολογικό σύστημα να μην ευνοεί το χρέος, έναντι των ιδίων κεφαλαίων. Η έκθεση Monti, αντίθετα, επικεντρώνεται περισσότερο σε περαιτέρω μέτρα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της

ενιαίας αγοράς. Όσον αφορά τα φορολογικά ζητήματα, η πιο αξιοσημείωτη σύστασή του αφορά μια κοινή φορολογική βάση εταιρειών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Απαιτεί επίσης περαιτέρω συντονισμό των φορολογικών πολιτικών για να σταματήσει μια αντιληπτή μετατόπιση του φόρου της φορολογίας από κινητούς παράγοντες, όπως το κεφάλαιο σε ακίνητους παράγοντες, όπως η εργασία. Αυτές οι συστάσεις ευθυγραμμίζονται σε γενικές γραμμές με την επιθυμία να δούμε ευρείες φορολογικές βάσεις που αυξάνουν την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος.

Όπως καταδεικνύει η έκθεση Mirtlees, η κρίση οδήγησε επίσης σε επανεξέταση του κατά πόσο τα φορολογικά συστήματα κατέστησαν ορισμένες χώρες πιο ευάλωτες από άλλες. Οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες γενικά φορολογούν τα ίδια κεφάλαια, αλλά επιτρέπουν μειώσεις για τη χρηματοδότηση χρέους. Επομένως, τα φορολογικά συστήματα ενθάρρυναν τη συσσώρευση χρεών στον ιδιωτικό τομέα. Ήταν επίσης ο στόχος της χρηματοοικονομικής καινοτομίας, με σύνθετα χρηματοοικονομικά μέσα που προσπαθούν να συνδυάσουν τα φορολογικά οφέλη του χρέους με τα χαρακτηριστικά της χρηματοδότησης ιδίων κεφαλαίων (Keen, Klemm και Perry 2010). Η γενναιόδωρη φορολογική μεταχείριση των κατοικιών μπορεί επίσης να ενθάρρυνε τις φούσκες ακινήτων σε ορισμένες χώρες, όχι μόνο στην γνωστή περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, αλλά και στην Ιρλανδία. Όπως προτείνεται από την ανάλυση Keen, Klemm και Perry (2010) σχετικά με την αύξηση των τιμών των κατοικιών, και τη φορολογία των ακινήτων, δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση μεταξύ του πληθωρισμού κατοικιών, και της φορολογικής μεταχείρισης - αφού χώρες με υψηλή φορολογία όπως η Ισπανία, και οι χώρες με χαμηλό φόρο όπως η Ιρλανδία παρουσίασαν άνηση στη στέγαση.

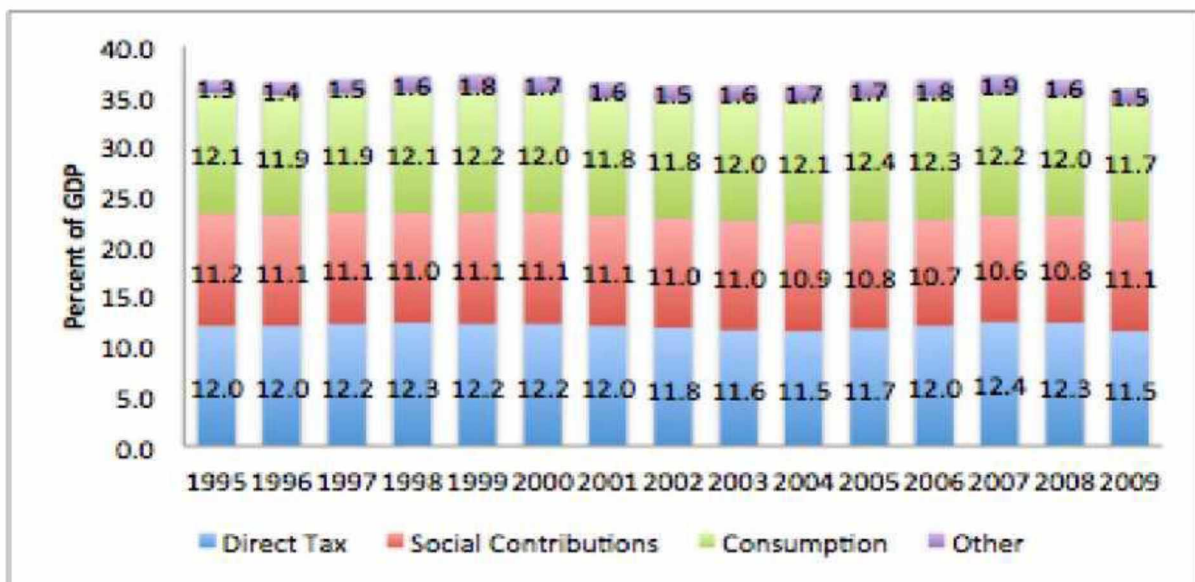
3.3 Φορολογικές μεταρρυθμίσεις από την ένταξη του ευρώ έως τις αρχές της κρίσης

Όσον αφορά την περιγραφή των ευρωπαϊκών φορολογικών συστημάτων, μια χρήσιμη σύγκριση είναι να εξεταστεί η κατάστασή τους το 1998 (το έτος πριν από την εισαγωγή του ευρώ), και το 2007 που είναι το τελευταίο πλήρες έτος όπου η χρηματοπιστωτική κρίση δεν επηρέασε τα φορολογικά συστήματα της Ευρώπης .

Η (Εικόνα 1) δείχνει ότι υπήρξε αξιοσημείωτη μικρή αλλαγή στο σύνολό της στην ΕΕ-27, εάν εξετάσει κανείς τη συνολική φορολογική εικόνα ή τα μερίδια διαφόρων τύπων φόρου ως

ποσοστό του ΑΕΠ. Το 1998, η ΕΕ-27 συγκέντρωσε κατά μέσο όρο 37% του ΑΕΠ σε φόρους, ενώ το 2007 το ποσοστό ήταν ασήμαντα υψηλότερο στο 37,1%. Όσον αφορά τους ειδικούς φόρους, οι φόροι κατανάλωσης αντιπροσώπευαν κατά μέσο όρο 12,1% του ΑΕΠ την προηγούμενη περίοδο, και 12,2% στη δεύτερη. Ενώ η (Εικόνα 1) δείχνει μόνο τους συνολικούς άμεσους φόρους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει επίσης πληροφορίες για φορολογικές επιβαρύνσεις για διαφορετικούς συντελεστές παραγωγής. Εκφρασμένοι με αυτούς τους όρους, οι άλλοι φόροι παρουσίασαν μεγαλύτερη αλλαγή, με αύξηση σε εκατοστιαία μονάδα από χαμηλή βάση, δηλαδή από 1.6% του ΑΕΠ το 1998 σε 1.9% του ΑΕΠ το 2007. Ταυτόχρονα, οι φόροι από κοινωνικές εισφορές μειώθηκαν από 11% σε 10,6%(βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2011).

Εικόνα 1. Σύγκριση μέσων Φορολογικών επιβαρύνσεων, ΕΕ-27 ως % του ΑΕΠ

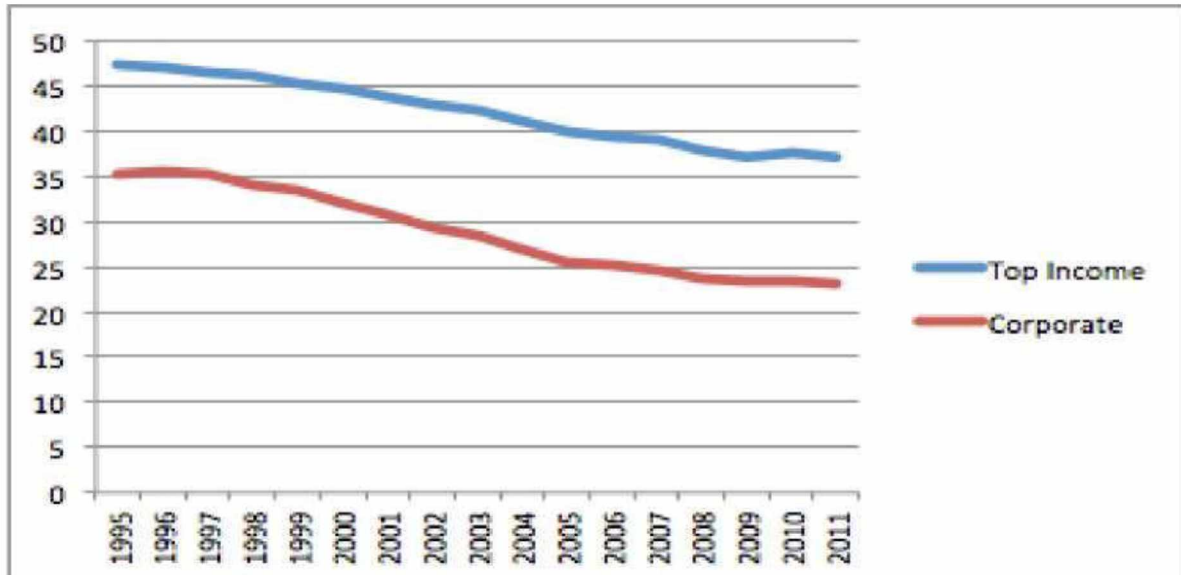

Πηγή: *European Commission Database, 2011*

Παρόλο που αυτά τα συγκεντρωτικά στοιχεία για τους φόρους που συλλέγονται παρουσιάζουν μικρή αλλαγή, καλύπτουν μεγάλες αλλαγές στα δηλωθέντα έσοδα. Ο μέσος ανώτερος συντελεστής φόρου εισοδήματος στην (Εικόνα 2) το 1998 ήταν 46,1%, αλλά μειώθηκε σε 39,1% έως το 2007. Η πτώση του μέσου οριακού φορολογικού συντελεστή εταιρειών ήταν κάπως μεγαλύτερη σε απόλυτους όρους, ή από 35,2% σε 24,5%. Εάν κάποιος συνδυάζει σταθερά έσοδα με μειωμένους οριακούς συντελεστές, έχει μια συλλογική εικόνα που είναι συνεπής με τη συνολική ατζέντα μεταρρυθμίσεων, δηλαδή ότι υπήρξαν επιτυχείς

προσπάθειες διεύρυνσης της βάσης σε συνδυασμό με μειώσεις των οριακών φορολογικών συντελεστών.

Εικόνα 2. Σύγκριση των μέσων κορυφαίων οριακών εσόδων και των εταιρικών φορολογικών συντελεστών, EU-27

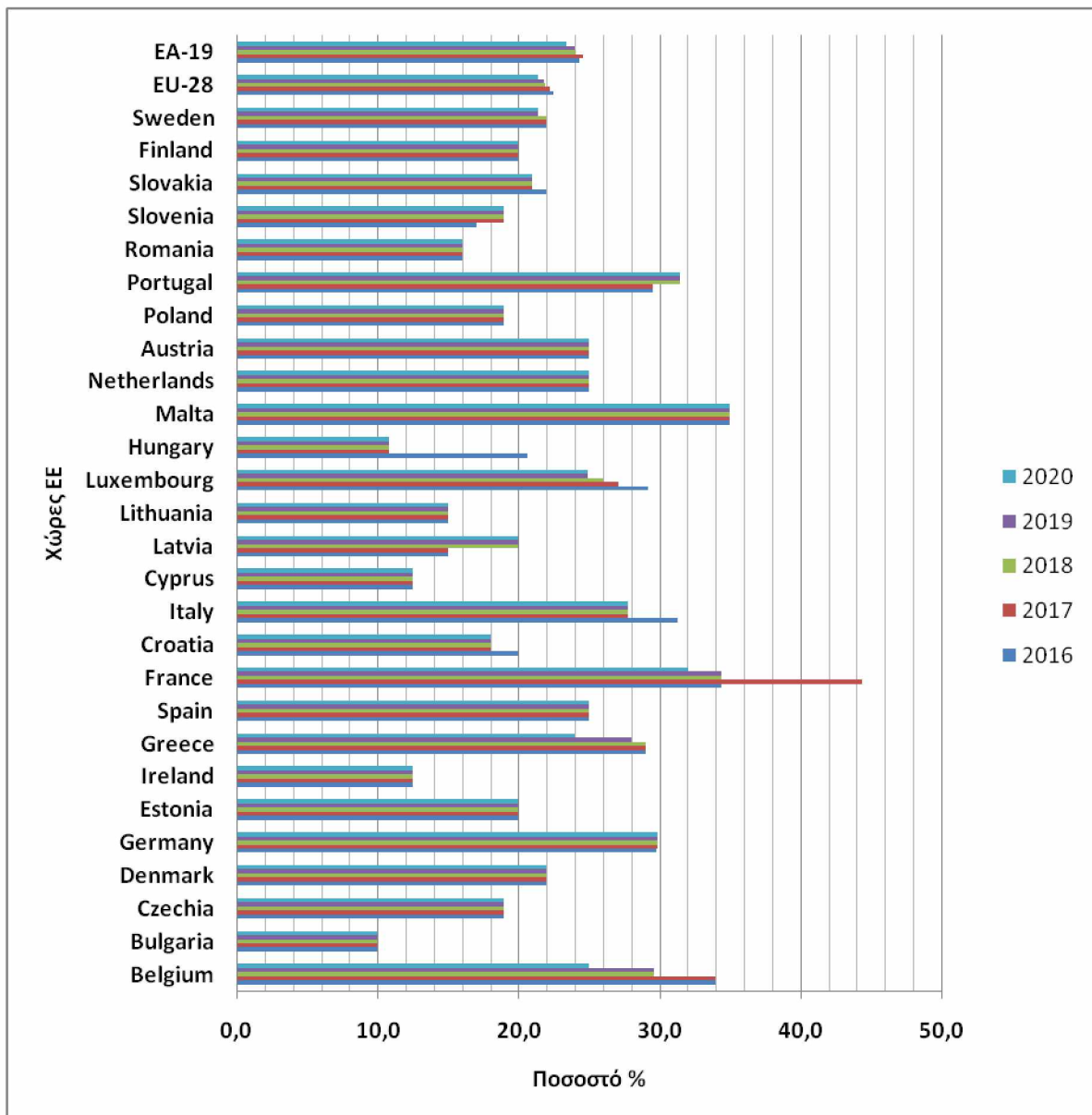

Πηγή: European Commission Database, 2011

Μια πιο προσεκτική ματιά στις διαφορές μεταξύ των χωρών υποδηλώνει ένα χάσμα μεταξύ της Δυτικής Ευρώπης, και των κεντροανατολικών κρατών μελών. Το 1995, η Γερμανία είχε συντελεστή φόρου εισοδήματος εταιρειών σχεδόν 57%, μειώθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια σε ποσοστό περίπου 29,9%. Ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης όπως η Τσεχική Δημοκρατία, και η Πολωνία έχουν επίσης χαμηλά ποσοστά περίπου 18% με 20%. Ο παρακάτω (Πίνακας 7) εμφανίζει τα ανώτερα ποσοστά του συντελεστή φόρου εισοδήματος εταιρειών κατά την περίοδο 2016 έως 2020, παρουσιάζοντας τον μέσο όρο στις χώρες της ΕΕ με ποσοστό 23,6%, και κάτω από 20% το φόρο εταιρειών στις Κεντρικές και Ανατολικές χώρες. Στην Ελλάδα ο φορολογικός συντελεστής εισοδήματος εταιριών βρίσκεται λίγο πάνω από τον μέσο όρο της Ευρώπης στο 28% για το οικονομικό έτος 2019, και για το έτος 2020 έχει υπολογιστεί με συντελεστή φόρου 24%.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται να γίνει ανάλυση των φορολογικών συστημάτων που χρησιμοποιούν διάφορες αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης (Σουηδίας, Γαλλίας, Δανίας, Ελβετίας), τον τρόπο φορολόγησης μισθωτής εργασίας, μερισμάτων, τόκων, τους συντελεστές φορολόγησης των εταιρειών, καθώς και τους συντελεστές των φορολογικών εσόδων, συγκριτικά με το ποσοστό του ΑΕΠ υπόλοιπων Ευρωπαϊκών χωρών.

Πίνακας 7: Ανώτεροι Νόμιμοι Συντελεστές Φόρου Εισοδήματος Εταιρειών (2016-2020)

Πηγή: European Commission, DG Taxation and Customs Union, Taxes in Europe Database.

Η Σουηδία έχει έναν προοδευτικό φόρο εισοδήματος, οι τιμές για το 2018 ήταν οι εξής (με βάση τα ετήσια εισοδήματα):

- 0% : από 0 κορόνες έως 20.008 κορόνες (περίπου €2.000)
- Περίπου 32%: από 20,008 κορόνες σε 468,700 κορόνες (περίπου €47.000)
- 32% + 20%: από 468.700 κορόνες σε 675.700 κορόνες (περίπου € 66.800)

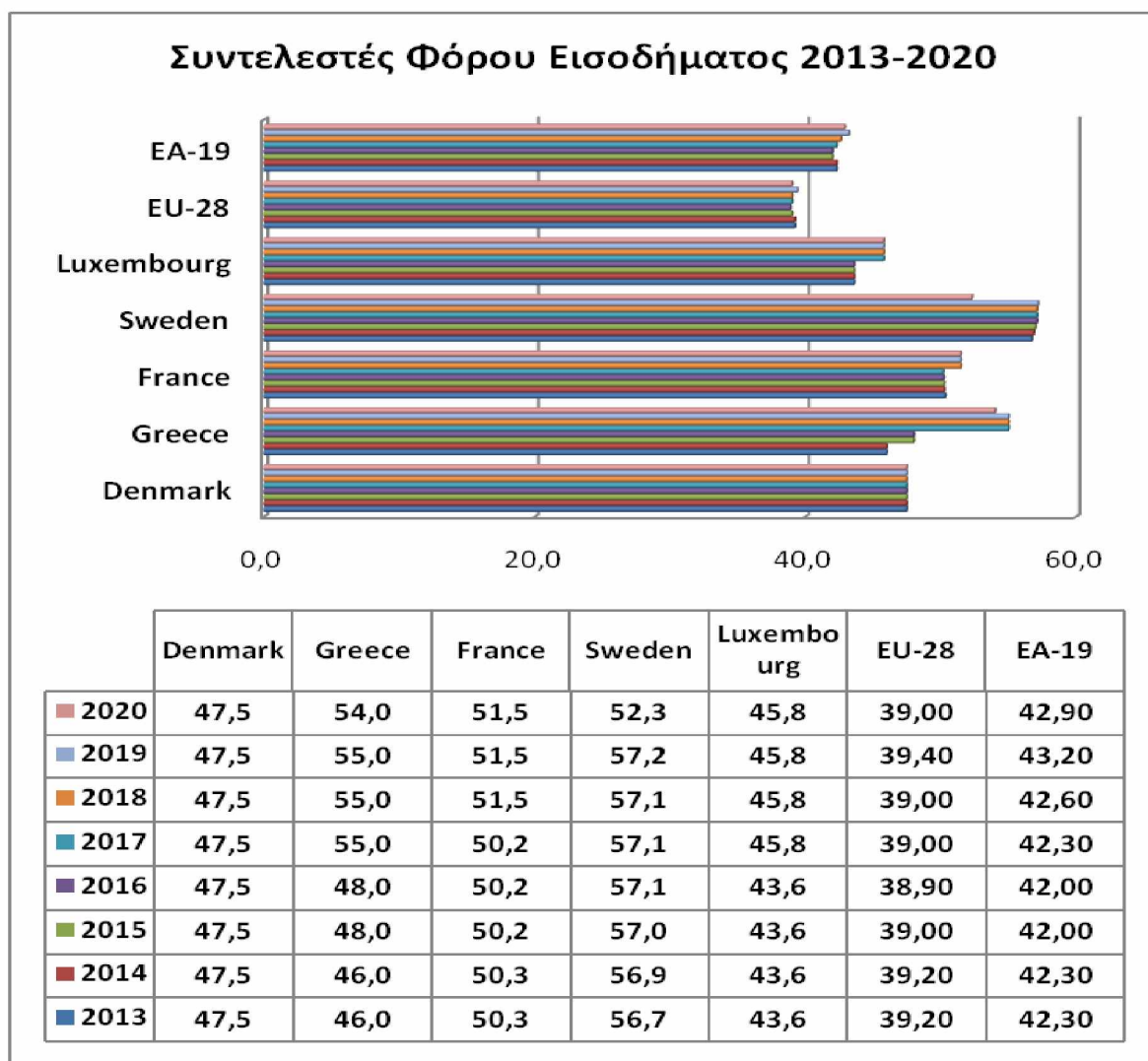
➤ 32% + 25%: πάνω από 675.700 κορώνες (πριν από το 2020)

Οι πρώτες 18.000 κορώνες (1.780 €) του ετήσιου εισοδήματος δεν φορολογούνται. Το φορολογητέο εισόδημα μειώνεται με γενικές εκπτώσεις, πράγμα που σημαίνει ότι ο οριακός φόρος στην πράξη κυμαίνεται μεταξύ 7%, στα εισοδήματα λίγο πάνω από 18.800 κορώνες (1.860 €), σε 60,1% σε εισοδήματα άνω των 675.700 κορώνες (66.800 €). Για έναν μέσο μισθό, με πρόσθετη αμοιβή 100 κορώνες (9.90 €), ο υπάλληλος πληρώνει πρώτα 32 κορώνες (3.17 €) σε φόρο εισοδήματος (άμεσος, 32%). Ο εργοδότης πληρώνει επιπλέον 31,42 κορώνες (3.11€), στις κοινωνικές αμοιβές του εργοδότη (έμμεσο, 31,42%) ως αμοιβή για την προσχώρηση του εργαζομένου στο σουηδικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Ο πραγματικός συντελεστής μπορεί να μειωθεί, για παράδειγμα, με κέρδη φόρου εισοδήματος και άλλες εκπτώσεις. Επιπλέον, ο εργαζόμενος πληρώνει 7% στις συνταξιοδοτικές εισφορές στο δημόσιο σύστημα, με ανώτατο όριο ετήσιου εισοδήματος 420.447 kr (41.600 €). Έτσι, η μέγιστη εισφορά εργαζομένων είναι 29.400 kr (2.910 €). Ωστόσο, αυτή η εισφορά εξουδετερώνεται από αντίστοιχη μείωση του φόρου εισοδήματος (πίστωση φόρου) για τον εργαζόμενο (<https://www.activpayroll.com/global-insights/sweden>).

Η Σουηδία έχει σταθερό φορολογικό συντελεστή 30% για τα κέρδη κεφαλαίου. Οι σουηδικές φορολογικές αρχές ορίζουν τα κέρδη κεφαλαίου ως εισοδήματα που δεν μπορούν να αποδοθούν σε επιχειρηματικές δραστηριότητες ή υπηρεσίες. Για παράδειγμα, ενοικίαση ιδιωτικών περιουσιακών στοιχείων, μερίσματα, κέρδος από την πώληση περιουσιακών στοιχείων και πληρωμές τόκων. Ο φορολογικός συντελεστής της Σουηδίας είναι 22% (<https://taxfoundation.org/how-scandinavian-countries-pay-their-government-spending>).

Ο παρακάτω (Πίνακας 8) παρουσιάζει τους ανώτερους συντελεστές του φόρου εισοδήματος αναπτυγμένων φορολογικά χωρών όπως της Σουηδίας, της Γαλλίας, της Δανίας, του Λουξεμβούργου, και τις αυξομειώσεις των ποσοστών του φόρου εισοδήματος κατά την τελευταία επταετία 2013-2020, συγκρινόμενη με τον μέσο όρο των χωρών EU-28 και EA-19. Γίνεται εμφανές το συμπέρασμα πως η Ελλάδα συγκριτικά με τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ, κατέχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά φόρου εισοδήματος, περίπου 52% έναντι 39,2% της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πίνακας 8: Ανώτεροι Συντελεστές Φόρου Εισοδήματος χωρών ΕΕ (2013-2020)

Πηγή: European Commission, DG Taxation and Customs Union, Taxes in Europe Database.

Η φορολογία στη Γαλλία καθορίζεται από την ετήσια έγκριση του προϋπολογισμού από το γαλλικό κοινοβούλιο, το οποίο καθορίζει ποια είδη φόρων μπορούν να επιβληθούν και ποια ποσοστά μπορούν να εφαρμοστούν.

Στη Γαλλία, οι φόροι επιβάλλονται από την κυβέρνηση, και εισπράττονται από τις δημόσιες διοικήσεις. Οι γαλλικές "δημόσιες διοικήσεις" αποτελούνται από τρία διαφορετικά ιδρύματα (Le portail de l'Économie et des Finances, 2015):

- η κεντρική κυβέρνηση, δηλαδή η εθνική κυβέρνηση ή το κράτος αυστηρά, καθώς και διάφορα όργανα κεντρικής κυβέρνησης. Διαθέτει ξεχωριστό προϋπολογισμό (γενικός προϋπολογισμός, ειδικοί λογαριασμοί Δημοσίου, ειδικοί προϋπολογισμοί). Συλλέγει τους περισσότερους από τους φόρους.

- τοπικές κυβερνήσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν υπηρεσίες με περιορισμένη εδαφική δικαιοδοσία, όπως τοπικές αρχές, τοπικά δημόσια ιδρύματα, εμπορικά επιμελητήρια και όλους τους δημόσιους ή οιονεί δημόσιους φορείς που χρηματοδοτούνται κυρίως από τοπικές αρχές. Συλλέγουν πολλούς φόρους, αλλά το βάρος τους είναι μάλλον περιορισμένο σε σύγκριση με αυτό της κεντρικής κυβέρνησης.
- κοινωνική ασφάλιση (ASSO), ιδιωτικοί οργανισμοί με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας (παρόλο που συμπεριφέρονται σε μεγάλο βαθμό όπως οι δημόσιες διοικήσεις). Ο προϋπολογισμός τους αποτελείται από όλα τα υποχρεωτικά ταμεία κοινωνικής ασφάλισης (γενικό σύστημα, συστήματα ασφάλισης ανεργίας, συμπληρωματικά ταμεία συνταξιοδότησης και ταμεία κοινωνικής πρόνοιας, ταμεία για τα φιλελεύθερα επαγγέλματα και τα γεωργικά ταμεία, ειδικά συστήματα υπαλλήλων) και τους οργανισμούς που χρηματοδοτούνται από αυτά τα ταμεία (κοινωνικά έργα, νοσοκομεία του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα που συμβάλλουν σε δημόσιες υπηρεσίες νοσοκομείων και χρηματοδοτούνται από συνολική επιχορήγηση λειτουργίας. Χρηματοδοτούνται ως επί το πλείστον από κοινωνικές εισφορές, και συλλέγονται με μοναδικό σκοπό την κοινωνική πρόνοια.

Οι περισσότεροι από τους φόρους εισπράττονται από την κυβέρνηση και τις τοπικές συλλογικότητες, ενώ οι κοινωνικές εκπτώσεις εισπράττονται από την Κοινωνική Ασφάλιση. Πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των φόρων (εισαγωγών), που ισχύουν για την παραγωγή, τις εισαγωγές, τον πλούτο, τα εισοδήματα, και τις κοινωνικές εισφορές, που αποτελούν μέρος του συνολικού μισθού που καταβάλλει ένας εργοδότης όταν αμείβει έναν εργαζόμενο. Οι φόροι και οι συνεισφορές καλούνται υποχρεώσεις (υποχρεωτικές εισφορές).

Τα άτομα που έχουν τη φορολογική τους κατοικία στη Γαλλία υπόκεινται σε γαλλικό φόρο. Έτσι, είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα είτε ζουν στη Γαλλία, δηλαδή έχουν τα σπίτια τους ή την κύρια κατοικία τους στη Γαλλία, ή εργάζονται στη Γαλλία, ή έχοντας το κέντρο των οικονομικών τους συμφερόντων στη Γαλλία. Οποιοδήποτε από αυτά τα κριτήρια είναι επαρκές για να αντιμετωπίζεται ως φορολογητέο άτομο (Le portail de l'Économie et des Finances, 2015).

Παρά την πτωτική τάση που σημειώθηκε από το 1999, η φορολογική επιβάρυνση το 2007 (43,3% του ΑΕΠ) παραμένει σε υψηλό επίπεδο, τόσο ιστορικά όσο και σε σύγκριση με άλλες χώρες. Οι χώρες του ΟΟΣΑ σημείωσαν αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 συγκρίσιμη με εκείνη της Γαλλίας, αυξάνοντας από το 25% του ΑΕΠ

το 1965 σε 36% το 2005. Το ποσοστό των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αυξηθεί κατά σχεδόν 12% του ΑΕγχΠ κατά την περίοδο. Έχουν καταβληθεί προσπάθειες για τον έλεγχο της αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης από τα κράτη του ΟΟΣΑ: ο φορολογικός συντελεστής επιβραδύνθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, και μειώθηκε ελαφρά από το 2000. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Γαλλία εξακολουθεί να συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ των οποίων ο φορολογικός συντελεστής είναι ο υψηλότερος. Οι φόροι αντιπροσωπεύουν το 45% του ΑΕΠ, έναντι 37% κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Το συνολικό ποσοστό κοινωνικής ασφάλισης, και φόρου επί του μέσου μισθού το 2005 ήταν 71,3% του ακαθάριστου μισθού, το υψηλότερο του ΟΟΣΑ. Τα επίπεδα εισφορών κοινωνικής ασφάλισης είναι ιδιαίτερα υψηλά (16,3% των εσόδων, έναντι 9,4% κατά μέσο όρο για τον ΟΟΣΑ). Οι προϋπολογισμοί κοινωνικής ασφάλισης είναι μεγαλύτεροι από τον προϋπολογισμό της εθνικής κυβέρνησης. Οι προϋπολογισμοί τόσο της εθνικής κυβέρνησης, όσο και των οργανώσεων κοινωνικής ασφάλισης παρουσιάζουν ελλείμματα (Le portail de l'Économie et des Finances, 2015).

Στην Ελβετία οι φόροι επιβάλλονται από την Ελβετική Συνομοσπονδία, τα καντόνια, και τους δήμους. Η Ελβετία είναι μια ομοσπονδιακή δημοκρατία στην οποία η κυριαρχία των συστατικών κρατών (τα καντόνια) περιορίζεται από τις απαριθμημένες εξουσίες που ανατίθενται στο ομοσπονδιακό κράτος (η Συνομοσπονδία) μέσω του ομοσπονδιακού συντάγματος. Κατά συνέπεια, η αρχική εξουσία επιβολής φόρων ανήκει στα μεμονωμένα καντόνια της Ελβετίας μέσω των συντάξεων τους. Εντός των ορίων της αρχής που τους έχει ανατεθεί από τον καντονικό νόμο, οι δήμοι μπορούν επίσης να επιβάλλουν φόρους. Η έκταση αυτής της αρχής ποικίλλει από καντόνι σε καντόνι. Ενώ το επίσημο πλαίσιο των σημαντικότερων καντονικών άμεσων φόρων έχει εναρμονιστεί μέσω του ομοσπονδιακού νόμου περί φορολογικής εναρμόνισης του 1990, τα καντόνια (και, ανάλογα με την περίπτωση, οι δήμοι) παραμένουν ελεύθερα να καθορίσουν τους φορολογικούς συντελεστές τους ή να θεσπίσουν νέους φόρους, εκτός από φορολογικά αντικείμενα που φορολογούνται ήδη σύμφωνα με την ομοσπονδιακή νομοθεσία (Locher & Blumenstein, 2002).

Από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, το ομοσπονδιακό σύνταγμα εξουσιοδοτεί τη Συνομοσπονδία να επιβάλει ορισμένους φόρους, οι σημαντικότεροι από τους οποίους είναι ο φόρος εισοδήματος, η παρακράτηση φόρου, και ο φόρος προστιθέμενης αξίας. Ωστόσο, η Ελβετία είναι μοναδική μεταξύ των σύγχρονων κυρίαρχων κρατών, στο ότι η εξουσία επιβολής αυτών των φόρων είναι περιορισμένη σε διάρκεια και έκταση (Linder, 2005). Το Σύνταγμα επιβάλλει ένα ανώτατο όριο στους ομοσπονδιακούς φορολογικούς συντελεστές,

και αναγκάζει την ομοσπονδιακή αρχή να επιβάλλει φόρους που λήγουν το 2020. Η ανανέωση αυτής της αρχής απαιτεί συνταγματική τροποποίηση, η οποία πρέπει να εγκριθεί σε ένα δημοφιλές δημοψήφισμα, με την πλειοψηφία της λαϊκής ψήφου, και τα καντόνια. Εάν αυτή η ανανέωση δεν εγκριθεί στις δημοσκοπήσεις (όπως έχει γίνει έξι φορές από το 1958), η ίδια η Συνομοσπονδία θα διαλυθεί πιθανώς λόγω έλλειψης πόρων. Όλες οι προσπάθειες άρσης αυτού του περιορισμού τροποποιώντας το σύνταγμα για να προβλέψει μια μόνιμη ομοσπονδιακή αρχή για την επιβολή φόρων απορρίφθηκαν στο Κοινοβούλιο - τουλάχιστον πέντε φορές – ή με λαϊκή ψηφοφορία, πιο πρόσφατα το 1991 (Locher & Blumenstein, 2002).

Το ομοσπονδιακό σύνταγμα επιβάλλει ορισμένα όρια στη φορολογία σε ομοσπονδιακό, καντονικό, και δημοτικό επίπεδο. Κατ' αρχάς, προβλέπει ότι δεν μπορεί να επιβληθεί φόρος, εκτός εάν προβλέπεται από ομοσπονδιακό, καντονικό, ή δημοτικό καταστατικό. Επειδή τα καταστατικά μπορούν σε όλα τα επίπεδα να υπόκεινται σε ένα δημοφιλές δημοψήφισμα, οι ελβετικοί φορολογικοί συντελεστές, καθορίζονται στην πράξη απευθείας από τους ψηφοφόρους, μέσω της άμεσης δημοκρατίας (Amonn, 2008).

Το σύνταγμα ορίζει ότι η φορολογία πρέπει να είναι γενικής, και ίσης φύσης και πρέπει να είναι ανάλογη με την ικανότητα του ατόμου να πληρώνει. Το Ομοσπονδιακό Ανώτατο Δικαστήριο το ερμήνευσε ως απαγόρευση ενός παλινδρομικού φόρου, αν και οι κατ' αποκοπή φόροι (όπως θεσπίστηκαν σε πολλά καντόνια) θεωρούνται συνταγματικοί από τους μελετητές του φορολογικού δικαίου. Επιπλέον, η διπλή φορολογία από διάφορα καντόνια απαγορεύεται συνταγματικά, όπως και ο δημοτικός φορολογικός συντελεστής (Amonn, 2008).

Η φορολογία στη Δανία αποτελείται από ένα ολοκληρωμένο σύστημα άμεσων και έμμεσων φόρων. Από τότε που εισήχθη ο φόρος εισοδήματος στη Δανία μέσω μιας θεμελιώδους φορολογικής μεταρρύθμισης το 1903, υπήρξε θεμελιώδης πυλώνας στο δανικό φορολογικό σύστημα. Σήμερα, διάφοροι προσωπικοί, και εταιρικοί φόροι εισοδήματος αποδίδουν περίπου τα δύο τρίτα των συνολικών εσόδων, ενώ οι έμμεσοι φόροι είναι υπεύθυνοι για το τελευταίο τρίτο. Ο κρατικός φόρος εισοδήματος είναι ένας προοδευτικός φόρος, ενώ ο δημοτικός φόρος εισοδήματος είναι ένας αναλογικός φόρος πάνω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο εισοδήματος.

Όλα τα έσοδα από την απασχόληση ή την αυτό-απασχόληση φορολογούνται στο 8% πριν από το φόρο εισοδήματος. Αυτός ο φόρος ονομάζεται "συνεισφορά στην αγορά εργασίας" ή απλά "ακαθάριστος φόρος". Τα έσοδα κάτω των 46.200 κορόνων Δανίας (DKK) (6.200 €)

(σε επίπεδο 2019, προσαρμοσμένα ετησίως) είναι αφορολόγητα, αλλά υπόκεινται στον ακαθάριστο φόρο (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Ο κρατικός (δηλαδή, εθνικός) φόρος εισοδήματος έχει δύο αγκύλες εισοδήματος (κάτω και πάνω). Το 2019, εισόδημα άνω των 46.200 (DKK)(6.200 €) φορολογείται στο 12,16% (συντελεστής χαμηλότερου βραχίονα) και τα έσοδα άνω των 513.400 (DKK)(69.023€) φορολογούνται επιπλέον 15% (συντελεστής κορυφαίας κατηγορίας). Το 2016, περίπου το 10% του συνόλου των φορολογουμένων είχαν αρκετά υψηλά φορολογητέα εισοδήματα για να είναι επιλέξιμοι για τον φόρο κορυφαίας κατηγορίας (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Υπάρχει επίσης ένας δημοτικός φόρος εισοδήματος που διαφέρει από δήμο σε δήμο, με ποσοστά που κυμαίνονται από 22,5% έως 27,8% το 2019 (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Οι καταβληθέντες τόκοι εκπίπτουν στον δημοτικό φόρο. Έξοδα τόκων έως 50.000 (DKK)(6.700 €) ανά άτομο (100.000 DKK για ζευγάρια)(13.444 €) λαμβάνουν επιπλέον έκπτωση 8%. Η μεγάλη πλειοψηφία των φορολογουμένων έχουν έξοδα τόκων κάτω από αυτό το όριο, πράγμα που σημαίνει ότι η φορολογική αξία των δαπανών σε τόκους για τους περισσότερους φορολογούμενους είναι περίπου 33%.

Υπάρχουν αρκετές άλλες σημαντικές μειώσεις στον δημοτικό φόρο. Οι μετακινήσεις που ξεπερνούν τα 24 χιλιόμετρα / ημέρα λαμβάνουν έκπτωση φόρου 1,98 (DKK) (0,27 λεπτά) ανά χιλιόμετρο. Για τις περισσότερες μετακινήσεις που ξεπερνούν τα 120 χιλιόμετρα την ημέρα, ο συντελεστής μειώνεται σε 0,99 (DKK) (0,13 λεπτά) ανά χιλιόμετρο πάνω από αυτό το όριο. Ισχύουν ορισμένες άλλες εκπτώσεις. Επιπλέον, οι συνδικαλιστικές αμοιβές που δεν υπερβαίνουν τα 6.000 (DKK)(806,00 €), ετησίως εκπίπτουν από τον φόρο καθώς και ορισμένες άλλες δαπάνες που σχετίζονται με την εργασία. Επιπλέον, οι περισσότερες εισφορές σε χρηματοδοτούμενα συνταξιοδοτικά ταμεία εκπίπτουν τόσο σε εθνικούς όσο και σε δημοτικούς φόρους.

Το άθροισμα των δημοτικών και εθνικών φορολογικών ποσοστών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 52,05% (2019) - το λεγόμενο "ανώτατο φορολογικό όριο". Συμπεριλαμβανομένης της συνεισφοράς στην αγορά εργασίας 8%, ο μέγιστος πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής επί του εισοδήματος εργασίας το 2019 είναι 55,9% (= 0,08 + 0,92 * 0,5205).

Για το εισόδημα κεφαλαίου, υπάρχει ένας ξεχωριστός, χαμηλότερος μέγιστος φορολογικός συντελεστής 42% (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Ο Εκκλησιαστικός φόρος στη Δανία

Τα μέλη της Δανικής Εθνικής Εκκλησίας (περίπου το 75% του Δανικού πληθυσμού) πληρώνουν επιπλέον περίπου το 0,7% του εισοδήματός τους για να καλύψουν τις δαπάνες της Εθνικής Εκκλησίας - ο λεγόμενος εκκλησιαστικός φόρος. Το ακριβές ποσοστό εξαρτάται από τον δήμο. Ενώ η είσπραξη του εκκλησιαστικού φόρου γίνεται από τις δανικές φορολογικές αρχές, και ο φορολογικός συντελεστής επιβάλλεται με την ίδια έννοια επίσημου φόρου εισοδήματος με τον δημοτικό φόρο, ο εκκλησιαστικός φόρος δεν θεωρείται ως φόρος (π.χ. Στατιστικά Δανίας), αλλά ως «εθελοντική μεταφορά από νοικοκυριά στο κράτος». Κάποιος μπορεί να απαλλαγεί από την καταβολή του φόρου της εκκλησίας επιλέγοντας να μην είναι μέλος της Εθνικής Εκκλησίας (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Ο Φόρος επί των ιδιοκατοικημένων κατοικιών στη Δανία

Στη Δανία επιβάλλεται ειδικός φόρος επί του τεκμαρτού εισοδήματος των ιδιοκατοικουμένων κατοικιών. Σκοπός του είναι να δημιουργήσει συμμετρία στο φορολογικό σύστημα, φορολογώντας το τεκμαρτό ενοίκιο των ιδιοκτητών σπιτιών. Το 2019 ο επίσημος φορολογικός συντελεστής είναι 1% (3% πάνω από ένα ορισμένο όριο) της εκτιμώμενης αξίας της κατοικίας. Ωστόσο, η επίσημη αξία εκτίμησης είναι προς το παρόν αρκετά χαμηλή σε σύγκριση με τη μέση πραγματική αγοραία αξία των κατοικιών. Το 2017, το δανικό κοινοβούλιο Folketinget συμφώνησε σε μια μεταρρύθμιση του φόρου στέγασης, σύμφωνα με την οποία ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής από το 2021 και μετά θα είναι 0,44% (1,1% πάνω από ένα όριο) μιας αναθεωρημένης και υποτιθέμενης ρεαλιστικής αξίας εκτίμησης (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Άλλοι φόροι εισοδήματος

Ο δανικός συντελεστής εταιρικού φόρου από το 2016 και μετά είναι 22% του φορολογητέου εταιρικού εισοδήματος, σχεδόν ακριβώς ίσος με τον μέσο συντελεστή φόρου εταιρικού εισοδήματος σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ το 2018. Τα προσωπικά έσοδα από μετοχές (μερίσματα καθώς και πραγματοποιηθέντα κέρδη κεφαλαίου) φορολογούνται στο 27% κάτω από περίπου 50.000 (DKK)(6.750 €) και 42% πάνω από το όριο (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Οι ετήσιες αποδόσεις των περισσότερων περιουσιακών στοιχείων του συνταξιοδοτικού συστήματος υπόκεινται σε ειδικό φόρο 15,3%. Καθώς τα περιουσιακά στοιχεία σε χρηματοδοτούμενα συνταξιοδοτικά συστήματα αποτελούν σημαντικό μέρος του εθνικού πλούτου στη Δανία, αυτός ο φόρος δίνει σημαντικά - και αυξανόμενα - έσοδα, που ανέρχονται σε 32 δισεκατομμύρια (DKK) το 2017 ή περίπου το 3% των συνολικών φορολογικών εσόδων (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Έμμεση φορολογία στη Δανία

Τα έσοδα από έμμεσους φόρους αντιπροσώπευαν περίπου το ένα τρίτο των συνολικών φορολογικών εσόδων της Δανίας το 2016. Ο μοναδικός πιο σημαντικός έμμεσος φόρος όσον αφορά τα έσοδα είναι ο ΦΠΑ της Δανίας, αλλά η Δανία επιβάλλει επίσης φόρο αξίας γης σε όλες τις ιδιότητες εκτάσεις, και έναν αριθμό ειδικών φόρων κατανάλωσης (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Η Δανία έχει μη εισπρακτέο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) 25%. Ο φόρος υπόκειται στις οδηγίες φόρου προστιθέμενης αξίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Δανία, ο ΦΠΑ εφαρμόζεται γενικά με έναν συντελεστή και με λίγες εξαιρέσεις, δεν χωρίζεται σε δύο ή περισσότερες τιμές όπως σε άλλες χώρες (π.χ. Γερμανία), όπου οι μειωμένοι συντελεστές ισχύουν για βασικά προϊόντα, όπως τρόφιμα. Ορισμένες υπηρεσίες δεν υπόκεινται σε ΦΠΑ, ωστόσο, για παράδειγμα, δημόσια μεταφορά ιδιωτικών προσώπων, υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, εκδόσεις εφημερίδων, ενοικίαση χώρων (ο εκμισθωτής μπορεί, ωστόσο, να εγγραφεί οικειοθελώς ως πληρωτής ΦΠΑ, εκτός από οικιστικούς χώρους), και λειτουργίες ταξιδιωτικών πρακτορείων (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Φόρος αξίας γης

Το δανικό grundskyld (μέρος του Δημοτικού Φόρου Ιδιοκτησίας) είναι ένας φόρος αξίας γης, ο οποίος φορολογεί τη βασική αξία της γης ανάλογα με τη συνολική αξία του ακινήτου, μείον την αξία των βελτιώσεων, ή την αξία του ακινήτου τον προηγούμενο φορολογικό χρόνο κατά ποσοστό αύξησης / μείωσης.

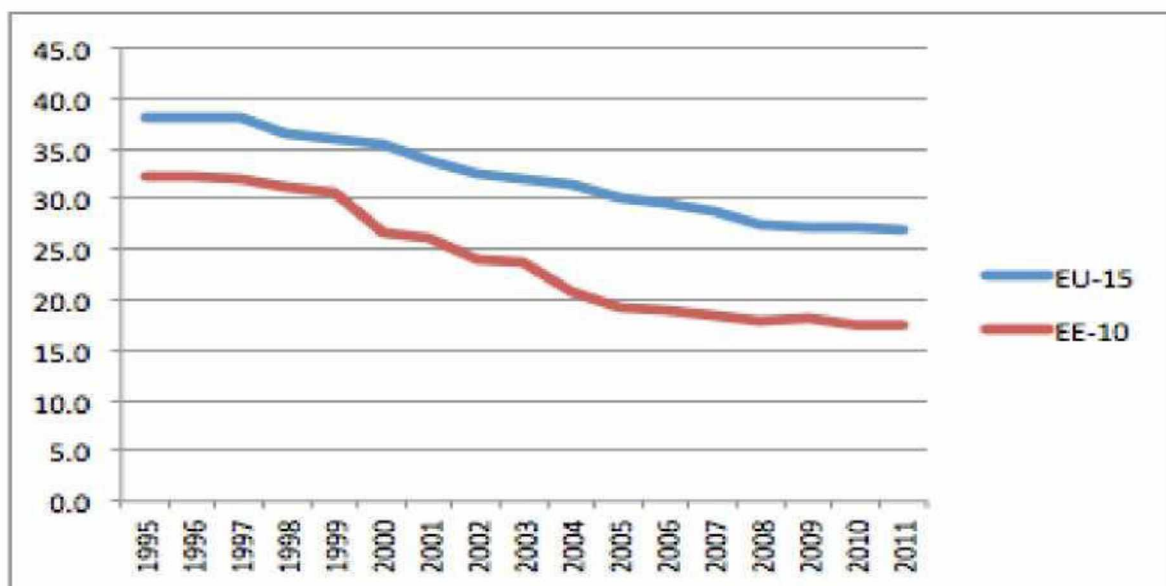
Οποιαδήποτε από αυτές τις δύο εκτιμήσεις είναι χαμηλότερη το αποτέλεσμα στη βασική αξία της γης. Αυτή η βασική αξία γης φορολογείται μεταξύ 1,6 και 3,4% το 2019. Η γεωργική γη φορολογείται επίσης, αλλά με χαμηλότερους συντελεστές (The Danish Ministry of Taxation, 2019).

Ωστόσο, αν κοιτάξει κανείς την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ξεχωριστά από τη Δυτική Ευρώπη, όπως φαίνεται στην (Εικόνα 3), είναι σαφές ότι οι φορολογικοί συντελεστές μειώνονται στην πρώην περιοχή περίπου την ίδια στιγμή που οι περισσότερες χώρες έμαθαν ότι θα ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004. Ο μέσος ρυθμός μειώνεται με κάποια υστέρηση στη Δυτική Ευρώπη και επίσης μειώνεται πιο αργά: ενώ η διαφορά στους δύο μέσους όρους ήταν περίπου 6 εκατοστιαίες μονάδες το 1995, αυξήθηκε σε σχεδόν έντεκα (11) ποσοστιαίες μονάδες έως το 2005. Ωστόσο, η πτωτική τάση είναι σαφής και στις δύο περιοχές.

Οι εταιρικοί συντελεστές φόρου εισοδήματος δεν ήταν η μόνη αλλαγή στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Η πιο αξιοσημείωτη εξέλιξη ήταν η εισαγωγή κατ'εξοχή φόρων. Σύμφωνα με τα συστήματα αυτά, μετά από ένα βασικό ελάχιστο εισόδημα όπου δεν υπάρχει φόρος, όλα τα υπόλοιπα έσοδα φορολογούνται με τον ίδιο συντελεστή. Ενώ άλλες χώρες έχουν ουσιαστικά σταθερές εταιρικές τιμές, η κύρια καινοτομία είναι η επέκταση του κατ'εξοχή χρονοδιαγράμματος στους προσωπικούς φόρους εισοδήματος. Οκτώ (8) από τις δέκα (10) χώρες που προσχώρησαν στην ΕΕ από αυτό το τμήμα της Ευρώπης είχαν σταθερό φόρο έως το 2011.

Συνοψίζοντας, τα συνολικά ποσά των εσόδων που συλλέχθηκαν από διάφορους φόρους κατά την περίοδο ήταν σταθερά, αλλά οι φορολογικοί συντελεστές τόσο για τους κορυφαίους προσωπικούς, όσο και για τους εταιρικούς φόρους εισοδήματος, μειώθηκαν σταθερά μέχρι την έξαρση της κρίσης το 2008-09. Η πτώση μετά από αυτό ευθυγραμμίστηκε.

Εικόνα 3. Σύγκριση των μέσων εταιρικών συντελεστών φόρου, Δυτική Ευρώπη έναντι Κεντρικής / Ανατολικής Ευρώπης

Πηγή: *European Commission Database, 2011*

3.4 Φορολογία στη διάρκεια των κρίσεων

Οι κυβερνήσεις έθεσαν δύο αντιφατικούς στόχους για τα φορολογικά τους συστήματα κατά τη διάρκεια της κρίσης. Ο πρώτος ήταν η τόνωση της οικονομίας. Υπήρξε μια ευρύτερη ευρωπαϊκή και διεθνής προσπάθεια συντονισμού ενός φορολογικού κινήτρου στην αρχή της κρίσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2008 ζήτησε πανευρωπαϊκό πακέτο τόνωσης 1,5% του ΑΕΠ, ενώ η G-20 υποσχέθηκε να εισάγει 1,1 τρισεκατομμύρια δολάρια στην παγκόσμια οικονομία τον Απρίλιο του 2009. Οι φορολογικές περικοπές ήταν ένα από τα μέσα που διέθεταν οι κυβερνήσεις, ωστόσο το μέγεθος των πακέτων ενίσχυσης, όσο και η χρήση της φορολογίας διέφεραν. Ενώ η Γερμανία, και το Ηνωμένο Βασίλειο είχαν αρχικά πακέτα περίπου 1,5% του ΑΕΠ η καθεμία, και χρησιμοποίησαν φορολογικές περικοπές για τουλάχιστον τα δύο τρίτα αυτού του ποσού, η Γαλλία είχε ένα μικρότερο πακέτο τόνωσης (0,7% του ΑΕΠ), και σχεδόν όλη τη πλευρά των δαπανών (περίπου 94%). Αυτές οι περικοπές στόχευαν ιδιαίτερα στην εργασία, τόσο για τη μείωση του κόστους εργασίας στις επιχειρήσεις, για την πρόσληψη ή τη διατήρηση εργαζομένων, όσο και για την παροχή στους εργαζομένους χαμηλότερου εισοδήματος, περισσότερα χρήματα που στη συνέχεια ελπίζουμε να δαπανήσουν για την ενίσχυση της οικονομίας (Bernardi, 2011).

Ταυτόχρονα, ωστόσο, ακόμη και κατά την έναρξη της κρίσης, αυτή η τάση για χαμηλότερους φόρους δεν ήταν καθόλου ομοιόμορφη, και δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στους αυτόματους σταθεροποιητές, ειδικά από την πλευρά των δαπανών. Η εξέταση των 27 κρατών μελών δείχνει ότι κάθε χώρα εκτός από τη Μάλτα αύξησε τις δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2009, αλλά 12 χώρες αύξησαν τους φόρους αντί να τις μειώσουν το 2009 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011). Επιπλέον, οι χώρες που βιώνουν τις μεγαλύτερες οικονομικές κρίσεις ήταν εκείνες που είναι πιο πιθανό να αυξήσουν τους φόρους. Χώρες όπως η Ιρλανδία και η Λετονία, χρειάστηκαν πρόσθετα έσοδα, για να αποτρέψουν την πλήρη κατάρρευση των δημόσιων οικονομικών τους. Η αιτία διατρέχει αμφοτέρους τρόπους, με τις αυξήσεις των φόρων, να αυξάνουν και την έκταση της οικονομικής παρακμής.

Η τάση για περισσότερες φορολογικές αυξήσεις, έγινε κυρίαρχη το 2010 και το 2011 καθώς η χρηματοπιστωτική κρίση προχώρησε σε κρίση δημόσιου χρέους στις περισσότερες χώρες. Το κύριο φορολογικό μέσο που αύξησαν οι κυβερνήσεις ήταν ο φόρος προστιθέμενης αξίας. Από το 2002 έως το 2008 δεν υπήρξε καμία πραγματική αλλαγή στους συντελεστές ΦΠΑ, αλλά από το 2009 αυξήθηκαν σαφώς, με τη μέση αύξηση από περίπου 19,5% το 2008, σε περίπου 20,7% το 2011. Επιπλέον, μόνο μία χώρα άλλαξε τον ΦΠΑ το 2008, η Πορτογαλία όπου μείωσε το ποσοστό της κατά 1%, σημειώθηκαν 14 αλλαγές το 2010 και το 2011 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011). Υπήρξαν επίσης ορισμένες αυξήσεις στον ανώτερο οριακό συντελεστή φόρου εισοδήματος, με ακριβώς το ένα τρίτο των κρατών μελών να αυξάνει τον ανώτατο συντελεστή και μόνο ένα κράτος (Ουγγαρία) να τον χαμηλώνει. Ωστόσο, αυτή η τάση δεν επεκτάθηκε στους εταιρικούς φόρους. Μόνο σε μικρές ανοιχτές οικονομίες με αδύναμους εταιρικούς τομείς που αντιμετώπισαν σοβαρό δημοσιονομικό βάρος - δηλαδή, Ουγγαρία, Λετονία και Πορτογαλία - οι κυβερνήσεις αύξησαν τον νόμιμο συντελεστή φόρου εισοδήματος εταιρειών και στις δύο πρώτες περιπτώσεις η αύξηση ήταν προσωρινή, διάρκειας τριών ετών, και ενός έτους, αντίστοιχα. Η κρίση του δημόσιου χρέους στην Ευρώπη δεν έχει τελειώσει, και οι αυξήσεις των φόρων είναι βέβαιες σε τρεις χώρες στο πλαίσιο προγραμμάτων ΕΕ-ΔΝΤ (Ελλάδα, Ιρλανδία και Πορτογαλία), καθώς και σε χώρες που αντιμετωπίζουν υψηλά ποσοστά ομολόγων (π.χ. Ιταλία και Ισπανία) (Bernardi, 2011).

3.5 Παράγοντες φορολογικών μεταβολών

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που φαίνονται να εξηγήσουν αυτές τις εξελίξεις. Πρώτον, ο φορολογικός ανταγωνισμός έπαιξε ρόλο στην εξήγηση της μείωσης των φορολογικών

συντελεστών των εταιρειών. Σε μεγάλο βαθμό, ένας «αγώνας προς τα κάτω» ήταν μία από αυτές τις προβλέψεις από τη βιβλιογραφία (π.χ. Sinn, 1990; βλ. Genschel και Schwarz, 2011, για μια κριτική) που δεν φαίνεται να δημιουργήθηκαν στην πραγματικότητα φορολογικοί συντελεστές παρά την απουσία διεθνούς συντονισμού (Dehejia & Genschel, 1999). Αυτό οδήγησε στη συνέχεια σε μια σειρά άρθρων (π.χ. Mendoza και Tesar 2005; Basinger και Hallerberg, 2004) που προτίθενται να εξηγήσουν γιατί δεν υπάρχει τέτοιος αγώνας προς τα κάτω. Κάτι άλλαξε, ωστόσο, στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Η κατεύθυνση του ανταγωνισμού ήταν συχνά από την Ανατολή. Χώρες όπως η Σλοβακία είχαν φορολογικούς συντελεστές εταιρειών 19% το 2003. Στη συνέχεια, η Αυστρία μείωσε τον συντελεστή της από 34% το 2004, σε 25% το 2005. Αυτό άσκησε πίεση στις οικονομίες προς τα δυτικά, όπως η Γερμανία, η οποία μείωσε το εθνικό εταιρικό εισόδημά της, και τον φορολογικό συντελεστή από 25% το 2007, σε 15% το 2008. Η Ανατολική Ευρώπη δεν ήταν η μόνη πηγή πίεσης. Κρίνοντας από τα δημόσια σχόλια που έκαναν Γάλλοι ηγέτες μεταξύ άλλων, όταν η Ιρλανδία έλαβε αποτελεσματική διάσωση στο τέλος του 2010, μείωσε το ποσοστό σε 12,5%, αυξάνοντας την ανησυχία σε πολλές Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες (RTENews, «KennyandSarkozyExchange» StrongWords, 11 Μαρτίου 2011).

Η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία βρίσκει υποστήριξη για τις επιπτώσεις του φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών, ως εξήγηση για τη μείωση των οριακών συντελεστών φόρου εισοδήματος εταιρειών. Οι Heinemann, Overesch και Rincke (2010) τονίζουν ότι οι Ευρωπαϊκές χώρες είναι πιο πιθανό να μειώσουν το εταιρικό τους επιτόκιο, εάν οι άμεσοι γεωγραφικοί γείτονές τους μειώσουν τα ποσοστά, εφόσον θεωρήσουν ότι τα δικά τους ποσοστά είναι υψηλά. Οι Devereux, Lockwood, και Redoano (2008), εξετάζουν τον φορολογικό ανταγωνισμό στις χώρες του ΟΟΣΑ, γενικότερα σε μια προηγούμενη περίοδο (και στον ανταγωνισμό τόσο για τους αποτελεσματικούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές όσο και για τους νόμιμους συντελεστές), και βρίσκουν σαφή στοιχεία για φορολογικό ανταγωνισμό (βλέπε επίσης Ganghof, 2006). Οι Genschel, Kemerling και Seils (2011) διαπιστώνουν ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός έχει αυξηθεί ειδικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με τον υπόλοιπο ανεπτυγμένο κόσμο.

Η ιστορία λοιπόν φαίνεται να είναι ότι «η πίεση της αγοράς» αναγκάζει τις χώρες να μειώσουν τα εταιρικά τους επιτόκια, ώστε να μην χάσουν τις επιχειρήσεις, τις επενδύσεις και τις θέσεις εργασίας τους. Αλλά αυτή η λογική εξαρτάται σαφώς από το εάν μια χώρα αντιμετωπίζει πιθανή δημοσιονομική κρίση. Σε κρίση, οι κυβερνήσεις αυξάνουν τους φόρους σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν ή ακόμη και να μειώσουν τους τόκους που

πρέπει να πληρώσουν για το χρέος τους. Αυτό φαίνεται να είναι ένα άλλο αποτέλεσμα των αγορών που ασκούν πίεση στις κυβερνήσεις για αύξηση και όχι μείωση των επιτοκίων.

Ένας πιο θεσμικός παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ο ρόλος των φορέων βέτο. Οι παίκτες βέτο είναι ηθοποιοί που μόνοι τους μπορούν να αποκλείσουν μια κίνηση από το statusquo. Η φορολογία φαίνεται να είναι ένας καλός τομέας πολιτικής στον οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη ο ρόλος τους. Όπως σημειώνει το Mirrlees Review volume Tax by Design στο κεφάλαιο έναρξης (2011), «ο φόρος είναι ένας τομέας δημόσιας πολιτικής όπου η « τυραννία του statusquo » είναι ισχυρότερη.

Μια σύγκριση του περάσματος των φορολογικών μεταρρυθμίσεων στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο φαίνεται να παρέχει κάποια στοιχεία ότι οι παίκτες βέτο παίζουν σημαντικό παράγοντα. Η μεγάλη φορολογική μεταρρύθμιση της Γερμανίας σημειώθηκε το 2007, όταν υπήρχε μια μεγάλη κυβέρνηση συνασπισμού που αποτελείται από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα, το CDU / CSU και το SPD. Οι ιδεολογικές θέσεις τους σε φορολογικά θέματα δεν ήταν τόσο διαφορετικές. Οι περισσότεροι φόροι μοιράζονται μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης, επομένως η φορολογική νομοθεσία απαιτεί γενικά την έγκριση του Bundesrat. Η κυβέρνηση υπό την καγκελάριο Μέρκελ κατάφερε να διοικήσει την πλειοψηφία και στα δύο επιμελητήρια. Η μεταρρύθμιση περιελάμβανε αλλαγές στο εταιρικό εισόδημα, καθώς και περιορισμούς σε ορισμένους τύπους εκπτώσεων τόκων. Η κυβέρνηση μπόρεσε να προωθήσει τις φορολογικές περικοπές στην αρχή της κρίσης το 2009, οι οποίες περιελάμβαναν χαμηλότερα ποσοστά για τα άτομα, περικοπές στις εισφορές ασφάλισης υγείας, κάποιες προσαρμογές στις αποσβέσεις, και θέματα που αφορούσαν τις εταιρείες (Carare, Mody και Ohnsorge, 2009).

Μετά τις εκλογές το 2009, υπήρχε μια νέα κυβέρνηση συνασπισμού που αποτελείται από το CDU / CSU και το FDP. Το τελευταίο κόμμα είχε υποσχεθεί μια μεγάλη φορολογική μεταρρύθμιση, η οποία θα περιλάμβανε περικοπές σε οριακούς συντελεστές, καθώς και απλοποίηση του φορολογικού συστήματος. Υπήρχε ένα μικρό παράθυρο για να πραγματοποιήσει τέτοιες αλλαγές, όταν η νέα κυβέρνηση ανέλαβε την εξουσία το 2009. Πραγματοποιήθηκαν κάποιες μικρές τροποποιήσεις, αλλά η αίσθηση ήταν ότι η κυβέρνηση έπρεπε να περιμένει μέχρι τις εκλογές σε κρατικό επίπεδο την επόμενη άνοιξη πριν εισαγάγει μια μεγάλη μεταρρύθμιση. Αυτά τα κόμματα έχασαν τις εκλογές στο μεγαλύτερο κράτος, στη Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία, την άνοιξη του 2010, καθώς και στην πλειοψηφία τους στην

ψηφοφορία. Μολονότι η φορολογική μεταρρύθμιση ήταν το σημαντικότερο ζήτημα των κυβερνώντων κομμάτων, οι προτάσεις μεταρρύθμισης απλώς έχουν αφαιρεθεί.

Αντιθέτως, στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι φορολογικές πολιτικές είναι πιο εύκολο να αλλάξουν. Από το 1997 έως το 2010, το Εργατικό Κόμμα είχε την πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο, πράγμα που σήμαινε ότι υπήρχε μόνο ένας παίκτης βέτο. Στο πακέτο τόνωσης του 2008, μείωσε τον φόρο προστιθέμενης αξίας καθώς και τους φόρους εισοδήματος για τη χαμηλότερη κατηγορία φόρου. Αυξήθηκε επίσης ο οριακός συντελεστής φόρου εισοδήματος για όσους δηλώνουν πάνω από 150.000 λίρες (169.300 €) από 40%, σε 50%. Μια νέα κυβέρνηση, αυτή τη φορά αποτελούμενη από έναν συνασπισμό μεταξύ των Συντηρητικών και των Φιλελεύθερων Δημοκρατικών Κομμάτων, δημιουργήθηκε τον Μάιο του 2010. Οι Συντηρητικοί ήθελαν να μειώσουν τον ανώτατο οριακό φορολογικό συντελεστή, ενώ οι Φιλελεύθεροι Δημοκρατικοί επέμεναν να αυξήσουν σημαντικά το σημείο φοροαπαλλαγής, σύμφωνα το οποίο κανείς δεν πλήρωνε φόρο κάτω από 10.000 λίρες (11.300 €). Εφόσον ήταν σε συνασπισμό, κανένα κόμμα δεν μπορούσε να πάρει ακριβώς αυτό που ήθελε, με οποιονδήποτε συμβιβασμό.

Μια ακόμη διαφορά μεταξύ της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, είναι η ταχύτητα με την οποία μπορεί να εφαρμοστεί η φορολογική πολιτική. Ενώ το πέρασμα στο Bundestag σημαίνει ότι το νομοσχέδιο πηγαίνει στη συνέχεια στο ανώτερο σώμα για περαιτέρω συζήτηση, στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν υπάρχει τέτοιος δεύτερος θεσμικός παίκτης βέτο. Η χρονική καθυστέρηση μεταξύ τους, όταν ο Καγκελάριος ανακοινώνει μια φορολογική αλλαγή, και όταν το Κοινοβούλιο εγκρίνει, μπορούν να συμβούν εντός δύο εβδομάδων, ή λίγων ημερών.

Συνοπτικά, και στις δύο χώρες σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στη φορολογική πολιτική στην αρχή της κρίσης, αλλά και σε μια περίοδο κατά την οποία οι διαμορφώσεις φορέων βέτο ήταν ευνοϊκές για αλλαγή. Οι εκλογές αύξησαν έπειτα τον αριθμό των σχετικών παικτών βέτο, προληπτική αλλαγή. Οι θεσμικές διαφορές, ωστόσο, εξακολουθούν να επηρεάζουν το πόσο γρήγορα εφαρμόζονται οι πολιτικές και πόσο εύκολα μπορούν να αποκλειστούν οι προτάσεις μιας κυβέρνησης.

Τέλος, η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται να διαδραματίζει ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο στον καθορισμό της φορολογικής πολιτικής στα κράτη μέλη. Οι Genschel και Jachtenfuchs (2011) τεκμηριώνουν τη χρήση παράγωγου δικαίου, καθώς και τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (ΔΕΚ), οι οποίες ήταν ιδιαίτερα σημαντικές στον σχεδιασμό και

την εκτέλεση του φόρου προστιθέμενης αξίας. Ενώ το ΔΕΚ εξέτασε τέσσερις υποθέσεις τα πρώτα 10 χρόνια της ύπαρξής του (1958-67), μελέτησε 417 τέτοιες υποθέσεις την τελευταία δεκαετία έως το 2007 (σελ. 301). Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν εξηγεί τις ευρείες τάσεις, καθώς διαδραματίζει πιο ενεργό ρόλο στην παρακολούθηση, ακόμη και στην καθοδήγηση, των εθνικών προϋπολογισμών μέσω της νομοθεσίας, "έξι πακέτα" και μια προτεινόμενη "δέσμη", στοχεύοντας να γίνει ένας πιο ισχυρός παίκτης στο μέλλον.

Συμπέρασμα

Αυτό το κεφάλαιο εξέτασε τις κύριες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή φορολογία από την υιοθέτηση του ευρώ έως σήμερα. Τα συνολικά επίπεδα των φόρων ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν σε γενικές γραμμές σταθερά, αλλά σημειώθηκε πραγματική μείωση, τόσο των εταιρικών εισοδημάτων, όσο και των κορυφαίων συντελεστών φόρου προσωπικού εισοδήματος. Κατά την έναρξη της κρίσης, περίπου τα δύο τρίτα των κρατών μελών μείωσαν τους φόρους σε μια προσπάθεια τόνωσης της οικονομίας, αλλά κράτη μέλη με πιο πολλά οικονομικά προβλήματα αύξησαν τα ποσοστά σε μια προσπάθεια να σταθεροποιήσουν τους προϋπολογισμούς τους.

Αυτό το κεφάλαιο εξέτασε επίσης λόγους δημοσιονομικής πολιτικής για τα παρατηρούμενα πρότυπα διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών. Οι σχετικοί παράγοντες είναι πολλοί. Υφίσταται κάποιος φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών που εντατικοποιήθηκε τη στιγμή που οι 10 χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης προσχώρησαν στην Ένωση. Δεδομένου ότι οι κυβερνήσεις άλλαξαν μετά από σχεδόν κάθε εκλογή σε αυτό το μέρος της Ευρώπης, οι κυβερνήσεις της κεντροδεξιάς γενικά εισήγαγαν κατ'αποκοπή φόρους, έπαιξαν επίσης ρόλο τα μοτίβα συμμετοχής. Ο βαθμός έκθεσης του χρέους μιας συγκεκριμένης κυβέρνησης, στις πιέσεις των αγορών, επηρέασε το γεγονός, εάν οι χώρες αύξησαν ή μείωσαν τους φόρους, κατά τη διάρκεια της πρώτης χρηματοπιστωτικής κρίσης, καθώς και της κρίσης του δημόσιου χρέους που ακολούθησε. Υπάρχουν επίσης στοιχεία ότι η αύξηση του αριθμού των φορέων βέτο, μείωσε το περιθώριο για περαιτέρω φορολογικές αλλαγές.

Στο επόμενο κεφάλαιο πραγματοποιούμε μια συγκριτική μελέτη μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών, αναφορικά με τους φορολογικούς συντελεστές, τη φορολογία εισοδήματος, τις επιπτώσεις σε σχέση με το ΑΕΠ, και γενικότερα θεμάτων που σχετίζονται με την φοροδιαφυγή.

4^ο Κεφάλαιο. Συγκριτική μελέτη

Στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς και της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, έχει επιτευχθεί σημαντική εναρμόνιση σε ορισμένους τομείς της οικονομικής πολιτικής στην Ευρώπη. Ωστόσο, αυτό το εύρημα δεν φαίνεται να περιλαμβάνει τη φορολογία, καθώς δεν υπάρχει πραγματική και συνεκτική κοινοτική φορολογική πολιτική. Δεδομένου ότι η χάραξη δημοσιονομικής πολιτικής αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών, δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι η κοινοτική αγορά είναι κατακερματισμένη σε 27 διαφορετικά φορολογικά συστήματα. Για το λόγο αυτό, σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια σύγκρισης των φορολογικών συστημάτων σε διαφορετικούς τομείς, και με διαφορετικά κριτήρια, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να εξαγάγουν τα κατάλληλα συμπεράσματα για τη φορολογική πολιτική της χώρας μας.

4.1 Κατ' αποκοπή φόρος

Η διάδοση του κατ' αποκοπή φόρου (flat tax) στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη δείχνει τη σημασία των πρόσθετων μεταβλητών. Το σκεπτικό για έναν κατ' αποκοπή φόρο είναι ότι βελτιώνει την οικονομική αποδοτικότητα. Φορολογεί τα υψηλότερα εισοδήματα περισσότερο από ότι χαμηλότερα εισοδήματα, πράγμα που σημαίνει ότι είναι λιγότερο αναδιανεμητικό από ό, τι εάν τα υψηλότερα εισοδήματα αντιμετωπίζουν υψηλότερα ποσοστά. Για αυτούς τους λόγους, τα κόμματα της πολιτικής δεξιάς είναι πιθανότερο να ευνοούν τέτοιους φόρους από τα κόμματα της πολιτικής αριστεράς. Θα περίμενε κανείς, ως εκ τούτου, την υιοθέτησή τους κάτω από τις δεξιές κυβερνήσεις, οι οποίες θα έδιναν έμφαση στα επιχειρήματα οικονομικής αποτελεσματικότητας και όχι στις αριστερές κυβερνήσεις, οι οποίες θα ενδιαφερόταν περισσότερο για την αναδιανομή.

Κοιτάζοντας τα δεδομένα, οκτώ (8) από τις δέκα (10) χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είχαν υιοθετήσει έναν κατ' αποκοπή φόρο έως τις αρχές του 2012, με την τελευταία υιοθέτηση από την Ουγγαρία το 2011. Η υιοθέτηση έγινε τμηματικά. Τα τρία κράτη της Βαλτικής εισήγαγαν κατ' αποκοπή φόρους, το 1994 (Εσθονία), και το 1995 (Λετονία και Λιθουανία), ενώ ένα δεύτερο τμήμα ξεκίνησε στη Σλοβακία το 2004 και κάλυψε το μεγαλύτερο μέρος της Κεντρικής Ευρώπης, όταν η Ουγγαρία εισήγαγε την έκδοση του φόρου.

Τι εξηγεί την εξάπλωση του κατ 'αποκοπή φόρου; Πρώτον, φαίνεται να υπάρχει κομματική επίδραση. Όπως δείχνει ο (Πίνακας 9), έξι (6) από τις οκτώ (8) κυβερνήσεις ήταν κεντροδεξιές όταν υιοθέτησαν τον κατ 'αποκοπή φόρο. Ο Ellis (2010), υποστηρίζει στη λεπτομερή μελέτη του για πέντε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ότι χρειάστηκε δεξιό κόμμα, καθώς και βασικοί παράγοντες σε υπουργεία οικονομικών, και κεντρικές τράπεζες σε εγχώριο επίπεδο, για να υποστηρίξουν την ιδέα ενός ενιαίου φόρου. Υπήρξε, ωστόσο, μια διάχυση του φόρου σε διεθνές επίπεδο, που θα εξηγούσε τα τμήματα της υιοθέτησης που περιγράφονται παραπάνω. Αυτό το φαινόμενο διάχυσης μπορεί να δώσει μια εξήγηση για το λόγο που οι δύο κεντροδεξιές κυβερνήσεις στη Βουλγαρία και τη Λετονία υιοθέτησαν αντίστοιχα τον φόρο - ήταν στην ίδια περιοχή- και ήταν μερικές από τις τελευταίες χώρες στην περιοχή τους που το εισήγαγαν.

Πίνακας 9: Υιοθέτηση του κατ' αποκοπή φόρου στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

Χώρα	Έτος έγκρισης κατ 'αποκοπή φόρου	Προσωπικός φορολογικός συντελεστής / Εταιρικός φορολογικός συντελεστής	Συμμετοχή κυβερνητικού / κυβερνητικού συνασπισμού
Βουλγαρία	2008	10/10	Κέντρο δεξιά
Τσεχική Δημοκρατία	2008	15/21	Κέντρο δεξιά
Εσθονία	1994	21/21	Κέντρο δεξιά
Λετονία	1995	25/15	Κέντρο δεξιά
Λιθουανία	1995	24/15	Κέντρο αριστερά
Ρουμανία	2006	16/16	Κέντρο δεξιά
Σλοβακία	2004	19/19	Κέντρο δεξιά
Ουγγαρία	2011	16/10	Κέντρο δεξιά

Πηγή: Author's compilation from government websites, Antalova (2010), and Ellis (2011).

Ταυτόχρονα, ο κατ 'αποκοπή φόρος δεν έχει εξαπλωθεί σε καμία από τις χώρες της αρχικής ΕΕ-15, επομένως η κομματική από μόνη της δεν μπορεί να είναι ο αποφασιστικός παράγοντας. Οι Fuerst, Peichl και Schaefer (2008) προτείνουν ότι οι προτιμήσεις των πληθυσμών εξηγούν γιατί χώρες όπως η Γερμανία δεν έχουν υιοθετήσει έναν τέτοιο φόρο. Οι Γερμανοί θέλουν κάποιο επίπεδο αναδιανομής και δεν είναι μόνοι. Αυτό ισχύει γενικότερα για τους πληθυσμούς στα αναπτυγμένα κράτη πρόνοιας της Δυτικής Ευρώπης, και οι επιπτώσεις αυτών των προτιμήσεων πληθυσμού υπερβαίνουν το ζήτημα του κατ 'αποκοπή

φόρου. Οι συγγραφείς προτείνουν ότι αυτά τα πρότυπα είναι ασθενέστερα στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Οι Plumper, Troeger και Winner (2009), στην εμπειρική τους εκτίμηση της έκτασης του ανταγωνισμού φόρου κεφαλαίου, βρίσκουν ότι οι χώρες με ισχυρότερους κανόνες μετοχών έχουν κάπως υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές.

4.2 Φορολογικοί συντελεστές στις Ευρωπαϊκές χώρες

Εάν εξετάσουμε τη σχέση μεταξύ φορολογίας και ανάπτυξης χρησιμοποιώντας μακροοικονομικά μοντέλα, θα δούμε ότι αυτά τα δύο στοιχεία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, αλλά όχι άμεσα. Η μείωση των φορολογικών συντελεστών - υπό την προϋπόθεση ότι οι κρατικές δαπάνες δεν επηρεάζονται αρνητικά, δηλαδή το κράτος διατηρεί την ικανότητά του να δαπανά - οδηγεί σε αυξημένη κατανάλωση, η οποία με τη σειρά της ενισχύει την οικονομία και σχεδόν όλους τους δείκτες ανάπτυξης. Στην περίπτωση της Ελλάδας, φυσικά, όπου οι κρατικές δαπάνες έχουν μειωθεί δραματικά, αυτά τα μοντέλα δεν έχουν άμεση εφαρμογή.

Ακολουθεί ο (Πίνακας 10) φορολογικών συντελεστών στην Ευρώπη για τους τρεις πιο σημαντικούς τύπους φόρων, το εταιρικό εισόδημα, τα φυσικά πρόσωπα και το ΦΠΑ. Μπορεί να υπόκεινται σε μικρές διακυμάνσεις σε περιπτώσεις μεταβολής των φορολογικών συντελεστών εντός του έτους προετοιμασίας, για περαιτέρω σύγκριση και ανάλυση. Φορολογικοί συντελεστές και ο μέσος όρος για κάθε τύπο φόρου.

Πίνακας 10: Φορολογικοί Συντελεστές χωρών της ΕΕ.

Χώρα	Φορολογία Επιχειρήσεων	Φορολογία Φυσικών Προσώπων	Φ.Π.Α
Αγγλία	19,00%	47,00%	20,00%
Αυστρία	25,00%	55,00%	20,00%
Βέλγιο	29%	50,00%	21,00%
Βοσνία	10,00%	10,00%	17,00%
Βουλγαρία	10,00%	10,00%	20,00%
Γαλλία	33%	49,00%	20%
Γερμανία	22,82%	47,47%	19,00%
Γεωργία	15,00%	20,00%	18,00%
Δανία	22,00%	51,95%	25,00%
Ελβετία	16,55%	22,5%	8,0%
Ελλάδα	28,00%	52,5% (45% για > 40.000 € + 7,5% Φόρος Αλληλεγγύης για > 40000 €)	24,00%

Εσθονία	20,00%	20,00%	20,00%
Ισλανδία	20%	36,94%	24,00%
Ισπανία	25%	45,00%	21,00%
Ιταλία	27,9%	45,83%	22,00%
Κροατία	18,00%	40,00%	25,00%
Κύπρος	12,5%	35,00%	19,00%
Λετονία	20,00%	20,00%	21,00%
Λιθουανία	15%	44,27%	21,00%
Λουξεμβούργο	24,94%	43,6%	17%
Μάλτα	35%	35,00%	18,00%
Μολδαβία	24,00%	30,00%	18,00%
Νορβηγία	22%%	46,4%	25,00%
Ολλανδία	25,00%	49,5%	21%
Ουγγαρία	9%	33,5%	27%
Πολωνία	19,00%	32,00%	23,00%
Πορτογαλία	21%	67,75%	23%
Ρουμανία	16,00%	41,5%	19%
Ρωσία	20,00%	43%	20%
Σερβία	15%	52%	20%
Σκόπια	10,00%	37%	18,00%
Σλοβακία	21%	50%	20,00%
Σουηδία	22%	55,5%	25,00%
Τσεχία	19%	53,5%	21%
Φιλανδία	20%	67%	24%
Μέσος όρος	20,29%	41,51%	20,69%

Πηγή: https://europa.eu/european-union/topics/taxation_el

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, οι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα τόσο για τα άτομα όσο και για τις εταιρείες είναι πάνω από τον μέσο όρο, τόσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και για τις χώρες της Ευρωζώνης, σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα στοιχεία. Μια γενική και όχι άδικη αντίληψη είναι ότι στην Ελλάδα υπάρχει υπερβολική φορολογία, ενώ αμφισβητείται η πιθανότητα απόκτησης πρωτογενούς πλεονάσματος και γενικής βελτίωσης λόγω της εξάντλησης της δημοσιονομικής ικανότητας των πολιτών και της αύξησης των χρεών προς το κράτος.

Συγκεκριμένα, ο συντελεστής ΦΠΑ στην Ελλάδα είναι 24%, έναντι 20,69% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το υψηλότερο ποσοστό για τα νομικά πρόσωπα της χώρας είναι 28%, σε σύγκριση με 20,29% στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ το υψηλότερο ποσοστό για φυσικά πρόσωπα φτάνει το 52,5% στην Ελλάδα (ειδική εισφορά αλληλεγγύης), σε σύγκριση με 41,51% στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εάν κοιτάξουμε τον πίνακα με περισσότερες λεπτομέρειες, θα παρατηρήσουμε ότι κάποιες χώρες υστερούν σε ορισμένες κατηγορίες. Για παράδειγμα, η Ουγγαρία μπορεί να έχει επιχειρηματικό συντελεστή 9%, αλλά ο ΦΠΑ είναι 27%, ενώ η Ισπανία με 21% ΦΠΑ έχει επιχειρηματικό συντελεστή 45%. Ωστόσο, τα στοιχεία δείχνουν ότι οι σκανδιναβικές χώρες με εξαιρετική κρατική υποδομή, όπως η Φινλανδία, η Σουηδία, η Νορβηγία και η Δανία συνολικά έχουν πολύ υψηλότερα ποσοστά από ό,τι άλλες χώρες. Επομένως, η σχέση μεταξύ της φορολογίας και της κρατικής επιστροφής είναι άμεση, ενώ από την άλλη πλευρά η χαμηλή φορολογία δεν αποτελεί εγγύηση κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας. Για παράδειγμα, χώρες με πολύ χαμηλά ποσοστά στη Βοσνία, τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, την Ουκρανία και τα Σκόπια έχουν σημαντικά χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο από την Ελλάδα, ακόμη και σε περιόδους κρίσης.

Το επιχείρημα υπέρ της χρήσης των φορολογικών συντελεστών ως μέσου αύξησης του επενδυτικού κεφαλαίου είναι ισχυρό, αλλά ταυτόχρονα παραπλανητικό. Οι πολύ χαμηλοί φόροι μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο για όσους θέλουν να «κρύψουν» το εισόδημά τους, αλλά τα στοιχεία του πίνακα δείχνουν ότι δεν καταλήγουν να αυξάνουν το βιοτικό επίπεδο στην κοινωνία, καθώς οι επενδυτές αναζητούν και τελικά τοποθετούνται βάσει της πραγματικής δυναμικής της οικονομίας. Επομένως, είναι κατανοητό ότι η χαμηλή φορολογία δεν αποτελεί πανάκεια για τις προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας σε κάθε περίπτωση. Είναι μια μεταβλητή που σίγουρα λαμβάνουμε υπόψη στις προσωπικές και επιχειρηματικές επιλογές, αλλά ας κοιτάξουμε τα παραδείγματα άλλων ευρωπαϊκών και ιδιαίτερα μεσογειακών χωρών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα περιλαμβάνεται σε χώρες με μείωση των φορολογικών συντελεστών καθώς έχει μειώσει τον μέγιστο φορολογικό συντελεστή κατά 1% (από 45% σε 44%). Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι ενώ ο μέγιστος φορολογικός συντελεστής μειώθηκε στην Ελλάδα, αυτή η αλλαγή ήταν μέρος μιας μεγαλύτερης προσπάθειας αναδιάρθρωσης όλων των φορολογικών συντελεστών.

4.3 Φορολογικά Έσοδα ως Μέρος του ΑΕΠ

Τα συνολικά φορολογικά έσοδα σε σχέση με το ΑΕΠ κάθε χώρας, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, διαφέρουν μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Έτσι, πιο συγκεκριμένα, έχουν ένα ποσοστό που κυμαίνεται από 35,3% έως 46,1% με μεγαλύτερες διακυμάνσεις στη

Γαλλία, την Δανία, την Σουηδία, και την Ελλάδα, δηλαδή τις χώρες των οποίων τα φορολογικά συστήματα έχουμε αναλύσει σε αυτό το έγγραφο.

Εάν μπορούσαμε να διαχωρίσουμε τον τύπο εισοδήματος σε σχέση με το ποσοστό του ΑΕΠ, θα λέγαμε ότι η Γερμανία, η Αυστρία και, στη συνέχεια, η Γαλλία και η Κύπρος βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το προσωπικό εισόδημα, ενώ τα υψηλότερα ποσοστά είναι το Βέλγιο, και η Ιταλία, με τις περισσότερες από τις ενδιάμεσες χώρες σε σταθερά επίπεδα. Ως προς το εταιρικό εισόδημα όσον αφορά το ΑΕγχΠ, η Γερμανία βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο, ακολουθούμενη από την Εσθονία, ενώ η Σλοβενία έχει το υψηλότερο επίπεδο, ακολουθώντας μια σταθερή τάση από το 2006.

Καθίσταται σαφές ότι η Ελλάδα κατέχει μία από τις μεσαίες θέσεις όσον αφορά το ποσοστό των φορολογικών εσόδων ή πολύ κοντά στο Μ.Ο σε σχέση με το ΑΕγχΠ της. Συγκεκριμένα, βρίσκεται στην μεσαία θέση της Eurostat, ενώ επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι η διαφορά μεταξύ των φορολογικών εσόδων της Ελλάδας ως ποσοστό του ΑΕΠ της, σε σύγκριση με τα μέσα ποσοστά άλλων χωρών είναι αρκετά μεγάλη, γεγονός που επιβεβαιώνει περαιτέρω τη σημασία της προηγούμενης παρατήρησης.

Πίνακας 11: Φορολογικά έσοδα ως % του ΑΕΠ στις χώρες της ΕΕ (2019).

Χώρα	Εσοδα/ΑΕΠ
ΑΥΣΤΡΙΑ	42,2
ΒΕΛΓΙΟ	44,8
ΓΑΛΛΙΑ	46,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	38,2
ΔΑΝΙΑ	44,9
ΕΛΛΑΔΑ	38,7
ΙΣΠΑΝΙΑ	34,4
ΙΤΑΛΙΑ	42,1
ΚΥΠΡΟΣ	39,2
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	40,1
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	39
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	38,8
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	36,6
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	35,4
ΣΟΥΗΔΙΑ	43,9
ΤΣΕΧΙΑ	35,3
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	42,7
Μ.Ο.	40,14

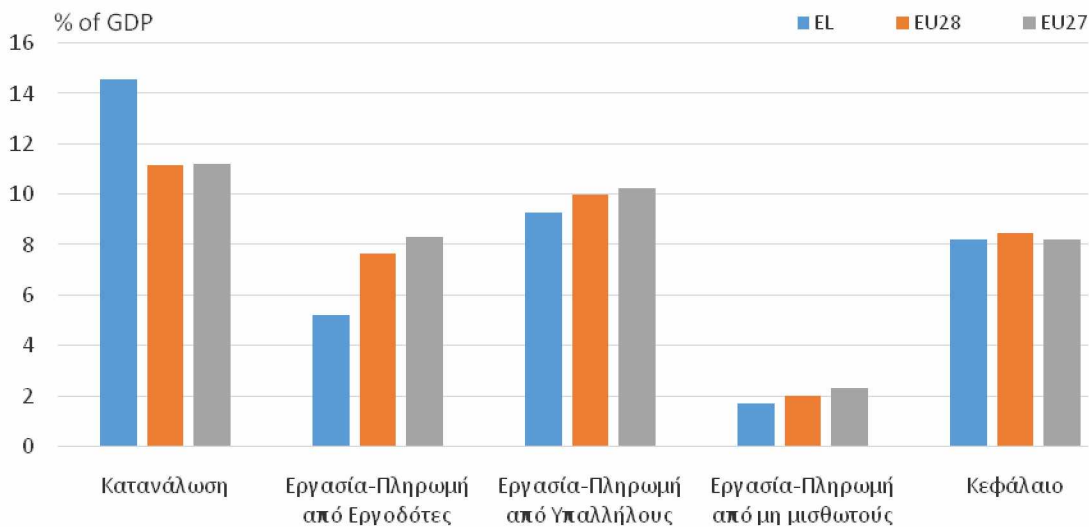
Πηγή: Eurostat (2020)

Ως δείκτης του ΑΕΠ, το 2019 τα φορολογικά έσοδα (συμπεριλαμβανομένων των καθαρών κοινωνικών εισφορών) αντιπροσώπευαν το 41,1% του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ-27) και το 41,6% του ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ (ΕΑ-19). Σε σύγκριση με το 2018, παρατηρείται ελαφρά μείωση του δείκτη για την ΕΕ, ενώ στη ζώνη του ευρώ ο λόγος παρέμεινε αμετάβλητος. Σε απόλυτους όρους, τα φορολογικά έσοδα το 2019 συνέχισαν την ανάπτυξη από το χαμηλό σημείο του 2009.

Ως ποσοστό του ΑΕγχΠ, τα φορολογικά έσοδα της ΕΕ, και της ζώνης του ευρώ μειώθηκαν κάθε χρόνο από την αιχμή του 2007 (σχεδόν αμετάβλητο σε σύγκριση με το 2006), έως ότου άρχισε να αυξάνεται το 2011 (το 2010, ο φόρος/ΑΕγχΠ (ΕΑ-19) μειώθηκε ελαφρά με το 2009, αν και σε απόλυτους όρους σημειώθηκε αύξηση - αυτό οφείλεται στη μείωση του ονομαστικού ΑΕΠ). Μεταξύ 2014 και 2015, παρατηρήθηκαν μειώσεις στην αναλογία φόρου προς ΑΕΠ στην ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ το 2015.

Για την Ελλάδα τα φορολογικά έσοδα από βασικούς φόρους σε ποσοστό % επί του ΑΕΠ για το 2018 συγκριτικά με τις χώρες της Ε.Ε παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 12: Έσοδα από βασικούς φόρους σε % του ΑΕΠ της Ελλάδας, συγκριτικά με ΕΕ-28 (2018)

Πηγή: European Commission, DG Taxation and Customs Union, based on Eurostat data

Το 2019, τα φορολογικά έσοδα αντιστοιχούσαν στο 89,2% των συνολικών εσόδων της γενικής κυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι φόροι επί της παραγωγής και των

εισαγωγών αντιστοιχούσαν στο 13,7% του ΑΕΠ, και οι τρέχοντες φόροι επί του εισοδήματος, του πλούτου κ.λπ. ανήλθαν στο 13,0% του ΑΕΠ (Eurostat, 2020).

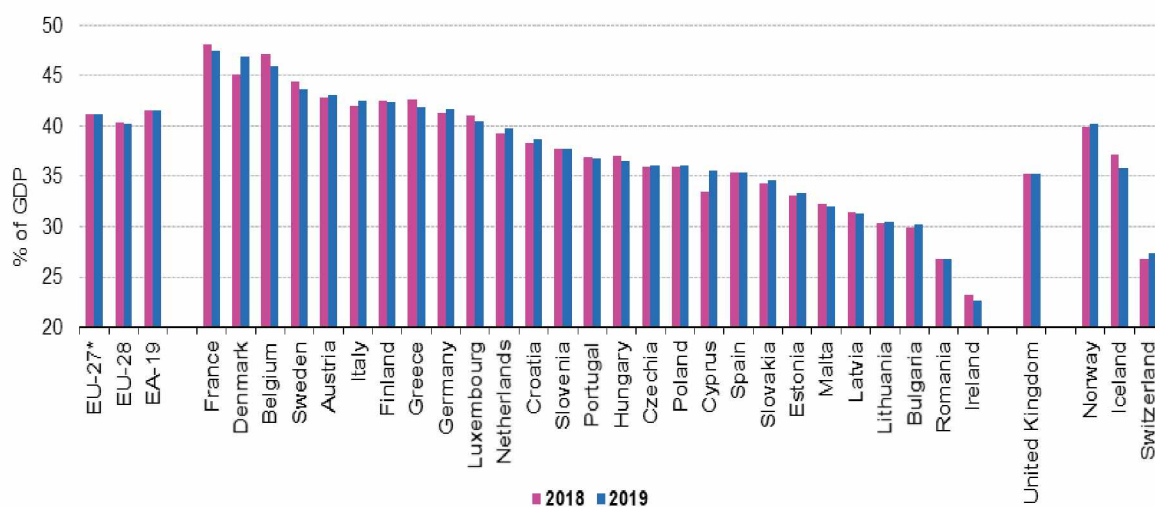
Οι τρέχοντες φόροι επί του εισοδήματος, του πλούτου κ.λπ. ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκαν από το 2007 έως το 2010, αλλά παρατηρήθηκαν αυξήσεις κατά την περίοδο από το 2011 έως το 2013. Ενώ ο λόγος των τρεχόντων φόρων επί του εισοδήματος, του πλούτου κ.λπ. προς το ΑΕΠ παρέμεινε σταθερός μεταξύ 2013 και 2015, πριν αυξηθεί ελαφρά μεταξύ 2016 και 2018. Για το 2019 ο λόγος παρέμεινε ο ίδιος με το 2018.

Από το 2008 έως το 2009, το μερίδιο των (καθαρών) κοινωνικών εισφορών αυξήθηκε κατά 0,5 μ.μ. στο 14,4% του ΑΕΠ, στη συνέχεια μειώθηκε κατά 0,2 μ.μ. το 2010. Από το 2011 το μερίδιο των (καθαρών) κοινωνικών εισφορών άρχισε να αυξάνεται, φτάνοντας το 14,5% του ΑΕΠ το 2013. Από το 2014, το μερίδιο των (καθαρών) κοινωνικών εισφορών άρχισε να μειώνεται ελαφρώς, παραμένοντας σταθερό μεταξύ 2015 και 2018 στις 14,3 % του ΑΕΠ, και μείωση κατά 0,1% το 2019 στο 14,2% του ΑΕΠ.

Λόγος φορολογικών εσόδων προς ΑΕγχΠ: η Γαλλία, η Δανία και το Βέλγιο παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά. Το 2019, τα φορολογικά έσοδα (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εισφορών) στην ΕΕ ανήλθαν στο 41,1% του ΑΕΠ, και αντιστοιχούσαν στο 89,2% των συνολικών κρατικών εσόδων. Ο λόγος των φορολογικών εσόδων προς το ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ ήταν υψηλότερος από ό, τι στην ΕΕ, στο 41,6%.

Όπως δείχνει η (Εικόνα 4), ο λόγος των φορολογικών εσόδων του 2019 προς το ΑΕΠ ήταν υψηλότερος στη Γαλλία (47,4% του ΑΕΠ), στη Δανία (46,9% του ΑΕΠ) και στο Βέλγιο (45,9% του ΑΕΠ), ακολουθούμενη από τη Σουηδία (43,6% του ΑΕΠ), Αυστρία (43,1% του ΑΕΠ), Ιταλία (42,6% του ΑΕΠ) και Φινλανδία (42,3% του ΑΕΠ) · οι χαμηλότερες μετοχές καταγράφηκαν στην Ιρλανδία (22,7% του ΑΕΠ), τη Ρουμανία (26,8%), τη Βουλγαρία (30,3%), τη Λιθουανία (30,4%) και τη Λετονία (31,3%) (Eurostat, 2020).

Εικόνα 4. Σύνολο φορολογικών εσόδων, & κοινωνικών εισφορών στην ΕΕ, σε % του ΑΕΠ(2018-2019)

Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag/default/table?lang=en

Το 2019, τα φορολογικά έσοδα σε απόλυτους όρους αυξήθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Μεταξύ 2018 και 2019, παρατηρήθηκαν αυξήσεις στους δείκτες φόρου προς ΑΕΠ ή σταθερών δεικτών σε δεκατέσσερα κράτη μέλη καθώς και στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Νορβηγία και την Ελβετία. Σε ποσοστιαίες μονάδες, οι υψηλότερες αυξήσεις στο % του ΑΕΠ από το 2018 έως το 2019 σημειώθηκαν από την Κύπρο (από 33,5% το 2018, σε 35,6% το 2019), έναντι της Δανίας (από 45,1% σε 46,9%).

Παρατηρήθηκαν μειώσεις στην αναλογία φόρου προς ΑΕΠ σε δεκατρία κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Ελλάδα, Σουηδία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Ιρλανδία, Ουγγαρία, Μάλτα, Φινλανδία, Πορτογαλία, Λετονία, Σλοβενία και Ρουμανία) καθώς και στην Ισλανδία. Οι μεγαλύτερες μειώσεις στην αναλογία φόρου προς ΑΕΠ παρατηρήθηκαν στο Βέλγιο (από 47,1% το 2018, σε 45,9% το 2019), Ελλάδα (από 42,7% σε 41,9%), Σουηδία (από 44,4%, σε 43,6%) και Γαλλία (από 48,2%, έως 47,4%).

Σε απόλυτους όρους από το 2018 έως το 2019, δεν υπήρχε χώρα για την οποία σημειώθηκαν συνολικές μειώσεις στα έσοδα από φόρους και κοινωνικές εισφορές. Τα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν σε απόλυτους όρους και στα 27 κράτη μέλη καθώς και στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισλανδία, τη Νορβηγία και την Ελβετία. Μεταξύ των χωρών της ΕΕ, οι έντονες αυξήσεις των εσόδων απόλυτου φόρου και κοινωνικής εισφοράς από το 2018 έως το 2019

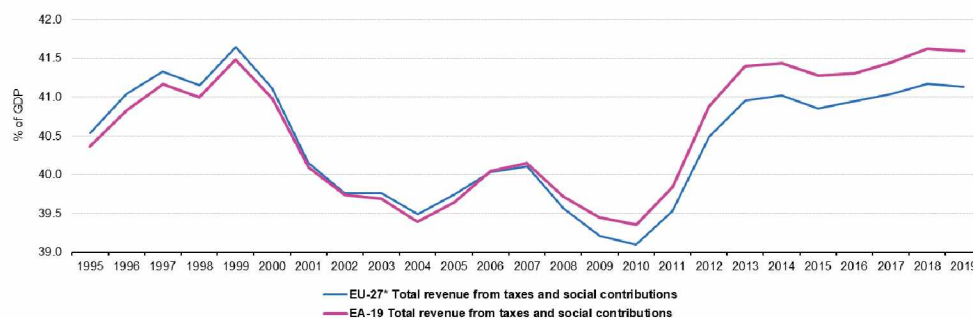
παρατηρήθηκαν από τη Ρουμανία (+11,1%), την Κύπρο (+10,3%), τη Βουλγαρία (+10,2%), την Εσθονία (+9,0%) και την Ουγγαρία (+8,3%).

Σε επίπεδο ΕΕ, τα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν κατά 3,2% από το 2018 έως το 2019 ή κατά περίπου 177 δισεκατομμύρια ευρώ (βλ. Εικόνες 2 και 4).

Οι επιπτώσεις της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης στα φορολογικά έσοδα από το 2007 και μετά είναι εμφανείς. Όπως φαίνεται στη (Εικόνα 5) από την τελευταία του αύξηση το 2007, ο λόγος των φορολογικών εσόδων προς το ΑΕΠ στην ΕΕ μειώθηκε έντονα σε 39,2% το 2009, και 39,1% το 2010, ενώ ο λόγος για το ΕΑ-19 μειώθηκε επίσης κατά 0,7 εκατοστιαίες μονάδες από την κορυφή του 40,1% το 2007, σε 39,4% το 2010. Τα φορολογικά έσοδα ως προς το ΑΕΠ μειώθηκαν περισσότερο εκείνη την εποχή. Τα φορολογικά έσοδα από το 2011 έως το 2013, σε σχέση με το ΑΕΠ αυξήθηκαν σημαντικά, γεγονός που οφειλόταν στην απόλυτη αύξηση των φορολογικών εσόδων, στην ίδια πορεία με τα προηγούμενα χρόνια, και στην αύξηση του ΑΕΠ. Αυτό αντικατοπτρίζει τα ενεργά φορολογικά μέτρα που έλαβαν τα κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια για τη διόρθωση των δημοσίων ελλειμμάτων τους, όπως αυξήσεις συντελεστών, ΦΠΑ, και νέοι φόροι, για παράδειγμα τραπεζικές εισφορές και φόροι επί των ακινήτων. Τα φορολογικά έσοδα ΕΑ-19 ως ποσοστό του ΑΕΠ παραμένουν σε υψηλότερο επίπεδο από τα φορολογικά έσοδα της ΕΕ. Τα φορολογικά έσοδα από το 2014 έως το 2015, ως προς το ΑΕΠ, μειώθηκαν ελαφρά τόσο στην ΕΕ, όσο και στη ζώνη του ευρώ, και αύξηση από το 2016 έως το 2018. Το 2019, παρατηρείται μικρή μείωση τόσο για την ΕΕ, όσο και για τη ζώνη του ευρώ.

Εικόνα 5. Συνολικά έσοδα από φόρους και κοινωνικές εισφορές, ΕU-27 και ΕΑ-19, % του ΑΕΠ, 1995-2019

Total revenue from taxes and social contributions, EU-27 and EA-19
(% of GDP)

* from 1 February 2020
Source: Eurostat (gov_10a_taxag)

eurostat

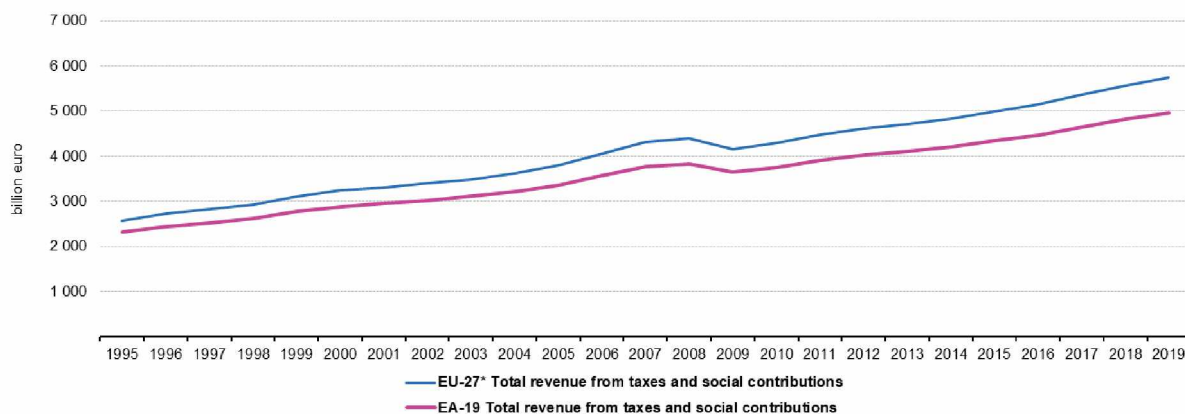
Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag/default/table?lang=en

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους τα φορολογικά έσοδα των Ευρωπαϊκών χωρών διαφέρουν από έτος σε έτος. Θα χρειαζόταν μια πιο εμπειριστατωμένη ανάλυση για να εξηγήσουμε τα αίτια τέτοιων παραλλαγών σε συγκεκριμένες χώρες. Ωστόσο, γενικά, οι κύριοι λόγοι είναι οι αλλαγές στην οικονομική δραστηριότητα (που επηρεάζουν τα επίπεδα απασχόλησης, τις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών κ.λπ.) και στη φορολογική νομοθεσία (που επηρεάζει τους φορολογικούς συντελεστές, τη φορολογική βάση, τα κατώτατα όρια, τις απαλλαγές κ.λπ.) που επηρεάζουν τα έσοδα, καθώς και αλλαγές στο επίπεδο του ΑΕΠ. Η κρίση - μαζί με μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής για την τόνωση της οικονομίας που υιοθετήθηκε στις χώρες - είχε ισχυρό αντίκτυπο στο επίπεδο και τη σύνθεση των φορολογικών εσόδων το 2009-2016, αν και τα πρώτα αποτελέσματα είχαν ήδη γίνει ορατά από το τρίτο τρίμηνο του 2008. Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται μέθοδοι εγγραφής σε δεδουλευμένη βάση, τα αποτελέσματα των αλλαγών στη νομοθεσία ή την οικονομική δραστηριότητα τείνουν να έχουν καθυστερημένες επιπτώσεις στα φορολογικά έσοδα.

Ακόμη και σε απόλυτους όρους, τα φορολογικά έσοδα μειώθηκαν στην ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ μεταξύ 2008 και 2009 - για πρώτη φορά στην περίοδο από το 1995 και μετά- (Εικόνα 6), προτού αυξηθούν σταθερά ξανά για να ξεπεράσουν τα επίπεδα πριν από την κρίση το 2011 και στις δύο περιοχές. Η αναλογική αύξηση των φορολογικών εσόδων ήταν υψηλότερη από την αναλογική αύξηση του ΑΕγχΠ, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του λόγου φορολογίας-εσόδων προς ΑΕγχΠ, τόσο στην ΕΕ όσο και στη ζώνη του ευρώ. Αυτή η ανάκαμψη των φορολογικών εσόδων στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ μπορεί τουλάχιστον να αποδοθεί εν μέρει σε ενεργά μέτρα που έλαβαν ορισμένα κράτη μέλη, όπως για παράδειγμα αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ, εισαγωγή νέων φόρων, όπως είναι οι φόροι τραπεζών και ακινήτων.

Εικόνα 6. Εξέλιξη φορολογικών εσόδων στην ΕΕ-27 και ΕΑ-19, δισεκατομμύρια ευρώ, 1995-2019

Evolution of tax revenue in the EU-27 and EA-19, billions of euro, 1995-2019

* from 1 February 2020
Source: Eurostat (gov_10a_taxag)

eurostat

Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag/default/table?lang=en

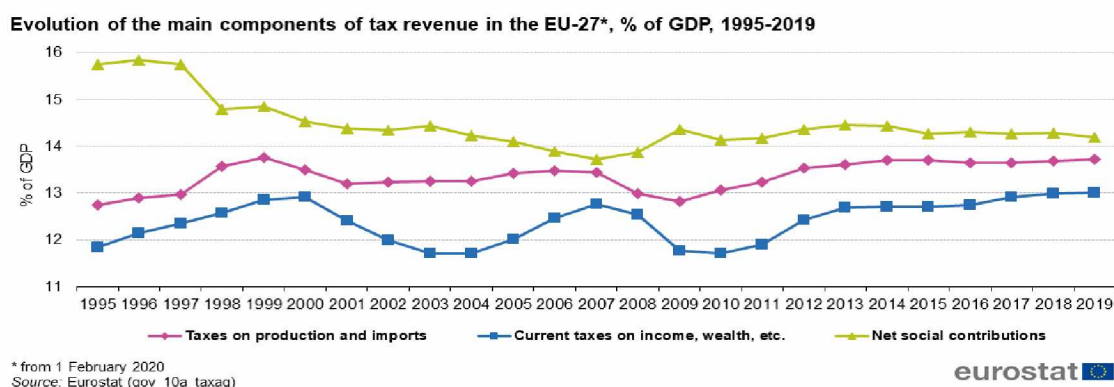
Οι καθαρές κοινωνικές εισφορές μειώθηκαν ελαφρά το 2019, ενώ οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι παρέμειναν σταθεροί

Τα έσοδα από φόρους και κοινωνικές εισφορές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες ή τύπους: α) έμμεσοι φόροι που ορίζονται ως φόροι που συνδέονται με την παραγωγή και τις εισαγωγές (όπως φόροι προστιθέμενης αξίας - ΦΠΑ), β) άμεσοι φόροι που αποτελούνται από τους τρέχοντες φόρους εισοδήματος, και πλούτου και γ), καθαρές κοινωνικές εισφορές. Η διαφορά μεταξύ των άμεσων φόρων και των έμμεσων φόρων είναι ότι για τους άμεσους φόρους, το βάρος της πληρωμής τους δεν μπορεί να μεταφερθεί εύκολα σε άλλα μέρη. Για τους έμμεσους φόρους, όπως ο ΦΠΑ, ο οποίος καταλήγει να πληρώνει τους φόρους, εξαρτάται εκ των πραγμάτων από την ελαστικότητα των τιμών της προσφοράς και της ζήτησης.

Στην ταξινόμηση ESA 2010, αυτές οι κατηγορίες αντιστοιχούν σε διάφορες συναλλαγές. Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών (D.2), τρέχοντες φόροι εισοδήματος, πλούτου κ.λπ. (D.5), φόροι κεφαλαίου (D.91), καθαρές κοινωνικές εισφορές (D.61) που αποτελούνται από πραγματικές κοινωνικές εισφορές (D. 611 + D.613) καθώς και οι καταλογισμοί που περιγράφονται παραπάνω.

Η (Εικόνα 7) δείχνει την πρόσφατη ιστορική τάση των φόρων επί της παραγωγής και των εισαγωγών (D.2), τους τρέχοντες φόρους εισοδήματος, πλούτου κ.λπ. (D.5) και τις καθαρές κοινωνικές εισφορές (D.61) για την ΕΕ σε σχέση με το ΑΕγχΠ.

Εικόνα 7. Εξέλιξη των κύριων συνιστωσών των φορολογικών εσόδων στην ΕΕ-27, % του ΑΕΠ, 1995-2019

Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag/default/table?lang=en

Οι καθαρές κοινωνικές εισφορές περιλαμβάνουν πραγματικές κοινωνικές εισφορές (για πληρωμή σε ταμεία κοινωνικής ασφάλισης ή άλλα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης), καθώς και τεκμαρτές κοινωνικές εισφορές, τεκμαρτές εισφορές που σχετίζονται με το εισόδημα περιουσίας ορισμένων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που θεωρούνται ως πρόσθετη εισφορά στο σύστημα (συμπληρώματα κοινωνικής εισφοράς νοικοκυριών) και τεκμαρτή παραγωγή ορισμένων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης (δαπάνες υπηρεσιών κοινωνικής ασφάλισης). Το 2019, τα φορολογικά έσοδα στην ΕΕ παρέμειναν σχετικά ισότιμα κατανομημένα μεταξύ των καθαρών κοινωνικών εισφορών (14,2% του ΑΕΠ), των φόρων επί της παραγωγής και των εισαγωγών (13,7%) και των τρεχόντων φόρων εισοδήματος, πλούτου κ.λπ. (13,0%).

Λόγω των διαφορετικών εθνικών φορολογικών δομών, οι έμμεσοι φόροι, οι άμεσοι φόροι και οι καθαρές κοινωνικές εισφορές διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα όσον αφορά τα φορολογικά έσοδα που δημιουργούν.

Για την ΕΕ, το μερίδιο των τρεχόντων φόρων εισοδήματος, πλούτου κ.λπ. μειώθηκε από 12,8% το 2007, σε 11,7% του ΑΕΠ το 2010, αλλά παρουσίασε αύξηση 1% του ΑΕΠ μεταξύ 2010 και 2013, στάσιμο μεταξύ του 2013 και του 2016, πριν αυξηθεί ελαφρώς στο 12,9%

του ΑΕΠ το 2017 και στο 13,0% του ΑΕΠ το 2018 και 2019. Αυτό θα μπορούσε να οφείλεται κυρίως στην αύξηση των φόρων στα κέρδη των εταιρειών, καθώς και στην αύξηση της απασχόλησης (φόροι προσωπικού εισοδήματος), αντί μέτρα αύξησης της φορολογίας, όπως η εισαγωγή φόρων ιδιοκτησίας - η αύξηση αυτού του συστατικού του D.5- είναι ισχυρότερη από εκείνη των φόρων εισοδήματος για το ατομικό ή το εισόδημα των νοικοκυριών. Από το 2008 έως το 2009 το μερίδιο των άμεσων φόρων μειώθηκε περισσότερο από το ΑΕΠ, και η πτώση των άμεσων φόρων ήταν πιο έντονη από τη μείωση των έμμεσων φόρων. Οι άμεσοι φόροι χρειάστηκαν επίσης περισσότερο χρόνο για να ανακτηθούν. Τα κύρια συστατικά των άμεσων φόρων είναι οι φόροι επί του εισοδήματος των ατόμων και των εταιρειών. Στην κρίση, οι φόροι επί των εσόδων ή των κερδών των εταιρειών σημείωσαν πτώση το 2008 και μειώθηκαν περαιτέρω το 2009. Παρά το χαμηλότερο σχετικό βάρος τους στη φορολογική επιβάρυνση, η μείωση το 2009 ήταν ισχυρότερη από τη μείωση των φόρων επί των ατομικών ή νοικοκυριών που επηρεάζονται από την ανεργία. Αυτό αντικατοπτρίζει την υψηλότερη ευαισθησία των εταιρικών κερδών, στο οικονομικό κλίμα και τονίζει το ρόλο των φόρων εισοδήματος των εταιρειών ως αυτόματων σταθεροποιητών. Η μεγαλύτερη καθυστέρηση ανάκτησης θα μπορούσε επίσης να οφείλεται εν μέρει στις φορολογικές πολιτικές, που σε πολλά κράτη μέλη επιτρέπουν τη μεταφορά ζημιών, και την αντιστάθμιση των κερδών.

Οι φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών έχουν αυξήσει το μερίδιό τους στη συνολική φορολογία από το 2010 έως το 2019. Αυτό οφείλεται τουλάχιστον εν μέρει στην αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ σε πολλές χώρες και στην εισαγωγή νέων φόρων. Οι έμμεσοι φόροι εμφανίζονται να έχουν μικρότερη υστέρηση ως αντίδραση στην ανανεωμένη αύξηση της παραγωγής. Μεταξύ 2014 και 2019, οι φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών αυξήθηκαν σύμφωνα με το ονομαστικό ΑΕΠ, πράγμα που σημαίνει ότι ως αναλογία προς το ΑΕγχΠ παρέμειναν σταθεροί στο 13,7%, εκτός από το έτος 2017, όταν οι φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών ανήλθαν στο 13,6%.

Οι φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών (D.2) χωρίζονται σε φόρους επί των προϊόντων (D.21), οι οποίοι καταβάλλονται ανά μονάδα κάποιου αγαθού ή υπηρεσίας που παράγεται ή πραγματοποιείται συναλλαγή, και άλλοι φόροι επί της παραγωγής (D.29) Οι φόροι επί των προϊόντων χωρίζονται περαιτέρω σε φόρους τύπου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ, D.211), σε φόρους, και δασμούς επί των εισαγωγών εκτός ΦΠΑ (D.212), φόρους επί προϊόντων εκτός του ΦΠΑ και των φόρων εισαγωγής (D.214). Ο πιο σημαντικός τύπος φόρων επί της παραγωγής, και των εισαγωγών είναι ο ΦΠΑ. Τα έσοδα από φόρους επί

προϊόντων το 2019 στην ΕΕ, αντιπροσώπευαν περίπου το 81,9% , ενώ ο ΦΠΑ το 52,3% περίπου των συνολικών φόρων, επί της παραγωγής και των εισαγωγών.

Οι υψηλότεροι δείκτες φόρων επί της παραγωγής και των εισαγωγών, σε σχέση με το ΑΕγχΠ το 2019, καταγράφηκαν στη Σουηδία (22,2%), στην Κροατία (20,3%) και στην Ουγγαρία (18,1%), ανεξάρτητα από το υψηλό συνολικό επίπεδο φορολογίας της Σουηδίας. Οι χαμηλότεροι λόγοι αυτών των έμμεσων φόρων καταγράφηκαν για την Ιρλανδία (7,8%), τη Ρουμανία (10,7%), τη Γερμανία (10,9%), το Λουξεμβούργο (11,6%), την Ισπανία (11,7%) και τη Λιθουανία (11,8%) καθώς και για την Ελβετία (5,3%), με την Ιρλανδία και την Ελβετία να έχουν χαμηλό συνολικό επίπεδο φορολογίας.

Οι τρέχοντες φόροι εισοδήματος, πλούτου κ.λπ. (D.5) περιλαμβάνουν φόρους εισοδήματος (D.51) και άλλους τρέχοντες φόρους (D.59). Οι φόροι επί του εισοδήματος καλύπτουν τόσο τους φόρους επί των ατομικών, όσο και των εισοδημάτων των νοικοκυριών, και τα έσοδα ή τα κέρδη των εταιρειών, και περιλαμβάνουν φόρους επί των κερδών διακράτησης. Στο επίπεδο της ΕΕ το 2019, οι τρέχοντες φόροι επί του εισοδήματος, του πλούτου κ.λπ. ως αναλογία προς το ΑΕΠ ανήλθαν στο 13,0%, ενώ οι φόροι επί του εισοδήματος των ατόμων ή των νοικοκυριών αποτελούσαν το μεγαλύτερο μερίδιο αυτού (9,6% του ΑΕΠ).

Με μεγάλη διαφορά η υψηλότερη σημασία των τρεχόντων φόρων εισοδήματος, πλούτου κ.λπ. σημειώνεται για τη Δανία, η οποία αύξησε το ισοδύναμο του 30,7% του ΑΕΠ από αυτούς τους φόρους το 2019. Ο συγκριτικά υψηλός λόγος για τη Δανία οφείλεται στο ότι τα περισσότερα κοινωνικά οφέλη χρηματοδοτούνται μέσω φόρων επί του εισοδήματος και, κατά συνέπεια, τα στοιχεία για τις καθαρές κοινωνικές εισφορές είναι πολύ χαμηλά σε σχέση με άλλες χώρες. Τα επόμενα υψηλότερα στοιχεία καταγράφονται από τη Σουηδία, το Λουξεμβούργο, και τη Φινλανδία, τα οποία αυξάνονται σε 18,0%, σε 16,5% και σε 15,9% του ΑΕΠ αντίστοιχα, από τους τρέχοντες φόρους εισοδήματος, πλούτου κ.λπ. Στο άλλο άκρο της κλίμακας το 2019, η Ρουμανία (4,8 % του ΑΕΠ), η Βουλγαρία (5,5% του ΑΕΠ) και η Κροατία (6,6% του ΑΕΠ) είχαν σχετικά μικρά έσοδα από αυτούς τους φόρους και δείχνουν επίσης γενικά χαμηλό λόγο φόρου προς το ΑΕΠ.

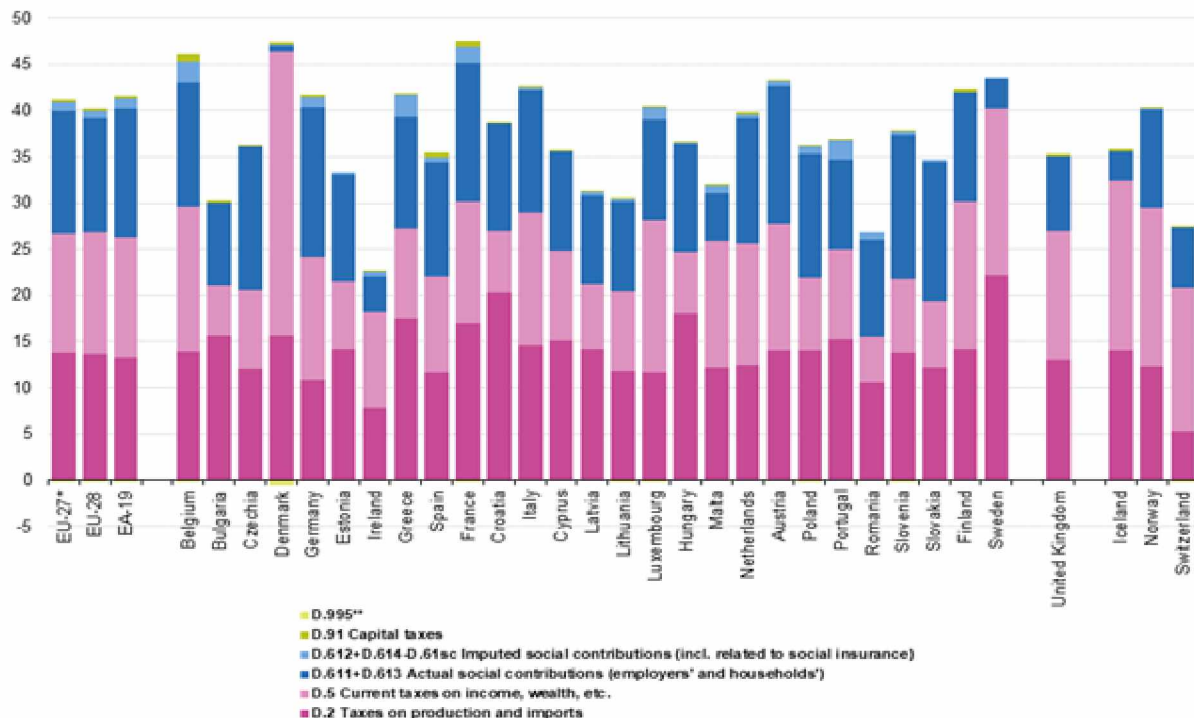
Οι πραγματικές κοινωνικές εισφορές (D.611 και D.613, που αντιπροσωπεύουν αντίστοιχα τις πραγματικές κοινωνικές εισφορές εργοδοτών και νοικοκυριών) είναι το κύριο συστατικό των καθαρών κοινωνικών εισφορών. Αυτή η πηγή κρατικών εσόδων καλύπτει τις υποχρεωτικές και εθελοντικές εισφορές που καταβάλλονται στην κυβέρνηση, από υπαλλήλους, εργοδότες και αυτοαπασχολούμενους. Περιλαμβάνει τα ποσά που καταβάλλονται από την κυβέρνηση

ως εργοδότης. Το 2019, οι πραγματικές κοινωνικές εισφορές αντιπροσώπευαν τα υψηλότερα ποσοστά σε όρους ΑΕΠ στη Γερμανία (16,2%), τη Σλοβακία (15,7%), την Τσεχία (15,5%) και τις χαμηλότερες αναλογίες στη Δανία (0,7%) και τη Σουηδία (3,3%). Στη Δανία, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις χρηματοδοτούνται κυρίως μέσω φορολογικών απαιτήσεων.

Στους Εθνικούς Λογαριασμούς, οι τεκμαρτές κοινωνικές εισφορές (D.612) αντιπροσωπεύουν το αντίστοιχο των μη χρηματοδοτούμενων κοινωνικών παροχών που παρέχονται από την κυβέρνηση ως εργοδότης. Το 2019, όσον αφορά το ΑΕγχΠ, αντιπροσώπευαν 2,4% στην Ελλάδα, 2,3% στο Βέλγιο, 2,2% στην Πορτογαλία και 1,8% στη Γαλλία, αλλά για το 0,1% του ΑΕΠ ή λιγότερο σε πολλές άλλες χώρες της ΕΕ, και της ΕΖΕΣ.

Εκτός από τις κύριες κατηγορίες φορολογικών εσόδων, η (Εικόνα 8) δείχνει επίσης δύο δευτερεύουσες συνιστώσες που περιλαμβάνονται στον ορισμό των φορολογικών εσόδων: α) φόροι κεφαλαίου (D.91) και μεταβιβάσεις κεφαλαίου από τη γενική κυβέρνηση σε σχετικούς τομείς, που αντιπροσωπεύουν φόρους και β) κοινωνικές εισφορές που έχουν αξιολογηθεί αλλά είναι απίθανο να συλλέγονται (D.995).

Εικόνα 8. Κατανομή των φορολογικών εσόδων ανά χώρα και κατά κύριες φορολογικές κατηγορίες το 2019 (ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag/default/table?lang=en

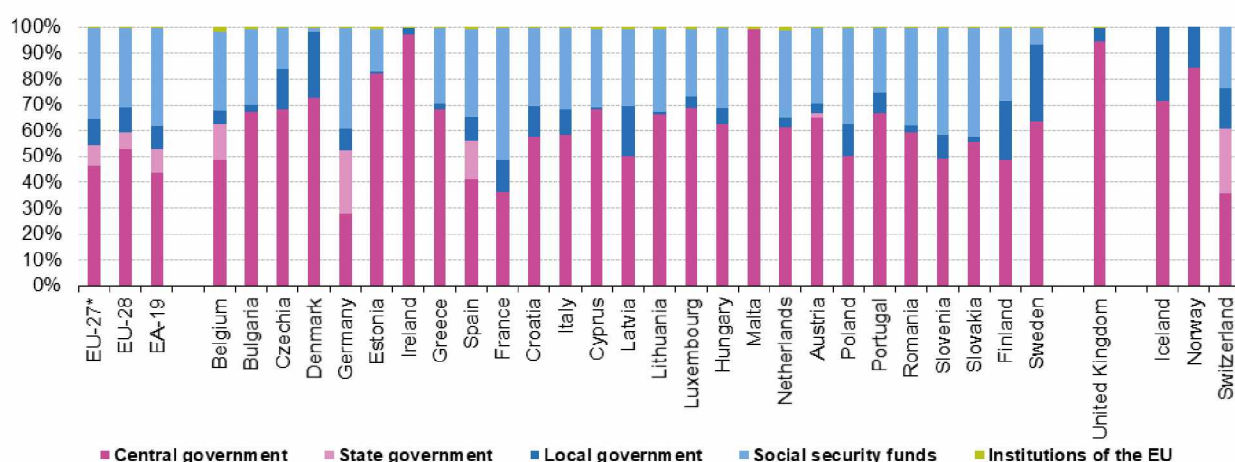
Οι φόροι κεφαλαίου (D.91) είναι φόροι που επιβάλλονται σε ακανόνιστα και σπάνια διαστήματα στην καθαρή αξία ή την αξία των περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν ή μεταβιβάζονται υπό μορφή κληρονομιών ή δώρων. Αυτοί οι φόροι αντιπροσώπευαν το 0,3% του ΑΕΠ στην ΕΕ το 2019. Κυμαίνονται από 0,7% του ΑΕΠ στο Βέλγιο, 0,6% και 0,4% στη Γαλλία και την Ισπανία αντίστοιχα, ως πολύ μικροί ή ανύπαρκτοι σε πολλές χώρες (Τσεχία, Εσθονία, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σλοβακία και Σουηδία).

Για τις χώρες που (εν μέρει) χρησιμοποιούν τη μέθοδο αξιολόγησης της εγγραφής σε δεδουλευμένη βάση, μια μεταφορά κεφαλαίου μπορεί να καταγραφεί από τη γενική κυβέρνηση σε άλλους τομείς της οικονομίας. Αυτό αντιπροσωπεύει φόρους, και κοινωνικές εισφορές που έχουν εκτιμηθεί αλλά είναι απίθανο να εισπραχθούν (D.995), οι οποίοι πρέπει να αφαιρεθούν από τα φορολογικά έσοδα προκειμένου να παραχθούν συνεπή δεδομένα με χώρες που χρησιμοποιούν τη μέθοδο μετρητών με χρονικά προσαρμοσμένη ή που συνδυάζουν μια μέθοδο βασισμένη σε εκτιμήσεις και δηλώσεις με συντελεστές. Το 2019, για την ΕΕ, αυτή η προσαρμογή ανήλθε στο 0,1% του ΑΕΠ, με τις υψηλότερες αναλογίες να καταγράφονται στη Δανία (0,5%) καθώς και στη Γαλλία (0,2%). Τα υψηλά ποσά που καταγράφονται σε αυτήν την κατηγορία δεν μπορούν να ερμηνευθούν ως μια χώρα που έχει ένα λιγότερο αποτελεσματικό σύστημα είσπραξης φόρων, καθώς οι χώρες που υιοθετούν τη διαφορετική μέθοδο δεν θα έχουν καταγράψει ποσά σε αυτήν την κατηγορία.

Οι φόροι, και οι κοινωνικές εισφορές, που επιβάλλονται σε επίπεδο πολιτείας και τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελούν το 18,1% των συνολικών εσόδων από φόρους και κοινωνικές εισφορές το 2019 στην ΕΕ.

Σε επίπεδο ΕΕ το 2019, η (Εικόνα 9) παρουσιάζει τα φορολογικά έσοδα (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εισφορών) της κεντρικής κυβέρνησης αποτελούν το 46,2% των συνολικών εσόδων, από φόρους και κοινωνικές εισφορές, ενώ η κρατική κυβέρνηση (υπάρχει μόνο στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ισπανία και την Αυστρία καθώς και την Ελβετία μεταξύ των χωρών της ΕΖΕΣ) κατέγραψε μερίδιο 7,9% των συνολικών φορολογικών εσόδων, οι τοπικές κυβερνήσεις κατέγραψαν το 10,2% του συνόλου, και τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης κατέγραψαν το 35,2% του συνόλου. Το υπόλοιπο (0,5% του συνόλου) καταγράφηκε από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ - πρόκειται κυρίως για γεωργικές εισφορές και εισαγωγικούς δασμούς- που είναι οι πρώτοι και δεύτεροι ίδιοι πόροι της ΕΕ καθώς και εισφορές που επιβάλλονται στο πλαίσιο του μηχανισμού ενιαίας εξυγίανσης.

Εικόνα 9. Κατανομή των φορολογικών εσόδων ανά επίπεδο κυβέρνησης το 2019 (ποσοστό του συνόλου)

Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_taxag/default/table?lang=en

Η Ιρλανδία, η Μάλτα, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Νορβηγία δεν αναφέρουν έναν ξεχωριστό υποτομέα ταμείων κοινωνικής ασφάλισης. Στις χώρες που αναφέρουν έναν ξεχωριστό υποτομέα ταμείων κοινωνικής ασφάλισης, η συντριπτική πλειονότητα των εσόδων αποτελείται από κοινωνικές εισφορές.

Ο υποτομέας των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης ήταν σχετικά σημαντικός όσον αφορά τα φορολογικά έσοδα στη Γαλλία (51,0% του συνόλου), ακολουθούμενο από τη Σλοβακία (42,2%), τη Σλοβενία (41,2%), τη Γερμανία (38,9%), τη Ρουμανία (37,4%) και την Πολωνία (36,7%). Στο άλλο άκρο της κλίμακας, η Δανία ανέφερε το χαμηλότερο μερίδιο (1,3% του συνόλου) ανάλογο με τη χαμηλή σημασία των κοινωνικών εισφορών (βλ. Παραπάνω), ενώ ο υποτομέας του ταμείου κοινωνικής ασφάλισης στη Σουηδία έλαβε επίσης μόνο το 6,3% των εσόδων από φόρους και κοινωνικές εισφορές.

Στη Σουηδία (29,7% του συνόλου), την Ισλανδία (28,4%), τη Δανία (25,4%) και τη Φινλανδία (22,8%), ο υποτομέας τοπικής αυτοδιοίκησης κατέγραψε πάνω από το (1/5) ένα πέμπτο των συνολικών φορολογικών εσόδων το 2019. Από την άλλη πλευρά, στη Μάλτα, όλα τα φορολογικά έσοδα της γενικής κυβέρνησης καταγράφονται από την κεντρική κυβέρνηση και το μερίδιο της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί λιγότερο από το 5% των συνολικών φορολογικών εσόδων, όπως και στη Βουλγαρία, την Εσθονία, την Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Κύπρο, τη Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Αυστρία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία.

Στις ομοσπονδιακές χώρες με κρατική κυβέρνηση, η σημασία των φορολογικών εσόδων το 2019 κυμάνθηκε στο 25,0% από τα καντόνια στην Ελβετία, 24,5% που καταγράφηκαν από τη Laender στη Γερμανία, και έως 2,2% από τη Laender στην Αυστρία.

Τέλος, στη Μάλτα (99,4%), στην Ιρλανδία (97,2%) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (94,5%), ο υποτομέας της κεντρικής κυβέρνησης ήταν ο σημαντικότερος το 2019. Και οι τρεις χώρες δεν αναγνωρίζουν έναν ξεχωριστό υποτομέα ταμείων κοινωνικής ασφάλισης. Το χαμηλότερο μερίδιο των εσόδων από φόρους, και κοινωνικές εισφορές, καταγράφηκε από την κεντρική κυβέρνηση της Γερμανίας (28,1%).

Τα φορολογικά έσοδα καταγράφονται στον κυβερνητικό υποτομέα που έχει την εξουσία, να επιβάλλει φόρο, να καθορίζει, και να μεταβάλλει το ποσοστό του φόρου. Οι αποκλεισμοί μεταφορών φορολογικών εσόδων από έναν υποτομέα, σε έναν άλλο πραγματοποιούνται συχνά και συνήθως κατοχυρώνονται στη νομοθεσία. Αυτές καταγράφονται ως «άλλες τρέχουσες μεταβιβάσεις» και μπορεί να αποτελέσουν σημαντικό μέρος των εσόδων του παραλήπτη υποτομέα. Επομένως, η κατανομή των φορολογικών εσόδων μεταξύ των υποτομέων δεν αποτελεί από μόνη της ένδειξη της σημασίας ενός υποτομέα όσον αφορά τη λειτουργία και το μερίδιο των δαπανών.

4.4 Ποιότητα Υπηρεσιών και Συστημάτων των χωρών της ΕΕ

Το Ελληνικό φορολογικό σύστημα ως κύριο χαρακτηριστικό του έχει το συμβιβαστικό γραφειοκρατικό μοντέλο σε κάθε υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για τη ρύθμιση και επίλυση σχετικών ζητημάτων. Ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός είναι η δυσάρεστη εμπειρία κάθε πολίτη που πηγαίνει σε μια φορολογική διοίκηση λόγω της έλλειψης επαρκούς κατάρτισης του διοικητικού προσωπικού. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια έχει γίνει καλύτερη προσπάθεια για την εκπαίδευση των εργαζομένων, τόσο λόγω των συχνών νομοθετικών αλλαγών, όσο και του γεγονότος ότι αποτελεί σημαντική και κρίσιμη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία οποιασδήποτε φορέα, καθώς και για να γίνει πιο αντικειμενικός και αυστηρός ο έλεγχος της επιλογής διοικητικού προσωπικού, με σχετική κατάρτιση και επανεκπαίδευση. Από την άλλη πλευρά, μελετώντας τα αντίστοιχα φορολογικά τους συστήματα στο εξωτερικό και τις υπηρεσίες που προσφέρουν στους πολίτες τους, συνειδητοποιούν τη συνεχή προσπάθεια βελτίωσης. Όσον αφορά την μηχανοργάνωση στην Ελλάδα, μπορούμε να πούμε ότι η κατάσταση έχει βελτιωθεί σαφώς με πολύ γρήγορους

ρυθμούς. Συγκεκριμένα, τα προηγούμενα χρόνια, τα συστήματα φορολογικών πληροφοριών έχουν αποτελέσει εμπόδιο στην αύξηση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα, ενώ ταυτόχρονα δεν μπόρεσαν να βελτιώσουν τη λειτουργία του με την ανταλλαγή πληροφοριών, τη δημιουργία νέων βάσεων δεδομένων, την ενημέρωση διαφόρων υπηρεσιών, την άμεση μείωση της γραφειοκρατίας και αύξηση των δυνατοτήτων των υπηρεσιών, εξαίρεση του πολίτη από την άχρηστη παρουσίαση των ίδιων δικαιολογητικών στις διάφορες δημόσιες υπηρεσίες. Από το τέλος του 2014, θα μπορούσαμε να πούμε ότι το Υπουργείο Οικονομικών, και η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, βελτίωσαν σημαντικά το σύστημα πληροφοριών taxisnet ενημερώνοντας συνεχώς και προσφέροντας νέες ευκαιρίες στους φορολογούμενους, για παρουσίαση, και ενημέρωση κάθε μέρα. Μαζί με την ταχεία και συνεχή βελτίωση του συστήματος, εξυπηρετούνται όχι μόνο οι πολίτες, αλλά και οι διαχειριστές, και οι κρατικές αρχές, καθώς μπορούν να πραγματοποιούν ευκολότερους ελέγχους με περισσότερη αξιοπιστία και λιγότερο χρόνο.

Στην Ισπανία, πιστεύεται ότι το έργο που επιτελεί η φορολογική διοίκηση αφήνει τους πολίτες της ικανοποιημένους με την ίση μεταχείριση όλων των φορολογουμένων, ενώ το προσωπικό της χαρακτηρίζεται ως εξειδικευμένο και γενικά οι υπηρεσίες που προσφέρει θεωρούνται υψηλής ποιότητας λόγω της έμφαση στην εκπαίδευση του προσωπικού. Σε σχέση με τους υπολογιστές, προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις τρέχουσες πιο περίπλοκες ανάγκες για φορολογικούς ελέγχους. Το πιο σημαντικό θετικό στοιχείο του ισπανικού φορολογικού συστήματος, ωστόσο, είναι το ανεπτυγμένο σύστημα πληροφοριών του, το οποίο ξεχωρίζει για την απλότητά του αλλά και για τη λειτουργικότητά του. Υπάρχει μόνο ένα τμήμα των συστημάτων πληροφοριών που ασχολείται με το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, και τη διαχείριση του συστήματος που έχει γίνει το κύριο όπλο της φορολογικής αρχής. Το σύστημα πληροφοριών έχει περισσότερους από τρία εκατομμύρια χρήστες που πραγματοποιούν διάφορες συναλλαγές κάθε μέρα, επιτρέποντας τη συλλογή πληροφοριών από εξωτερικές πηγές, όπως εργοδότες, συλλογή δεδομένων από τράπεζες για καταθέσεις, δάνεια και κινήσεις πιστωτικών καρτών και επενδυτικών προϊόντων, ενώ υπάρχουν στοιχεία για την αγορά και πώληση ακινήτων, και αυτοκινήτων και πληροφορίες γενικά χρήσιμες για όλους τους φορολογούμενους, και ιδίως για τη δημοσιονομική τους ικανότητα.

Στο Λουξεμβούργο, από την άλλη πλευρά, η φιλοσοφία της φορολογικής διοίκησης οδηγεί στην ομαλή λειτουργία των επιχειρήσεων και στην ελάχιστη δυνατή επιβάρυνση για τους φορολογούμενους όσον αφορά τη γραφειοκρατία και τον έλεγχο, ενώ δίνει έμφαση στην κατάρτιση του προσωπικού, προσφέροντας ένα εξελιγμένο εργασιακό περιβάλλον, και

επενδύσεις στην τεχνολογία, για την αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας. Σε αυτήν τη χώρα, προηγμένα προγράμματα όπως το πρόγραμμα Eskort χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο της φοροδιαφυγής, και για την επιλογή υποθέσεων προς επαλήθευση, η οποία λαμβάνει υπόψη διάφορα οικονομικά κριτήρια και, στη συνέχεια, ταξινομεί τις περιπτώσεις με βάση τον τύπο της φοροδιαφυγής και τη χρήση. Αφού επιλέξουν μια συγκεκριμένη περίπτωση για τον έλεγχο, οι ελεγκτές έχουν πρόσβαση στα λογιστικά δεδομένα, που έχουν εισαχθεί στα προγράμματα, συντομεύοντας τον κύκλο ελέγχου για να υποδείξουν επικίνδυνες ενέργειες.

Με άλλα λόγια, είναι προφανές ότι πρέπει να γίνουν διάφορες ενέργειες προκειμένου ο Έλληνας φορολογούμενος να λάβει τις υπηρεσίες που δικαιούται. Η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών πρέπει να οριστεί ως ο κύριος στόχος της ελληνικής φορολογικής διοίκησης, καθώς και οι απαραίτητες αλλαγές για να διασφαλιστεί ο σεβασμός των πολιτών για τη διοίκηση, και οι φορολογικές υποχρεώσεις της, η οποία αρχίζει αργά αλλά σίγουρα συμβαίνει στην Ελλάδα.

4.5 Φοροδιαφυγή και έλεγχος στις χώρες της ΕΕ

Δυστυχώς, στο Ελληνικό σύστημα διαχείρισης της φορολογίας δεν υπάρχει σαφής και διακριτός προσανατολισμός σχετικά με την επιλογή υποθέσεων για έλεγχο. Πρώτα απ' όλα, είναι εντυπωσιακό ότι, σε αντίθεση με τα περισσότερα από τα προαναφερθέντα συστήματα διαχείρισης, δεν υπάρχει ξεχωριστή Γραμματεία στην οργανωτική δομή του Υπουργείου, το οποίο έχει το καθήκον να παρακολουθεί τις δραστηριότητες των μεγάλων εταιρειών και να συντονίζει τους ελέγχους που τους αφορούν. Η ύπαρξη μιας τέτοιας γραμματείας θα μπορούσε να συμβάλει στην εξομάλυνση της σχέσης μεταξύ υπηρεσιών, και μεγάλων φορολογουμένων και να ακολουθήσει μια διαφορετική και πιο αποτελεσματική προσέγγιση για τις μεγάλες εταιρείες. Ακόμη τα περιφερειακά κέντρα ελέγχου, που ο ρόλος τους ήταν να ελέγχουν μεγάλες εταιρείες, έχουν καταργηθεί, τα διαπεριφερειακά κέντρα ελέγχου έχουν εξασθενήσει, εφόσον δεν έχουν επαρκές προσωπικό, δεν διαθέτουν τον απαραίτητο τεχνολογικό εξοπλισμό, και μη εκπαιδευμένο προσωπικό, για την αντιμετώπιση του απαιτητικού ελέγχου της εργασίας των μεγάλων εταιρειών.

Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι η ελληνική φορολογική διοίκηση και τα στελέχη της, δεν ξεφεύγουν από τη διαφθορά που χαρακτηρίζει άλλα μέρη της ελληνικής δημόσιας διοίκησης,

εξακολουθεί να μην λειτουργεί, σε αντίθεση με τα περισσότερα διεθνή συστήματα φορολογικής διοίκησης. Ταυτόχρονα, στο ελληνικό φορολογικό σύστημα, η επιλογή υποθέσεων για έλεγχο ακολουθεί μια πιο διαισθητική προσέγγιση, καθώς αυτή η διαδικασία δεν χρησιμοποιεί ένα σαφώς καθορισμένο σύστημα ώστε να αντλεί δεδομένα από διάφορες πηγές και να δείχνει ηλεκτρονικά τις περιπτώσεις που πρέπει να ελεγχθούν. Συχνά επικρίνεται ότι δεν υπάρχει κριτήριο αποδοτικότητας κόστους στην επιλογή περιπτώσεων ελέγχου, που συνεπάγονται την κατανάλωση εκατοντάδων ωρών εργασίας, σε περιπτώσεις που είναι γνωστές από την αρχή ότι δεν δημιουργούν έσοδα, ως άμεση συνέπεια τεράστιων ποσοτήτων καθυστερούμενες και μη ασφαλείς φορολογικές αρχές για τις οποίες σήμερα δεν υπάρχει δυνατότητα είσπραξης, και για τις οποίες έχουν περάσει χιλιάδες ανθρωπόωρες, και μεγάλα ποσά σε εργατικό κόστος σε μισθούς των εργαζομένων.

Από την άλλη πλευρά, το Λουξεμβούργο χρησιμοποιεί εξελιγμένα προγράμματα υπολογιστών, όπως το πρόγραμμα συνοδείας, το οποίο δημιουργεί ένα ηλεκτρονικό αρχείο για τους φορολογούμενους, επεξεργάζεται τα δεδομένα αρχείων και, βάσει κριτηρίων, ταξινομεί τις υποθέσεις ελέγχου φοροδιαφυγής, και επιλογή υποθέσεων προς επίλυση, ανάλογα με το είδος της φοροδιαφυγής, τον απαιτούμενο βαθμό αρμοδιότητας του ελεγκτή και τον χρόνο που απαιτείται για την έναρξη του ελέγχου. Αφού επιλεγεί μια συγκεκριμένη περίπτωση ελέγχου, το ηλεκτρονικό πρόγραμμα SESAMANALYSIS είναι διαθέσιμο στους ελεγκτές, οι οποίοι αναλύουν και μετατρέπουν ηλεκτρονικά τα λογιστικά αρχεία, και τα δεδομένα που εισάγονται στα λογιστικά προγράμματα σε προσβάσιμα αρχεία, ομαδοποίηση και ταξινόμηση συναλλαγών, και λογαριασμών, με προκαθορισμένα κριτήρια, ή προσαρμοσμένο κατά περίπτωση, ελαχιστοποιεί τον κύκλο ελέγχου και υποδεικνύει επικίνδυνες λειτουργίες.

Στην Ισπανία, η καταχώριση και η επεξεργασία των δηλώσεων υποστηρίζεται από ένα σύστημα πληροφοριών ανάλυσης κινδύνου, με κανόνες προσαρμοσμένους στο ομοσπονδιακό επίπεδο, μέσω του οποίου οι δηλώσεις που πρέπει να ελεγχθούν προσδιορίζονται μαζικά, επιταχύνεται η διαδικασία αξιολόγησης τα λάθη και οι παραλείψεις των εργαζομένων μειώνονται. Οι έλεγχοι δήλωσης περιλαμβάνουν ερωτήσεις προς τον φορολογούμενο, καθώς και ηλεκτρονική σύγκριση πληροφοριών, με δεδομένα από άλλες υπηρεσίες. Οι εντολές ελέγχου εκδίδονται είτε από τη λειτουργία φορολογικής εκτίμησης, είτε από τη λειτουργία διερεύνησης φορολογικής απάτης των αντίστοιχων υποκαταστημάτων, σύμφωνα με μεθόδους ανάλυσης κινδύνου, ή από μια ενιαία αρχή συντονισμού φορολογικού ελέγχου.

4.6 Φόροι εισοδήματος στο εξωτερικό¹

Δεν υπάρχουν ενιαίοι κανόνες σε ολόκληρη την ΕΕ που να ορίζουν πώς φορολογούνται οι υπήκοοι της ΕΕ που ζουν, εργάζονται ή περνούν χρόνο εκτός των χωρών καταγωγής τους.

Ωστόσο, η χώρα στην οποία διαμένει κάποιος για φορολογικούς σκοπούς μπορεί συνήθως να φορολογήσει το συνολικό εισόδημα, που κερδίζει. Αυτό περιλαμβάνει μισθούς, συντάξεις, παροχές, έσοδα από ακίνητα ή από άλλες πηγές ή κέρδη κεφαλαίου από πωλήσεις ακινήτων, από όλες τις χώρες παγκοσμίως.

Κάθε χώρα έχει τον δικό της ορισμό φορολογίας κατοίκων, ωστόσο:

- Συνήθως θεωρείται κανείς φορολογούμενος στη χώρα όπου περνά περισσότερο από 6 μήνες το χρόνο
- Παραμένει φορολογούμενος στη χώρα του, εάν περνά λιγότερο από 6 μήνες το χρόνο σε άλλη χώρα της ΕΕ.

4.6.1 Διπλή κατοικία

Σε ορισμένες περιπτώσεις, δύο χώρες θα μπορούσαν να θεωρήσουν φορολογούμενο κάποιον ταυτόχρονα και οι δύο θα μπορούσαν να απαιτήσουν από αυτόν να πληρώσει φόρους για το συνολικό τους εισόδημα. Ευτυχώς, πολλές χώρες έχουν συμφωνίες διπλού φόρου, οι οποίες συνήθως παρέχουν κανόνες για να καθορίσουν ποια από τις δύο χώρες μπορεί να τον αντιμετωπίζει ως κάτοικο.

4.6.2 Εργαζόμενοι / άτομα που αναζητούν εργασία

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως για εργαζόμενους που έχουν αποσπαστεί στο εξωτερικό για περιορισμένο χρονικό διάστημα ή για άτομα που αναζητούν εργασία στο εξωτερικό, μπορεί να θεωρηθεί φορολογικός κάτοικος και, ως εκ τούτου, φορολογητέος, στη χώρα προέλευσής, ακόμη και αν μείνει στο εξωτερικό για περισσότερο από 6 μήνες - εάν διατηρήσει το μόνιμο το σπίτι στη χώρα καταγωγής και οι προσωπικοί και οικονομικοί δεσμοί με αυτήν τη χώρα είναι ισχυρότεροι.

¹https://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/index_en.htm

Σε μια τέτοια περίπτωση, η χώρα υποδοχής μπορεί επίσης να φορολογήσει - ο τοπικός εργοδότης μπορεί, για παράδειγμα, να αφαιρέσει φόρους από το μισθό τη στιγμή της πληρωμής.

Επιπλέον, ανεξάρτητα από το εάν συνεχίζει να διαμένει ή όχι στη χώρα καταγωγής του, η εν λόγω χώρα ενδέχεται να φορολογεί εισόδημα (για παράδειγμα από ακίνητα) που προκύπτει εκεί.

4.6.3 Πλασματική φορολογική κατοικία

Σύμφωνα με ορισμένες συνθήκες διπλής φορολογίας, η χώρα όπου κερδίζει όλο ή σχεδόν όλο το εισόδημά του, θα τον μεταχειρίζεται ως φορολογούμενο, ακόμη και αν δεν ζει εκεί. Αυτό το καθεστώς πλασματικού φορολογούμενου παραχωρείται από ορισμένες χώρες σε διασυνοριακούς μετακινούμενους.

Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ, κάθε χώρα έχει ακόμη ένα ορισμένο περιθώριο για να αποφασίσει ποιο ποσοστό του εισοδήματός σας αντιπροσωπεύει «σχεδόν όλα». Σε κάθε περίπτωση, είτε η χώρα όπου κερδίζει όλο ή σχεδόν όλο το εισόδημά του, τον μεταχειρίζεται ως φορολογούμενο ή όχι, θα είναι υποχρεωμένη να του δώσει τις ίδιες αποζημιώσεις και φορολογικές ελαφρύνσεις που δίνει σε έναν κάτοικο.

Φυσικά, εάν λάβει όλα τα επιδόματα που διατίθενται στους κατοίκους της χώρας στην οποία εργάζεται, δεν θα μπορούσε να περιμένει να λάβει όλα τα επιδόματα και τις ατέλειες που διατίθενται στους κατοίκους της χώρας στην οποία ζει επίσης. Οι φορολογικές αρχές θα επικοινωνήσουν μεταξύ τους για να διασφαλίσουν ότι δεν θα λάβει κάποιος διπλό σύνολο επιδομάτων και ελάφρυνσης.

4.6.4 Ίση μεταχείριση

Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ, ανεξάρτητα από το σε ποια χώρα της ΕΕ θεωρείται κανείς φορολογούμενος, θα πρέπει να φορολογείται με τον ίδιο τρόπο με τους υπηκόους της χώρας υπό τους ίδιους όρους. Για παράδειγμα, στη χώρα όπου είναι κάποιος φορολογούμενος ή όπου κερδίζει όλο ή το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός του, θα πρέπει να δικαιούται:

- τυχόν διαθέσιμα οικογενειακά επιδόματα, και εκπτώσεις φόρου για τα έξοδα παιδικής μέριμνας, ακόμη και αν τα έξοδα πραγματοποιούνται σε άλλη χώρα της ΕΕ

- τυχόν διαθέσιμες εκπτώσεις φόρου για τόκους ενυπόθηκων δανείων, ακόμη και για ένα σπίτι που σας ανήκει σε άλλη χώρα της ΕΕ
- από κοινού φορολογική εκτίμηση με τον σύζυγό του, εάν αυτό είναι δυνατό σε αυτήν τη χώρα

Συμπέρασμα

Η ανάλυση αυτού του κεφαλαίου δείχνει ότι υπάρχει περιθώριο για τα φορολογικά συστήματα των κρατών μελών να είναι πιο δίκαια και αποτελεσματικότερα. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως φορολογικά κίνητρα, μειωμένες φορολογικές επιβαρύνσεις για τους χαμηλού εισοδήματος, φορολογικές πολιτικές για την προώθηση της κοινωνικής κινητικότητας, και τη δημιουργία αποτελεσματικών εργαλείων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Ένα μέγεθος δεν ταιριάζει σε όλους, και οι φορολογικές πολιτικές πρέπει να λαμβάνουν προσεκτικά υπόψη τις εθνικές ιδιαιτερότητες και περιστάσεις.

Δεν υπήρξε σημαντική αλλαγή όσον αφορά τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν στα κράτη μέλη μεταξύ Ιουνίου 2018 και Ιουνίου 2019. Ενώ, κατά μέσο όρο, όλες οι κατηγορίες φορολογικών εσόδων στην ΕΕ αυξάνονται, οι βασικοί συντελεστές φόρου εισοδήματος εταιρειών (CIT) συνέχισαν την πτωτική τους τάση το 2019. Τα κράτη μέλη συνέχισαν να υιοθετούν μέτρα για την τόνωση των επενδύσεων στο εσωτερικό και την προσέλκυσή τους από το εξωτερικό. Ενώ η έναρξη ισχύος ορισμένων διατάξεων των οδηγιών της ΕΕ και ορισμένων εθνικών μέτρων θα συμβάλει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, αυτό παραμένει σημαντικό ζήτημα.

5°. Συμπεράσματα

Στα προηγούμενα κεφάλαια εξετάστηκαν, εν συντομία εάν τα βασικά χαρακτηριστικά του φορολογικού μας συστήματος είναι συμβατά με τις συστάσεις που έγιναν για να καταστεί ένα φορολογικό σύστημα ευνοϊκό για την ανάπτυξη, αλλά κυρίως για τον Έλληνα φορολογούμενο. Τα κύρια ευρήματα είναι ότι, όσον αφορά τη σύνθεση των φορολογικών εσόδων, το ελληνικό φορολογικό σύστημα βασίζεται κυρίως στην έμμεση φορολογία για την αύξηση των πόρων, που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων του, και όχι για την άμεση φορολογία. Με την πρώτη ματιά αυτό ευνοεί την ανάπτυξη, ωστόσο, μια πιο προσεκτική ματιά δείχνει ότι η καθυστέρηση της άμεσης φορολογίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη φοροδιαφυγή, η οποία, μεταξύ άλλων, προέρχεται από τον μεγάλο αριθμό των αυτοαπασχολούμενων.

5.1 Συμπεράσματα

Τα έσοδα από έμμεσους φόρους είναι σχετικά υψηλά, αλλά και η φοροδιαφυγή πρέπει να είναι αρκετά διαδεδομένη εκεί, όπως αναφέρθηκε. Δεν φαίνεται να υπάρχει πιθανότητα περαιτέρω αυξήσεων των επιτοκίων, μετά τις αυξήσεις των τελευταίων ετών και η μόνη δυνατότητα αύξησης των εσόδων είναι η μείωση της φοροδιαφυγής, κάτι που δεν είναι εύκολο. Η εταιρική φορολογία δεν είναι υψηλή, αλλά η πρόσφατη αύξηση στην παρακράτηση φόρου ενδέχεται να χρειαστεί να αντιστραφεί για την αύξηση των επενδυτικών κινήτρων.

Τέλος, οι φόροι ιδιοκτησίας που θεωρούνται φιλικό για την ανάπτυξη έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και είναι από τους υψηλότερους στην ΕΕ. Δεδομένης της ευρείας διασποράς της ιδιοκτησίας, στην Ελλάδα και της επιβάρυνσης για όλα τα νοικοκυριά, και τις επιχειρήσεις, η πολιτική της διαχείριση σχετικά με το φόρο είναι πολύ σημαντική. Παρά το γεγονός ότι το φορολογικό μας σύστημα είναι σχετικά φιλικό προς το περιβάλλον, η γενική εικόνα είναι ότι, οι επενδυτές, οι αναλυτές και οι πολίτες το επικρίνουν ως αντι-ανάπτυξη και αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι ο αντίκτυπος του φορολογικού συστήματος στην οικονομία δεν εξαρτάται μόνο από φορολογικούς δείκτες, αλλά και από το σύνολο των διατάξεων, και διαδικασιών που εμπλέκονται στη φορολογική νομοθεσία, τη λειτουργία της φορολογικής διοίκησης, το σύστημα επίλυσης διαφορών και πολλά άλλα.

Τα αποτελέσματα των εκθέσεων ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (2013) δίνουν μια αρχική εικόνα των προβλημάτων που επηρεάζουν αρνητικά την οικονομική δραστηριότητα στη χώρα μας. Ενώ πριν από την κρίση το κύριο πρόβλημα ήταν η γραφειοκρατία, το 2013 το κύριο εμπόδιο είναι η δυσκολία χρηματοδότησης, με τη γραφειοκρατία στη δεύτερη θέση. Είναι επίσης ενδιαφέρον ότι το δημοσιονομικό πλαίσιο είναι το τρίτο σημαντικότερο εμπόδιο, και έχει αυξηθεί κατά τη διάρκεια της κρίσης. Το επίπεδο των φορολογικών συντελεστών είναι το πέμπτο συνεχόμενο εμπόδιο και αυτό αυξήθηκε το 2013, ενώ στον ίδιο κατάλογο αλλού είναι η αστάθεια της οικονομικής πολιτικής, η διαφθορά, οι περιορισμοί στην αγορά εργασίας, και η ανεπαρκής υποδομή. Αυτά τα στοιχεία επιβεβαιώνουν το συμπέρασμα, ότι το επίπεδο των φορολογικών συντελεστών δεν ήταν το κύριο εμπόδιο, αλλά ολόκληρο το φορολογικό πλαίσιο.

Το πρόβλημα της πολυπλοκότητας της φορολογικής μας νομοθεσίας είναι γνωστό και η ανάγκη απλούστευσής της έχει επισημανθεί από διεθνείς οργανισμούς και επενδυτές. Λόγω της περίπλοκης νομοθεσίας, το κόστος συμμόρφωσης των πολιτών και των επιχειρήσεων, αλλά και το διοικητικό κόστος της φορολογίας είναι ιδιαίτερα υψηλό. Η πολυπλοκότητα φαίνεται να έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Συνήθως μπορούμε να αναφέρουμε ότι, με βάση στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από τις αρχές του 2010 έως τα μέσα του 2013, ψηφίστηκαν 20 νόμοι για αλλαγές στη φορολογία. Ο αριθμός των εγκυκλίων που εκδόθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών κατά την ίδια περίοδο είναι επίσης ενδιαφέρον.

Είναι κατανοητό ότι το αυξανόμενο ζήτημα των εγκυκλίων καθιστά το φορολογικό σύστημα πολύπλοκο και αδιαφανές, έτσι ώστε τόσο το κόστος διαχείρισης όσο και το κόστος συμμόρφωσης των πολιτών και των επιχειρήσεων να αυξάνονται δραστικά. Αυτά τα δεδομένα φαίνεται να επιβεβαιώνουν την κοινή λογική ότι η αδιαφάνεια του φορολογικού συστήματος αυξάνεται και το δυναμικό φοροδιαφυγής και φοροαπαλλαγής δεν μειώνεται. Δεδομένης της πολλαπλότητας, της πολυπλοκότητας και της αδιαφάνειας, είναι φυσικό οι διαφορές να ανακύπτουν σχετικά με τα αποτελέσματα των φορολογικών ελέγχων. Ωστόσο, εκτός από την έλλειψη μηχανισμών επίλυσης διαφορών, το συνολικό νομικό και δικαστικό πλαίσιο είναι τέτοιο που δεν βοηθά στην επίλυσή τους. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, η Ελλάδα είναι μία από τις τελευταίες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του νομικού και δικαστικού της πλαισίου στην επίλυση διαφορών.

Το ζήτημα της φορολογικής διοίκησης παρουσιάζει όλο και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς. Πράγματι, βασική προτεραιότητα για τη χώρα μας είναι η μεταρρύθμιση της φορολογικής διοίκησης, και η Ομάδα Εργασίας του Eurogroup έχει αναλάβει ενεργό ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια. Έχουν γίνει πολλά πράγματα, όπως η δραστική μείωση του αριθμού των φορολογικών αρχών, η δημιουργία μιας ανεξάρτητης Γενικής Γραμματείας Εσόδων κ.λπ., που στοχεύουν στον εξορθολογισμό της λειτουργίας, και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της φορολογικής διοίκησης.

Η αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης προκαλεί μεγάλη ανησυχία στις κυβερνήσεις, και τους διεθνείς οργανισμούς, και ο ΟΟΣΑ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο κατά την τελευταία δεκαετία στην ανάπτυξη δεικτών που μετρούν την απόδοσή του. Σε μια προσπάθεια που έγινε σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μείωση του γραφειοκρατικού κόστους για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, πραγματοποιήθηκε μελέτη σχετικά με το κόστος για τις επιχειρήσεις που συμμορφώνονται με την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία. Συνολικά, το κόστος συμμόρφωσης με τη νομοθεσία περί ΦΠΑ στην Ελλάδα ανέρχεται στο 1,45% του ΑΕΠ, το οποίο είναι το πέμπτο υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο μέσος δείκτης στην ΕΕ είναι 0,96% του ΑΕΠ, ενώ στον φόρο εισοδήματος ατόμων και νομικών προσώπων, οι επιδόσεις της χώρας μας είναι χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Σε μια πρόσφατη έκθεση για τη δημόσια διοίκηση στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε έναν αριθμό δεικτών, συμπεριλαμβανομένου και ενός σχετικά με τις επιδόσεις της φορολογικής διοίκησης. Οι επιδόσεις της χώρας μας υστερούν επίσης σε σχέση με τις πρώην κομμουνιστικές χώρες, όπως η Ρουμανία, η Ουγγαρία, η Λετονία κ.λπ. Σε γενικές γραμμές, το ζήτημα της φορολογικής διοίκησης είναι πολύ σημαντικό, καθώς όσο καλό και φιλικό προς την ανάπτυξη μπορεί να είναι μια φορολογική μεταρρύθμιση, εάν η φορολογική διοίκηση είναι αναποτελεσματική, αυτή η μεταρρύθμιση θα αποτύχει επίσης.

Είναι γνωστό ότι το μέγεθος της άτυπης οικονομίας στη χώρα μας είναι ένα από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ίδιο φαίνεται να ισχύει και για τη φοροδιαφυγή, αν και για τις τελευταίες οι μετρήσεις είναι πολύ πιο δύσκολες και επομένως ίσως πολύ λίγες. Η φοροδιαφυγή, εκτός από την απώλεια εσόδων που συνεπάγεται για το κράτος, προκαλεί επίσης σοβαρές στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων, και στην οικονομική δραστηριότητα, καθώς ευνοεί τους φοροδιαφυγόντες προς τους συνεπούς φορολογούμενους, δημιουργώντας συγκριτικά μειονεκτήματα για το τελευταίο. Το ζήτημα αποκτά ιδιαίτερη

σημασία στην πορεία ανάπτυξης μιας χώρας όπως η Ελλάδα, όταν οι εταιρείες που κάνουν συνήθως φοροδιαφυγή είναι μικρές και λιγότερο ανταγωνιστικές, και επιβιώνουν της φοροδιαφυγής, ενώ οι μεγαλύτερες και εξωστρεφείς, καλύτερα οργανωμένες εταιρείες δεν έχουν ίδιες δυνατότητες φοροδιαφυγής. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος είναι απαραίτητο να κατανοήσουμε τα αίτια αυτής της κατάστασης, τα κύρια από τα οποία είναι το επίπεδο των φορολογικών συντελεστών και η φορολογική επιβάρυνση, οι πολυάριθμοι και περίπλοκοι νομικοί κανονισμοί στην οικονομική δραστηριότητα, η πολυπλοκότητα και η ασάφεια των φορολογικών νόμων, ο μεγάλος αριθμός της χαμηλής ποιότητας στην φορολογική διοίκηση, η εκτεταμένη διαφθορά, καθώς και γενικές κοινωνικές αντιλήψεις για τη φοροδιαφυγή.

Από την μέχρι τώρα ανάλυση έχουμε δει ότι το επίπεδο των φορολογικών συντελεστών δεν ήταν πρόβλημα στη χώρα μας, αν και πρόσφατα μέτρα αύξησαν σημαντικά τους συντελεστές τόσο στην έμμεση φορολογία όσο και στον φόρο περιουσίας. Ακόμη και με την κατάργηση των αφορολόγητων ποσών και μειώσεων για την οικογένεια, και το εισόδημα, η επιβάρυνση του φόρου εισοδήματος έχει αυξηθεί δραματικά, ειδικά για τους εργαζόμενους με χαμηλό εισόδημα. Το ζήτημα της αυτό-απασχόλησης είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς η χώρα μας έχει το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από τη μία πλευρά, όλοι οι ελεύθεροι επαγγελματίες είναι αυτοαπασχολούμενοι ή έχουν πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν διαθέτουν σύγχρονη οργάνωση, αλλά δεν είναι εύκολο για το *taxis* να εντοπίσει παραβιάσεις του νόμου.

Η διαφθορά είναι επίσης σημαντικό στοιχείο, καθώς όλοι οι δημοσιευμένοι δείκτες δείχνουν ότι το φαινόμενο είναι αρκετά διαδεδομένο στη χώρα μας. Η παραδοσιακή θεωρία της φοροδιαφυγής προϋποθέτει ότι οι άνθρωποι συμπεριφέρονται ορθολογικά, με βάση το νεοκλασικό μοντέλο. Επομένως, εάν ο φορολογούμενος εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του ή όχι είναι αποτέλεσμα ανάλυσης κόστους-οφέλους. Σύμφωνα με αυτήν τη λογική, ο βαθμός συμμόρφωσης με τη φορολογική νομοθεσία θα αυξηθεί εάν η κυβέρνηση αυξήσει τους ελέγχους και τα πρόστιμα.

Ωστόσο, αυτά τα μοντέλα δεν μπορούν εύκολα να εξηγήσουν τα πραγματικά επίπεδα συμμόρφωσης που παρατηρούνται στις περισσότερες χώρες. Εάν οι φορολογούμενοι έλαβαν τις αποφάσεις τους για καθαρά οικονομικούς λόγους, οι περισσότεροι από αυτούς θα αποφύγουν τους φόρους, λόγω της χαμηλής πιθανότητας σύλληψης και μικρών προστίμων σε σχέση με το όφελος της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, τα παραδοσιακά μοντέλα δεν εξηγούν

τη διαφορά στη φοροδιαφυγή που παρατηρείται σε διαφορετικές χώρες. Για αυτούς τους λόγους, πολλοί ερευνητές προσπάθησαν να βρουν εναλλακτικές εξηγήσεις για τη συμπεριφορά των φορολογουμένων εστιάζοντας σε κοινωνικούς και ψυχολογικούς παράγοντες. Βάσει αυτής της νέας προσέγγισης, η συμπεριφορά των φορολογουμένων βρέθηκε να επηρεάζεται από διάφορους μη οικονομικούς παράγοντες. Τα πιο βασικά από αυτά για την Ελλάδα ανήκουν σε δύο κατηγορίες, προσωπικές κοινωνικές αξίες, και εμπιστοσύνη σε κυβερνητικούς και κρατικούς θεσμούς. Υπάρχουν πολλοί που έχουν επικεντρώσει την προσοχή τους στη συστηματική εξέταση του θέματος των προσωπικών αξιών, που συχνά αναφέρονται ως φορολογική ηθική ή ακόμη και φορολογική σοφία. Αυτή η ανάλυση δίνει έμφαση στην κατανόηση των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων και των θεσμικών ρυθμίσεων για την εξήγηση της φορολογικής νοοτροπίας των πολιτών. Θέματα όπως η δίκαιη κατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων, η δίκαιη μεταχείριση όλων από τις φορολογικές αρχές, η αντίληψη των φορολογουμένων ότι οι φόροι τους επιστρέφονται με καλές και αξιόπιστες δημόσιες υπηρεσίες, όλα συμβάλλουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης στο κράτος, αλλά και μεταξύ των πολιτών, στοιχεία που πιστεύεται ότι συμβάλλουν στη συμμόρφωση των πολιτών με τις υποχρεώσεις τους. Το ζήτημα της εμπιστοσύνης στο κράτος και στους δημόσιους θεσμούς είναι επομένως ιδιαίτερης σημασίας. Αυτό μπορεί να είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες για να εξηγήσει πώς η φοροδιαφυγή είναι περιορισμένη στις ανεπτυγμένες χώρες παρά τους υψηλούς φόρους.

Στη χώρα μας, η εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση ήταν σε χαμηλό επίπεδο ακόμη και στην εποχή της ταχείας ανάπτυξης, αλλά τα τελευταία χρόνια με την κρίση έχει σχεδόν καταρρεύσει. Είναι προφανές ότι με ένα τόσο χαμηλό ποσοστό πολιτών που εμπιστεύονται την κυβέρνηση, θα είναι δύσκολο για τους πολίτες να πείσουν τον εαυτό τους ότι πρέπει να είναι πρόθυμοι να πληρώσουν φόρους, όταν δεν εμπιστεύονται εκείνους που θα χειριστούν τα ποσά που πληρώνουν ως φόροι.

5.2 Προτάσεις

Η φορολογική ισότητα απαιτεί να φορολογούνται όλοι οι φορολογούμενοι με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, ανεξάρτητα από την πηγή και τη φύση του εισοδήματός τους. Δεν υπάρχει κανένας πιο δίκαιος κανόνας, ούτε άλλος κανόνας σύμφωνα με το Σύνταγμά μας, από τον κανόνα της ίσης φορολογίας για ίση φορολογική ικανότητα.

Σε σχέση με τη φορολογία των ατόμων, μερικές από τις αλλαγές που θα μπορούσαν να επιφέρουν άμεση βελτίωση είναι η περίπτωση όπου όλα τα εισοδήματα (μισθοί, συντάξεις, μερίσματα, κεφάλαιο και καλή θέληση) υπόκεινται σε κλίμακα ανεξάρτητα από την πηγή ή τη φύση με μέγιστο φόρο 36%, και μια εξαίρεση για εισοδήματα κάτω από το όριο της φτώχειας, ανάλογα με τον αριθμό των προστατευόμενων μελών. Επιπλέον, η κατάργηση της φορολογικής προκαταβολής (επίσης για τις επιχειρήσεις) ως έννοια από το ελληνικό φορολογικό σύστημα ως άδικη, άνιση και λανθασμένη ακόμη και για τα δημόσια έσοδα, λόγω του πλασματικού που προωθεί. Η κατάργηση του προφανώς αντισυνταγματικού φόρου για τις επιχειρήσεις. Είναι αδιανόητο στον πολιτισμένο κόσμο ότι το κράτος απαιτεί τη βοήθεια οποιουδήποτε μόνο για να λειτουργήσει, ακόμη και για να ανοίξει ένα μικρό λογιστικό γραφείο στο χωριό του, αλλά και την κατάργηση όλων των φόρων περιουσίας σε περιουσιακά στοιχεία αξίας κάτω των 600.000 ευρώ, καθώς και όλους τους φόρους κληρονομιάς / γονικής παροχής για συγγενείς πρώτου βαθμού για αξίες έως 600.000 €.

Από την άλλη πλευρά, θα μπορούσαμε να προτείνουμε τη φορολόγηση όλων των εταιρειών, εξαιρουμένων των μεμονωμένων εταιρειών, ένα σταθερό ποσοστό 20% αποτελεί επαρκή φορολογική επιβάρυνση, με έκπτωση για νέες εταιρείες στο 50% του ίδιου ποσοστού για τα πρώτα 3 χρόνια κερδοφορίας, εντός των πρώτων 5 ετών σύστασης, και εάν το 51% των μετόχων είναι έως 35 ετών ή προσπαθούν για πρώτη φορά, να παρέχουν προσωπικές ειδικές φορολογικές απαλλαγές έως και 100% των εσόδων από τη συγκεκριμένη πηγή για την ίδια περίοδο. Επιπλέον, η φορολόγηση μερισμάτων ατόμων με ειδική κλίμακα εξισορρόπησης έτσι ώστε όλα τα άτομα, στο άθροισμα όλων των εισοδημάτων τους, να καταλήγουν να έχουν ακριβώς την ίδια χρέωση, με μέγιστη κλίμακα 36%, ανεξάρτητα από την πηγή του εισοδήματος. Μηδενική φορολογία για μερίσματα μη κατοίκων, όταν προέρχονται από χώρες με τις οποίες η Ελλάδα έχει υπογράψει συμφωνία «αποφυγής διπλής φορολογίας» και «ανταλλαγής φορολογικών δεδομένων». Εάν το μέρισμα δεν ληφθεί από φυσικό πρόσωπο, οι χώρες από τις οποίες προέρχονται οι μέτοχοι των νομικών προσώπων πρέπει επίσης να έχουν συμφωνία με τη χώρα μας "αποφυγή της διπλής φορολογίας" και "ανταλλαγή φορολογικών δεδομένων" ώστε να εξαιρούνται από τη φορολογία τα μερίσματα.

Το πρόβλημα ενός απλού, σταθερού και δίκαιου φορολογικού συστήματος μαστίζει την Ελλάδα για αμέτρητες δεκαετίες και είναι ένας από τους κύριους παράγοντες αβεβαιότητας που εμπνέουν τη χώρα, το χαμηλό επίπεδο έλξης των άμεσων ξένων επενδύσεων και τη βαθιά αμοιβαία υποψία μεταξύ κράτους και επιχειρήσεων.

Μερικές από τις βασικές αρχές ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

- Ίσοι φόροι για ίσο εισόδημα, που σημαίνει ίση φορολογία για ίση φορολογική ικανότητα, χωρίς διαφορές που σχετίζονται με την πηγή εισοδήματος, προκειμένου να ενισχυθεί το αίσθημα δικαιοσύνης και ισότητας μεταξύ των φορολογουμένων και να μειωθεί η αντίσταση στη φορολογία.
- Η βεβαιότητα και η σταθερότητα, δηλαδή η φορολογική υποχρέωση πρέπει να είναι σαφής και εύκολα αναγνωρίσιμη, να μην είναι τόσο ασαφής και απαράδεκτη όσο αυτή τη στιγμή, και δεν πρέπει να εξαρτάται από την κρίση του αντίστοιχου φορολογικού ελεγκτή. Το πιο σημαντικό, εάν υπάρχει ένα πράγμα που πρέπει να επιλυθεί για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, είναι το φορολογικό σύστημα. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει όχι μόνο να μην κάνουμε νομοθετικές αλλαγές για την τρέχουσα ή την επόμενη οικονομική χρήση, αλλά να σχεδιάζουμε τουλάχιστον πέντε χρόνια νωρίτερα και να αφήσουμε τουλάχιστον δύο ακόμη χρόνια ως περιθώριο προσαρμογής.
- Ευκολία πληρωμής, δηλαδή η άμεση ανάγκη πρόβλεψης συστημάτων αυτόματου διακανονισμού, έτσι ώστε οι φορολογούμενοι να μπορούν να πληρώνουν τους φόρους τους σύμφωνα με τα μέσα τους, όταν μπορούν πραγματικά. Όσο πιο δύσκολο είναι για κάποιον να εκπληρώσει τις φορολογικές του υποχρεώσεις, τόσο πιο πιθανό είναι να το αποφύγει - και ακόμη και από ανάγκη.
- Η απλότητα του φορολογικού συστήματος, δηλαδή ιδιαίτερα περίπλοκοι φόροι δημιουργούν αδυναμία είσπραξης και πρόσθετων δαπανών διαχείρισης, και αντίστροφα, όσο απλούστερη είναι η δομή ενός φόρου, τόσο χαμηλότερο είναι το διοικητικό κόστος και τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα είσπραξης. Επιπλέον, η πολυπλοκότητα της ταυτοποίησης του φορολογητέου υλικού δημιουργεί μεγαλύτερη πιθανότητα σφάλματος, αφήνοντας συνήθως περισσότερο χώρο για ανθρώπινη παρέμβαση (μέσω του μηχανισμού ελέγχου), εξ ου και τα καυτά σημεία της διαφθοράς, και εγείρει εύλογα ερωτήματα σχετικά με τη δικαιοσύνη και την επάρκεια του φορολογικού νόμου.
- Ουδετερότητα - Η υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής μέσω φορολογικών απαλλαγών και άλλων φορολογικών κινήτρων πρέπει να γίνεται με φειδώ και βάσει συγκριτικών και ιστορικών στοιχείων που αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα τέτοιων κινήτρων. Το φορολογικό σύστημα θα πρέπει να διατηρείται όσο το δυνατόν πιο ουδέτερο και μόνο σε

απολύτως αιτιολογημένες περιπτώσεις εάν πρέπει να αποκλίνει από την ουδετερότητα υπέρ ορισμένων τομέων ή δραστηριοτήτων. Για να διευκρινίσουμε πόσο λιγότερο σημαντικό είναι να παρέχουμε φορολογικά κίνητρα σε σχέση με τη σταθερότητα και τη βεβαιότητα ολόκληρου του φορολογικού συστήματος, θα χρησιμοποιήσουμε ξανά το παράδειγμα του επιχειρηματικού σχεδιασμού. Σκεφτείτε το, ο καθένας από εμάς θα ήταν πιο πιθανό να επενδύσει σε μια χώρα όπου γνωρίζουμε εκ των προτέρων ότι ο συντελεστής φόρου εισοδήματος θα είναι υψηλός, π.χ. 30%, αλλά υπάρχει μια μακρά δημοσιονομική σταθερότητα που εμπνέει επαρκή βεβαιότητα για τις προβλέψεις, ή σε μια χώρα με φορολογικά κίνητρα, αλλά στην οποία όλη η φορολογική νομοθεσία εξελίσσεται συνεχώς, και στην πραγματικότητα εντελώς ανέμελη, και χωρίς ίχνος σχεδιασμού μακροπρόθεσμα, όπως η χώρα μας. Ο υψηλός φορολογικός συντελεστής μπορεί να ληφθεί υπόψη με τα απόλυτα και συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας και να οδηγήσει σε θετική επενδυτική απόφαση, ακόμη και χωρίς επενδυτικά κίνητρα. Τίποτα δεν μπορεί να βασιστεί στη σχιζοφρενική δημοσιονομική παράδοση, ανεξάρτητα από τους λόγους.

- Διαφάνεια και πληροφόρηση, διότι η φορολογική νομοθεσία, πέραν του ότι είναι σαφής, πρέπει να γνωστοποιείται με όλα τα κατάλληλα μέσα, με τη μεγαλύτερη δυνατή απλότητα και σαφήνεια, έτσι ώστε να είναι εύκολο να ενημερώνεται αλλά και να επαρκεί για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, ιδίως μικρών επιχειρήσεων που έχουν περιορισμένη πρόσβαση (λόγω κόστους) σε ειδικευμένους χρηματοοικονομικούς και φορολογικούς συμβούλους. Για να συμμορφωθούν με τους φορολογικούς κανονισμούς, είναι απολύτως απαραίτητο οι φορολογούμενοι να ενημερώνονται για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, να κατανοούν τον τύπο και τη χρησιμότητά τους, τις μεθόδους πληρωμής τους, αλλά και την κατανομή των πόρων που διαθέτουν στο Κράτος.

Έχοντας καθορίσει το πλαίσιο των προτάσεών μας σχετικά με τις ελλείψεις και τις βασικές ανάγκες του φορολογικού μας συστήματος, και προς την κατεύθυνση μιας ευκολότερης εφαρμογής των προτάσεών μας, προτείνουμε παρακάτω συγκεκριμένες πρακτικές λύσεις τεχνικής φύσης, έτσι ώστε το σύστημα να γίνει πιο λειτουργικό και ευνοϊκό στην υγιή επιχειρηματικότητα, να ενσταλάξει στους φορολογούμενους μια αίσθηση δικαιοσύνης και ταυτόχρονα να γίνει πιο αποτελεσματική στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Στις σύγχρονες πολιτείες, η φορολογία είναι ένα εργαλείο που συμβάλλει στην ανάπτυξη, στην αναδιανομή του εισοδήματος, και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, αλλά πάνω απ' όλα είναι ένας μηχανισμός που παρέχει στη χώρα τους πόρους που χρειάζεται για την

ορθή λειτουργία της. Παρά τις αρνητικές δηλώσεις που συχνά λαμβάνει, η ίδια η φορολογία μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο για την ενίσχυση της παραγωγικής διαδικασίας παρέχοντας συγκριτικά πλεονεκτήματα σε τομείς της οικονομίας.

Ένα σύγχρονο φορολογικό σύστημα πρέπει να διέπεται από αρχές που το καθιστούν πρακτικό και, πάνω απ' όλα, παραγωγικό, με βασικούς παράγοντες τη λειτουργία της φορολογικής διοίκησης, την απλότητα των φορολογικών κανόνων, τη σταθερότητα των φορολογικών κανόνων, το διοικητικό κόστος είσπραξης του φόρου, το κόστος της συμμόρφωσης των φορολογουμένων με τις υποχρεώσεις τους. Το φορολογικό καθεστώς στην Ελλάδα δεν ήταν ποτέ ιδιαίτερα ευνοϊκό για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Με τις φορολογικές διατάξεις των οποίων η πολυπλοκότητα είναι το βασικό χαρακτηριστικό, οι φορολογούμενοι έχουν κάθε λόγο να πιστεύουν ότι το κράτος τους καταπολεμά, εμποδίζοντας τη λειτουργία τους, μέσω της φορολογικής νομοθεσίας. Η αστάθεια του φορολογικού πλαισίου, ωστόσο, είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα για εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, καθώς οι συχνές αλλαγές στη νομοθεσία ακυρώνουν όλες τις προβλέψεις και αφαιρούν οποιονδήποτε σχεδιασμό εκτός πλαισίου.

Η επιτακτική ανάγκη είναι επομένως η ανάγκη αλλαγής των συνθηκών της τρέχουσας κατάστασης στην Ελλάδα με ένα δίκαιο, ορθολογικό, σταθερό, απλό φορολογικό σύστημα, που στοχεύει στην ανάπτυξη βασικών και σημαντικών τομέων της οικονομίας μας. Η ριζική μεταρρύθμιση του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι επιτακτική, καθώς έχει την υποχρέωση και την ικανότητα να βοηθήσει την ανάκαμψη της ελληνικής κοινωνίας με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, τη μείωση της διαφθοράς και, συνεπώς, την αύξηση των δίκαιων φορολογικών εσόδων του κράτους, δίνοντας την ώθηση για αποκατάσταση και την είσοδο σε μια πορεία αειφόρου ανάπτυξης.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Acun, F. (2002). "The Other Side of the Coin: Tax Exemptions within the Context of Ottoman Taxation History". *Bulgarian Historical Review*. 1 (2).

Adam, S. et al., editors. (2010). *Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Agapitos, G., and G. Mavraganis. (1995). Tax evasion: The case of Greece. *Bulletin of the International Bureau of Fiscal Documentation* 49, no. 12: 569–76.

Agreitis, G., Y. Dafermos, and M. Nikolaidi. (2011). *The debt crisis in Greece [in Greek]*. Athens: INE-GSEE.

Alogoskoufis, G., F. Giavazzi, and G. Laroque. (1995). The two faces of Janus: Institutions, policy regimes and macroeconomic performance in Greece. *Economic Policy* 10, no. 20: 147–92.

Alt, J., I. Preston and L. Sibieta. (2010). "The Political Economy of Tax Policy." In: S. Adam et al., editors. *Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Amonn, T. (2008). *Repetitorium zum Steuerrecht (in German) (3rd. ed.)*. Berne: Haupt. ISBN 978-3-258-07124-4.

Antalova, L. (2010). "Contemporary Flat-Tax Reforms in Eastern Europe: Causes of Diverse Approaches: A Comparison of Slovakia, Czech Republic and Germany." *Discussion Papers SFB International Tax Coordination* 34. Vienna, Austria, WU, WU Vienna University of Economics and Business, SFB International Tax Coordination.

Artavanis, N., A. Morse, and M. Tsoutsoura. (2012). Tax evasion across industries: Soft credit evidence from Greece. *Chicago Booth Paper No. 12–25*. Fama-Miller Center for Research in Finance.

Basinger, S., and M. Hallerberg. (2004). "Remodeling the Competition for Capital: How Domestic Politics Erases the Race-to-the-Bottom." *American Political Science Review* 98(2): 261-276.

Bernardi, L. (2011). "Economic Crisis and Taxation in Europe." *Societa Italiana di Economia Pubblica Working Paper 652*. Pavia, Italy: Societa Italiana di Economia Pubblica.

Bird, R. (2007). Tax challenges facing developing countries: A perspective from outside the policy arena. SSRN. <http://ssrn.com/abstract=1393991>.

Bird, R., and E.M. Zolt. (2005). The limited role of the personal income tax in developing countries. *Journal of Asian Economics* 16, no. 6: 928–46.

Bronchi, C. (2002). Options for reforming the tax system in Greece. Working Papers No. 193/2002, Societa Italiana di economia pubblica.

Brussels, Belgium: Commission of the European Communities.

Canbakal, H. (2009). "The Ottoman State and Descendants of the Prophet in Anatolia and the Balkans (c. 1500–1700)". *Journal of the Economic and Social History of the Orient*. 52: 542–578. doi:10.1163/156852009X458241.

Carare, A., A. Mody and F. Ohnsorge. (2009). "The German Fiscal Stimulus Package in Perspective." *VOX*, 23 January 2009. Available at: <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/2835>

Christodoulakis, N., and S. Skouras. (2009). Electoral law-bending cycles: Wildfires and tax evasion in Greece. Athens: Department of International and European Economic Studies, Athens University of Economics and Business.

Dafermos, Y., and Papatheodorou, Ch. (2010). Macroeconomic environment and poverty [in Greek]. Athens: INE-GSEE.

Dehejia, V.H., and P. Genschel. (1999). "Tax Competition in the European Union." *Politics & Society* 27: 403-430.

Devereux, M., B. Lockwood and M. Redoano. (2008). "Do Countries Compete over Corporate Tax Rates?" *Journal of Public Economics* 92(5-6): 1210-1235.

Diakomihalis, M. (2020). Factors of Tax Evasion in Greece: Taxpayers' Perspective. *Journal of Tax Reform*. 6. 180-195. 10.15826/jtr.2020.6.2.081.

Eble, St., and I. Petrova. (2013). Revenue administration and fiscal consolidation, in Greece selected issues. IMF, May 21, 2013.

Economic Chamber of Greece. (2010). Proposals for the reform of the taxation system [in Greek]. Athens: Economic Chamber of Greece.

Ellis, J.M. (2010). "Flat Tax Revolution?: Policy Change and Policy Diffusion in Eastern Europe." Philadelphia, United States: Temple University. Doctoral dissertation.

European Commission. 2008. Public Finance in EMU—2008. Brussels, Belgium: European Commission.

European Commission. 2011. Tax Trends in the European Union. Focus on the Crisis: The Main Impacts of EU Tax Systems. Brussels, Belgium: European: European Commission.

Eurostat (2020). Tax-to-GDP ratio up to 41.1% in EU. A one-to-two ratio across Member States. Ανάκτηση στις 10/12/2020 από <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11469100/2-29102020-BP-EN.pdf/059a7672-ed6d-f12c-2b0e-10ab4b34ed07>

Förster, M., and M. Pearson. (2002). Income distribution and poverty in the OECD area: Trends and driving forces. OECD Economic Studies 2002/I, No. 34. <http://www.oecd.org/economy/growth/2968109.pdf>.

Fox, W., and T. Gurley. (2005). An exploration of tax patterns around the world. Tax Notes International, February 28.

Fuerst, C., A. Peichl and T. Schaefer. (2008). "Is a Flat Tax Reform Feasible in a Grown-up Democracy of Western Europe? A Simulation Study for Germany." *International Tax and Public Finance* 15(5): 620-636.

Ganghof, S. (2006). *The Politics of Income Taxation: A Comparative Analysis*. Colchester, United Kingdom: European Consortium for Political Research (ECPR) Press.

Genschel, P., A. Kemmerling and E. Seils. (2011). “Accelerating Downhill: How the EU Shapes Corporate Taxation in the Single Market.” *Journal of Common Market Studies* 49(3): 585-606.

Genschel, P., and M. Jachtenfuchs. (2011). “How the European Union Constrains the State: Multilevel Governance of Taxation.” *European Journal of Political Research* 50(3): 293–314.

Genschel, P., and P. Schwarz. (2011). “Tax Competition: A Literature Review.” *Socioeconomic Review* 9(2): 339-370.

Gravaris, D. (1998). Building the social state: From party discourse to state policy [in Greek]. In PASOK, Party – State – Society, ed. M. Spourdalakis, 91–120. Athens: Patakis Press.

Hallerberg, M., and S. Basinger. (1998). “Internationalization and Changes in Tax Policy in OECD Countries: The Importance of Domestic Veto Players.” *Comparative Political Studies* 31(3): 321-353.

Hatzinikolaou, P. & Roussanoglou, N. (2014). Objective values will not change before 2016.

Ανάκτηση στις 21/11/2020 από

<https://www.ekathimerini.com/163814/article/ekathimerini/business/objective-values-will-not-change-before-2016>.

Hays, J.C. (2009). *Globalization and the New Politics of Embedded Liberalism*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Heinemann, F., M. Overesch, and J. Rincke. (2010). “Rate Cutting Tax Reforms and Corporate Tax Competition in Europe.” *Economics & Politics* 22(3): 498-518.

<http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/articles/2009/03g20stimulusprasad/%2003g20stimulusprasadtable.pdf> (Ανακτήθηκε στις 10/11/2020)

<http://www.ifs.org.uk/budgets/budget2012/budget2012robiovce.pdf> (Ανακτήθηκε στις 10/11/2020).

ILO. 2002. *Decent work and the informal economy*. Geneva: International Labour Office.

Institute for Fiscal Studies. 2011. *Taxation by Design*. London, United Kingdom: Institute for Fiscal Studies.

Ioannidis, Y. (2015). The political economy of the distributional character of the Greek taxation system (1995–2008). *Southeast European and Black Sea Studies*, Vol. 15, No. 1, 77–96, <http://dx.doi.org/10.1080/14683857.2015.1007748>.

Ioannidis, Y. (2012). The political economy of the Greek employment policy, 1995–2008:

Jessop, B. (1985). Nikos Poulantzas. Marxist theory and political strategy. London: MacMillan Press.

Joyce, R. (2012). “Tax and Benefit Changes, Excluding the Very Rich.” Institute for Fiscal Studies.

Kannelopoulos, K.N. (2002). Tax-evasion of corporations of the Greek stock-market [in Greek]. Athens: Center of Research and Economic Surveys.

Kaplanoglou, G., and V. Rapanos. (2012). Economic and societal institutions and the tax system: The case of Greece.

http://www.econ.uoa.gr/fileadmin/econ.uoa.gr/uploads/events/Kaplanoglou_Rapanos_Tax_and_trust_Jan2012_d.pdf (Ανακτήθηκε στις 10/11/2020).

Keen, M., A. Klemm, and V. Perry. (2010). “Tax and the Crisis.” *Fiscal Studies*. 31(1): 43–79.

Komninos, D., Dermatis, Z., Anastasiou, A. & Liargovas, P. (2020). The Effect of over-taxation and Corruption at Commercial Enterprises in Greece: Evidence from a Survey Experiment. *Journal of Statistical and Econometric Methods*. 153-170. 10.47260/jsem/vol9410.

Le portail de l'Économie et des Finances (22 September 2015). "CEDEF – Quels sont les taux de TVA en vigueur en France et dans l'Union européenne ? | Le portail des ministères économiques et financiers" (in French). [Economie.gouv.fr](http://economie.gouv.fr).

Lianos, Th. (2003). Immigration in Greece [in Greek]. Athens: Centre of Programming and Economic Research.

Liberaki, A., and P. Tinios. (2010). Women and employment, in (collective) the Greek labour market [in Greek]. Athens: Bank of Greece.

- Linder, W. (2005). *Schweizerische Demokratie: Institutionen, Prozesse, Perspektiven* (in German) (2nd. ed.). Berne: Haupt.
- Locher, P. & Blumenstein, E. (2002). *System des schweizerischen Steuerrechts* (in German) (6th. ed.). Zürich: Schulthess.
- Manesiotis, V., and R. Reischauer. (2002). Fiscal policy in Greece and the Eurozone. In *The economic performances and prospects of Greece* [in Greek], eds. R. Bryant,
- Maniatis, Th. (2003). The net social wage in greece 1958–1995. *International Review of Applied Economics* 17, no. 4: 377–98.
- Matsaganis, M., and M. Flevotomou. (2010). Distributional implications of tax evasion in Greece. *GreeSE Paper No. 31, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe*.
- Mendoza, E.G., and L.L. Tesar. (2005). “Why Hasn’t Tax Competition Triggered a Race to the Bottom? Some Quantitative Lessons from the EU.” *Journal of Monetary Economics* 52: 163-204.
- Ministry of Finance, Hellenic Republic. 2014. *State budget* [in Greek]. Ministry of Finance.
- Nkpoyen, F., Eteng, B.G. & Abul, U.F. (2014). Entrepreneurships, Corruption and the Challenge of Development in Nigeria, *European Journal of Business and Social Sciences*, Vol. 3, No.3 , pp 104-112.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). 2010. *Choosing a Broad Base-Low Rate Approach to Taxation*. OECD Tax Policy Studies 19. Paris, France: OECD.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). 2011. *Tax Reform Trends in OECD Countries*. Paris, France: OECD.
- Papageorgiou, D., T. Efthimiadis, and I. Konstantakopoulou. (2012). Effective tax rates in Greece. Discussion Paper No. 124, Centre of Planning and Economic Research, March.
- Plumper, T., V. Troeger and H. Winner. (2009). “Why Is There No Race to the Bottom in Capital Taxation?” *International Studies Quarterly* 53: 761-786.
- Poulantzas, N. (2001). *State, power, socialism* [in Greek]. Athens: Themelio Press.

Prasad, E., and I. Sorkin. (2009). “Assessing the G-20 Economic Stimular Plans: A Deeper Look.” Brookings. Available at

Prebblat Z, and Prebblat j,(2012) “The morality of tax avoidance” Victoria University of Wellington Legal Research Papers. Vol. 2 Number 2, Paper Number 9.

Rapanos, V. (2012). Tax reform: Tax administration and social environment [in Greek], speech on the seminar Thematic Circles of Discussion, University of Athens. http://elearn.elke.uoa.gr/etvedu/parousiaseis/forologiko_sistema_28-11-2012.pdf.

Rapanos, V. (2012). Tax reform: Tax administration and social environment [in Greek], speech on the seminar Thematic Circles of Discussion, University of Athens. http://elearn.elke.uoa.gr/etvedu/parousiaseis/forologiko_sistema_28-11-2012.pdf.

Ruding, O. et al. (1992). Report of the Committee of Independent Experts on Company Taxation.

Sampaniotis, Th., and G. Chardouvelis. (2012). The Greek real estate market during the crisis [in Greek], Eurobank research, VII, 2. Eurobank EFG.

Schneider, F. (2011). The shadow economy and shadow economy labor force: What do we (not) know? IZA Discussion Paper No. 5769, June.

Schneider, F. (2011). The shadow economy and shadow economy labor force: What do we (not) know? IZA Discussion Paper No. 5769, June.

Schneider, F., A. Buehn, and Cl.E. Montenegro. (2010). Shadow economies all over the world: New estimates for 162 countries from 1999 to 2007. Policy Research Working Paper 5356, The World Bank Development Research Group Poverty and Inequality Team & Europe and Central Asia Region Human Development Economics Unit.

Schneider, F., and A. Buehn. (2012). Shadow economies in highly developed OECD countries: What are the driving forces? IZA DP No.6891, October.

Simitis, K. (2005). Politics for a creative Greece 1996–2004 [in Greek]. Athens: Plethron Press.

Sinn, H-W. (1990). “Tax Harmonization and Tax Competition in Europe.” European Economic Review 34: 489-504.

- Stathakis, Y. (2011). The fiscal crisis of the Greek economy. In *Economic crisis and Greece*, Greek Scientific Association of Political Economy [in Greek]. Athens: Gutenberg Press.
- Tanzi, V. (1987). Quantitative characteristics of the tax systems of developing countries. In *The theory of taxation for developing countries*, eds. D. Newbery and N. Stem, 205–41. Oxford: Oxford University Press.
- Tanzi, V. (1999). Uses and abuses of estimates of the underground economy. *The Economic Journal* 109, no. 456: 338–47.
- Tanzi, V., and H.H. Zee. (2000). Tax policy for emerging markets: Developing countries. *National Tax Journal* 53: 299–322.
- Tavits, M., and N. Letki. (2009). “When Left is Right: Party Ideology and Policy in Post Communist Europe.” *American Political Science Review* 103(4): 555-569.
- The Danish Ministry of Taxation. (2019). "Centrale beløbsgrænser i skattelovgivningen 2018-2019".
- The European context & the national transformations. PhD thesis, submitted to the Department of Economics, University of Crete.
- Tsebelis, G. (2002). *Veto Players: How Political Institutions Work*. Princeton, United States: Princeton University Press.
- United States Code, (2011). Title 26 - INTERNAL REVENUE CODE. Public Law 94-455, Public Law 109-59
- Voulgaris, Y. (2005). *Greece following the Metapolitefsi, 1974–1990* [in Greek]. Athens: Themelio Press.
- Vousinas, G. (2017). Shadow economy and tax evasion: The Achilles heel of Greek economy. Determinants, effects and policy proposals. *Journal of Money Laundering Control*. 20. 10.1108/JMLC-11-2016-0047.
- Weaver, D. (2017). "GOP tax bill would allow churches to endorse political candidates". *TheHill*. Retrieved 2017-11-02.
- Williams, C.C. (2010). Beyond the market/non-market divide: A total social organization of labour approach. *International Journal of Social Economics* 37, no. 6: 402–14.

Ελληνική

Αγγελόπουλος, Α.Θ. (1928). «Αι ανώνυμοι εταιρείαι εν Ελλάδι από οικονομικής και δημοσιονομικής απόψεως», – «Αρχείο Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών».

Αρώνη- Τσίγλη, Κ. και Τρίχα, Λ. (2000). (Επιμέλεια) : «Ο Χαρίλαος Τρικούπης και η εποχή του» – Εκδόσεις Παπαζήση.

Γεωργακόπουλος, Θ. & Πάσχος, Π. (2003). *Εισαγωγή στην φορολογία*, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2020). Άμεση φορολογία: Φορολογία ιδιωτών και επιχειρήσεων, Ανάκτηση στις 11/01/2021, από

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/80/%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD>

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/80/%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD>

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/80/%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD>

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Data Taxation trends in European union, http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm.

Θεοχαρόπουλου, Λ. (1980). Φορολογικό δίκαιο Γενικό, σελ.3.

Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο. <http://www.ime.gr/chronos/> (Ανακτήθηκε στις 8/11/2020).

Κοκκινέλης, Μ. (2015). Η φορολογία στην Ελλάδα: Τα τελευταία 20 χρόνια. Ανάκτηση από TVXS: <http://tvxs.gr/news/ellada/i-forologia-stin-ellada-ta-teleytaia-20-xronia-oipolites-plirosan-810-dis-eyro>

Κοφινά, Γ.Ν. (1906). «Τέλη Χαρτοσήμου », Εν Αθήναις, τυπογραφείον « Εστία».

Λεκκάκος, Γ. : Άρθρο, «Η στάση στο Λιμένι το έτος 1830 ενάντια στη φορολογία και τους υπάλληλους της Διοίκησης – έγγραφο του Επισκόπου Λαγίας »

Μποζίκης, Σ. (2010). Δυναμικές και αδράνειες στη φορολογία και στο φορολογικό μηχανισμό κατά την Επανάσταση του 1821. *Μνήμων*, 31, 31-70.

Παυλόπουλος, Π., (2012) “ Η παραοικονομία στην Ελλάδα- Επανεξέταση” Ι.Τ.Ε.Π. Αθήνα.

Σελλάς Σ. (1989) , Το ελληνικό φορολογικό σύστημα , Εκδόσεις Παπαζήση

Σίδερι, Α. Δ. (1931). «Η ιστορική εξέλιξις της γεωργικής μας φορολογίας », Αθήνα.

Σκιαδάς, Ε. Γ. – «Ο Μικρός Ρωμηός» : Άρθρο : «Η φορολόγησι των σκύλων και ο φρικτός θάνατος των αδέσποτων»

Σκιαδάς, Ε.Γ. Άρθρο, « Τα «διόδια των φόρων» στις εισόδους πόλεων. Οι αντιδράσεις από το χαράτσι που έριξαν τον Χαρίλαο Τρικούπη!»

Σμπαρούνη, Α.Ι. (1935). «Ο φόρος εισοδήματος εν Ελλάδι », Αθήνα.

Τσίρος, Θ. (4/10/2015). *Εισοδήματα και συντελεστές*. Ανακτήθηκε στις 22/11/2020 από: <http://www.kathimerini.gr/833430/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/panw-apo-5-ekat-ellhnes-dhlwnoyn-ethsio-atomiko-eisodhma-katw-twn-12000>

Υπουργείο Οικονομικών (Εκθεση Φορολογικών Δαπανών 2020)Νοέμβριος 2019

Φινοκαλιώτη, Κ. Δ. (1999). Φορολογικό Δίκαιο 1999 σελ.2.

Φλώρος, Α. (2004), *Φορολογική Λογιστική*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα